

จันทบุรี

น้ำตกลือเลื่อง เมืองผลไม้ พริกไทยพันธุ์ดี
อัญมณีมากเหลือ เสื่อจันทบูร สมบูรณ์ธรรมชาติ
สมเด็จพระเจ้าตากสินกู้ชาติ รวมญาติที่จันทบุรี

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ

จันทบุรี

น้ำตกลือเลื่อง เมืองผลไม้ พริกไทยพันธุ์ดี
อัญมณีมากเหลือ เสื่อจันทบูร สมบูรณ์ธรรมชาติ
สมเด็จพระเจ้าตากสินกู้ชาติ รวมญาติที่จันทบุรี

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินงานเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติ มีภาระหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน และประสานการดำเนินงานวัฒนธรรมทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ประเพณีทอดกฐินถือเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงามจากบรรพบุรุษ ควรค่ายิ่งที่จะส่งเสริมสนับสนุนเพื่อจรรโลงและผดุงรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมอันดีงามในด้านศาสนา

ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๒ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้อัญเชิญผ้าพระกฐินพระราชทานมาถวาย ณ วัดไผ่ล้อม อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ ในวันอาทิตย์ที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

จันทบุรี เป็นเมืองเก่าแก่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ ปี เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์เป็นอย่างมาก เนื่องด้วยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ทรงใช้เมืองจันทบุรีเป็นแหล่งสะสมเสบียงอาหารและรวบรวมกำลังพลในการกอบกู้กรุงศรีอยุธยาคืนจากพม่าทำให้ประเทศของเราเป็นเอกราช ปัจจุบันจันทบุรีเป็นเมืองชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งในดินและในน้ำ เป็นศูนย์กลางสำคัญของธุรกิจด้านอัญมณีและเป็นแหล่งรวมช่างฝีมือในการเจียระไนอัญมณีและเครื่องประดับมีค่าต่าง ๆ รวมทั้งมีผลไม้ที่มีชื่อหลายชนิด เช่น เงาะ ทุเรียน มังคุด อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และมีประเพณีท้องถิ่นที่น่าสนใจอีกมากมาย

ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกในการธำรงรักษาวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามไว้เป็นมรดกแก่ลูกหลานไทยต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ร่วมกับจังหวัดจันทบุรี สภาวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี สภาวัฒนธรรมอำเภอต่าง ๆ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี หน่วยงานภาครัฐและเอกชน มูลนิธิ สมาคม และองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนผู้มีจิตศรัทธา จึงได้ร่วมกันอัญเชิญผ้าพระกฐินพระราชทานมาถวาย

สำหรับหนังสือ "จันทบุรี" ที่จัดทำขึ้นนี้จะประกอบด้วยสาระสำคัญที่น่าสนใจหลายเรื่อง เช่น ประเพณีท้องถิ่น สถานที่ท่องเที่ยวของจันทบุรี โดยเฉพาะบันทึกประวัติศาสตร์น้ำท่วม จ.จันทบุรี ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งจะเป็นหนังสือที่สะท้อนคุณค่า และมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติที่บรรพบุรุษของชาติได้ร่วมกันสรรค์สร้างและสั่งสมไว้รวมทั้งเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์อีกเหตุการณ์หนึ่ง

(นายอาทร จันทวิมล)
เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

สารบัญ

ผู้บริหาร
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ



ดร.อาทร จันทวิมล
เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ



ม.ร.ว.จักรรถ จิตรพงศ์
รองเลขาธิการ
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.



นายวีระ บุญยะนิวาศ
รองเลขาธิการ
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ



ดร.เกียรติศักดิ์ อิชยานันท์
ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษา

ที่ ศธ ๑๔๐๑/๕๑๙๗

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
ถนนรัชดาภิเษก ห้วยขวาง
กทม. ๑๐๓๒๐

๑๗ สิงหาคม ๒๕๔๒

เรื่อง การถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

นมัสการ เจ้าอาวาสวัดไผ่ล้อม

สิ่งที่ส่งมาด้วย ประกาศสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เรื่องกำหนดการถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปี ๒๕๔๒

ด้วย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้รับพระราชทานผ้าพระกฐิน ประจำปี ๒๕๔๒ มาถวายพระสงฆ์จำพรรษา ณ พระอารามนี้ ในวันอาทิตย์ที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

อนึ่ง รายละเอียดในการนำผ้าพระกฐินพระราชทานมาถวายที่วัดของพระคุณท่าน นั้น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติจะได้ประสานมาอีกครั้งหนึ่ง

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดทราบ

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(นายอาทร จันทวิมล)

เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ประวัติวัดไผ่ล้อม



วัดไผ่ล้อม ตั้งอยู่ที่ เลขที่ ๑๗ หมู่ที่ ๖ ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เป็นวัดเก่าแก่ของจังหวัดจันทบุรีวัดหนึ่ง สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๐ พระราชทานวิสุงคามสีมา ๒๓๒๕ ยกเป็นพระอารามหลวง ๒๕๓๘ แต่มีหลักฐาน เป็นที่เชื่อถือได้ว่า สร้างสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี คือมีอุโบสถรูปทรงจีน และจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถ เจ้าหน้าที่จากกรมศิลปากร ได้ทำการสำรวจและอนุรักษ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ และแจ้งให้ทราบว่า จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถนี้เป็นจิตรกรรมสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย

เจ้าอาวาสที่ปกครองวัดไผ่ล้อมนี้มีอยู่หลายรูป แต่ที่พอสืบทราบได้แน่ชัด คือ

๑. พระอธิการอ่าน

๒. พระอุปัชฌาย์เพ็ง

๓. พระอุปัชฌาย์เหมียง

๔. พระครูพิศาลธรรมคุณ (เจ้าคณะอำเภอเมือง)

๕. พระครูอินทกาจารย์ (เจ้าคณะอำเภอเมือง)

๖. พระประสิทธิ์ธรรมนาถ (เจ้าคณะอำเภอเมือง)

๗. พระเทพสิทธิมุนี เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน ตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดจันทบุรี ฝ่ายมหานิกาย

วัดไผ่ล้อม เป็นศูนย์กลางของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีมาช้านาน เมื่อประมาณ ๘๐ ปีล่วงมาแล้ว วัดไผ่ล้อมเป็นศูนย์รวมการศึกษา ระเบียบ

พระธรรมวินัยของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรีและอำเภอใกล้เคียง ประชาชนในบริเวณใกล้เคียงวัดก็นิยมให้บุตรหลานของตนมาศึกษาเล่าเรียนหนังสือและพระธรรม จนลูกศิษย์วัดหลายรายได้มีโอกาสรับใช้ประเทศชาติในหน้าที่สำคัญ ๆ เช่น **พระยาวิสูตรโกษา** เอกอัครราชทูตประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ **นายอภัย จันทวิมล** อดีตปลัดกระทรวงศึกษาธิการ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ **พลเอกสมศักดิ์ ปัญจมานนท์** เป็นต้น

ที่ตั้งวัด

วัดมีเนื้อที่ ๔๕ ไร่ อยู่ติดแม่น้ำจันทบุรี ด้านทิศตะวันออก ลักษณะพื้นที่ลุ่ม ต่อมาได้รับการปรับปรุง ถม กลบเกลี่ยแต่งพื้นที่จนอยู่ในสภาพเรียบร้อย สามารถใช้การได้เต็มพื้นที่ ด้วยการเป็นธุระเอาใจใส่ของเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน มีหลักฐานการครอบครองที่ดิน คือ โฉนดจังหวัดจันทบุรี เลขที่ ๒๙๔๑, ๒๙๔๒, ๒๙๔๓

การก่อสร้างถาวรวัตถุ

๑. กุฏิ	จำนวน ๘ หลัง
๒. ศาลาการเปรียญ	จำนวน ๑ หลัง
๓. โรงเรียนพระปริยัติธรรม	จำนวน ๑ หลัง
๔. หอพักประชาชน	จำนวน ๑ หลัง
๕. ศาลาบำเพ็ญกุศล	จำนวน ๑ หลัง
๖. ศาลาประกอบศาสนพิธี	จำนวน ๑ หลัง
๗. พระวิหารพระพุทธไสยาสน์	จำนวน ๑ หลัง
๘. ประปา	จำนวน ๑ ถัง

ถาวรวัตถุที่มีมาแต่เดิม และอยู่ในสภาพใช้การได้ คือ

๑. อุโบสถ

๒. ศาลาการเปรียญ ๒ หลัง

๓. เจดีย์

๔. หอพระไตรปิฎก กลางน้ำ

๕. องค์พระประธานในอุโบสถ ซึ่งมีพุทธลักษณะงดงามยิ่ง

กิจกรรมที่เป็นเกียรติประวัติของวัด

ได้ทำการปรับปรุงพัฒนาวัดด้วยดีมาโดยตลอด จนได้รับการพิจารณาให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างในปี พ.ศ. ๒๕๖๐

กิจกรรมประจำปี

จัดให้มีการทำบุญตามประเพณี วันลอยกระทง วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ และวันสำคัญทางพุทธศาสนา

กิจกรรมพิเศษ

จัดให้มีการทำสมาธิกัมมัฏฐานแก่ประชาชน

การจัดการศึกษา

จัดให้มีการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ระดับชั้นตรี โท เอก

จัดให้มีการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ระดับ ประโยค ๑-๒ และ ป.ธ.๖

การปรับปรุงพัฒนาบูรณะปฏิสังขรณ์ปูชนียสถาน ได้แก่

๑. บูรณะพระเจดีย์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๑ สิ้นงบประมาณ ๑๕,๐๐๐ บาท

๒. บูรณะหลังคาอุโบสถ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๓ และ พ.ศ. ๒๕๒๑ อนุรักษ์ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถ และปี ๒๕๒๙ บูรณะหลังคาอุโบสถ

สถานที่สำคัญที่น่าสนใจภายในวัด

๑. จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถ

๒. เจดีย์ใหญ่

๓. หอพระไตรปิฎก

๔. พระพุทธบาทจำลอง

๕. พระพุทธไสยาสน์

วัดไผ่ล้อม เป็นวัดที่มีการพัฒนาปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา มีบริเวณกว้างขวาง การคมนาคมสะดวก อยู่ในเขตสุขาภิบาล ท่านเจ้าอาวาสดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด เป็นที่เคารพยกย่องนับถือของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี ปกครองภิกษุสามเณร ภายในวัดเป็นระเบียบเรียบร้อยตามพระธรรมวินัยและกฎมหาเถรสมาคม มีการจัดสาธารณูปการ และวิหารพระพุทธไสยาสน์ที่สร้างอย่างสวยงาม สิ้นค่าก่อสร้าง ๑๐,๗๐๐,๐๐๐ บาท เป็นที่เคารพสักการะของประชาชนตลอดมา

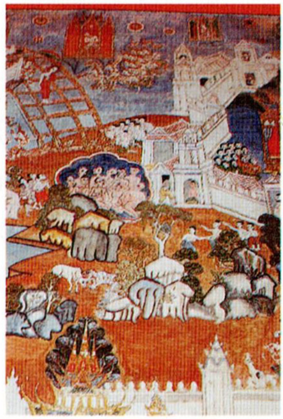


จากการสำรวจพระอุโบสถหลังเก่าเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน เป็นอาคารรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นลักษณะอาคารรัชกาลที่ ๓ พระอุโบสถมีกำแพงล้อม



รอบทั้ง ๔ ด้าน มีช่องทางเข้าทั้ง ๔ ด้าน ชนวนด้านหลังมีเสารองรับ ๕ ต้น ไม่มีบัวหัวเสา ฐานอาคารเป็นเส้นตรงมีเจดีย์มุมอยู่ภายในกำแพงแก้วเป็นเจดีย์แบบย่อมุม-ไม้สิบสองขนาดเล็ก ภายในพระอุโบสถมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเขียนภาพเต็มผนังตลอดทั้ง ๔ ด้าน บริเวณ หรือกรอบหน้าต่างด้านล่างและบริเวณช่องระหว่างหน้าต่างชำรุดลบเลือนไปมาก โต๊ะเขียนภาพต้นไม้ประเภทบอนไซ และดอกไม้เมืองจีน เหนือช่องหน้าต่างทั้งสองด้าน เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องทศชาติ โดยแบ่งออกเป็นช่อง ๆ ด้านละ ๕ ช่อง ด้านหน้าพระประธานเขียนภาพพระพุทธประวัติโดยเขียนต่อกันไปบนผนัง ไม่มีฉากหรือเส้นแบ่งกั้นเป็นตอน ๆ ด้านหลังพระประธานเขียนเป็นภาพเทพอำนวยพร ลักษณะการเขียน น่าจะเป็นจิตรกรรมที่เขียนขึ้นหลังรัชกาลที่ ๓ ลงมา เนื่องจากมีชาวต่างชาติ ปรากฏเป็นจำนวนมากในภาพวาด





พระพุทธไสยาสน์



พระพุทธไสยาสน์วัดไผ่ล้อม เมืองจันทบุรี

พระพุทธไสยาสน์นี้เป็นปูชนียวัตถุที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออก สร้างขึ้นโดยความดำริของท่านพระเทพสิทธิมุนีเจ้าอาวาสวัดไผ่ล้อมในปัจจุบัน เพื่อเป็นพุทธบูชาแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เนื่องจากในภาคตะวันออกยังไม่มีพระพุทธไสยาสน์ (พระนอน) ให้ศาสนิกชนในภาคนี้กราบไหว้ พระพิศาลธีรคุณ (สมณศักดิ์ เจ้าอาวาสวัดไผ่ล้อมในสมัยนั้น) จึงได้ประชุมชาวบ้านฝ่ายสงฆ์ ข้าราชการ และพ่อค้าในจังหวัดจันทบุรีให้จัดสร้างขึ้นภายในบริเวณวัดไผ่ล้อม ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมืองจันทบุรี เริ่มดำเนินการก่อสร้างวิหารพร้อมองค์พระพุทธไสยาสน์ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐

ลักษณะขององค์พระพุทธไสยาสน์ ยาว ๙ วา ๙ นิ้ว ปางไสยาสน์ หันพระเศียรไปทางทิศตะวันออก มีพุทธลักษณะเป็นปฏิมากรรมผสมค่อนไปทางศิลปะสุโขทัย สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ฉาบแต่งผิวแล้วลงรักปิดทอง มีแท่นฐานเป็นบัวคว่ำ บัวหงาย ลักษณะยาวกว่าองค์พระเล็กน้อย พร้อมวิหารครอบลักษณะ ๒ ชั้น ทรงไทยประยุกต์ ทำด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก มีขนาดกว้าง ๓๒.๔๙ เมตร ยาว ๕๔.๑๙ เมตร บริเวณโดยรอบวิหารมีรั้วรอบแทนกำแพงแก้ว มีประตูเข้าออก ๕ ประตู ส่วนพื้นวิหารปูด้วยกระเบื้องหินอ่อนทั้งหมด หลังคาเทคอนกรีตมุงด้วยกระเบื้องกาบกล้วย

ในวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ์ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีสวมพระเกศพระพุทธไสยาสน์ประจำภาคตะวันออก ณ วัดไผ่ล้อม อำเภอเมืองจันทบุรี ในช่วงเทศกาลตรุษจีน จะมีงานนมัสการปิดทองพระพุทธไสยาสน์ และมีมหรสพฉลองทุกปี ❖



ประวัติการสร้างพระพุทธโสธรสินธ์

เนื่องจากอาตมาเคยได้ออกทัศนศึกษาตามภาคต่างๆ ของประเทศไทย ได้ไปพบเห็นปูชนีย สถาน ปูชนีย วัตถุ และบุคคล ที่ควรกราบไหว้บูชาที่สำคัญๆ ของชาวพุทธ มีหลายจังหวัด ครั้นเมื่อหันมามองทางภาคตะวันออกอันเป็นเมืองชายทะเล แล้ว ยังไม่เห็นมีปูชนีย อะไรที่จะเป็นอนุสรณ์ไว้บ้างเลย โดยเฉพาะในปีหนึ่งๆ มีชาวต่างจังหวัด ได้ทัศนาจรมาทางภาคตะวันออกนี้มิใช่น้อยเลย เมื่อมาแล้วก็ไม่เห็นมีอะไร ที่จะเป็นอนุสรณ์ ในด้านจิตใจของชาวพุทธติดตาติดใจไปบ้างเลย ด้วยเหตุนี้แล อาตมาจึงได้ดำริขึ้นในใจ ว่าจะต้องสร้างอะไรขึ้นสักอย่างหนึ่ง เมื่อดำริขึ้นแล้วจึงตกลงใจ ที่จะสร้างพระพุทธโสธรสินธ์ ต่อจากนั้นแล้ว จึงได้คิด ที่จะประชุม ทั้งชาววัดและชาวบ้าน เพื่อปรึกษาหารือกัน เพราะเห็นว่างานชิ้นนี้ จะไม่ถือว่าเป็นงานของวัดไผ่ล้อมโดยตรง ให้ถือว่าเป็นของภาคตะวันออก คนตะวันออกจะต้องเป็นเจ้าของ ด้วยกันทุกคน

จึงได้เปิดประชุมทั้งฝ่ายสงฆ์ และฝ่ายฆราวาส ตั้งแต่ข้าราชการจังหวัด โดยเฉพาะในสมัยนั้น นายบุญช่วย ศรีสารคาม เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ตลอดจนเสียงพ่อค้าประชาชน จึงพร้อมใจกันตั้งให้ท่านเจ้าคุณพระธรรมวงศาจารย์ ซึ่งท่านดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด ในสมัยนั้นเป็นประธานฝ่ายสงฆ์ ตั้งให้นายบุญช่วยศรีสารคามเป็นประธานฝ่ายฆราวาส

จึงได้ร่วมกันพิจารณาหาสถานที่ที่จะจัดสร้าง เพื่อให้เหมาะสมต่อไป ที่เห็นควรให้จัดสร้างขึ้น ณ ภายในบริเวณวัดไผ่ล้อม ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมืองจันทบุรี ด้วยว่ามีสถานที่กว้างขวางและเหมาะสมดีทุกๆ ด้าน และตกลงจัดเตรียมการสถานที่ โดยการเริ่มที่ปรับระดับพื้นที่ดินทั่วๆ บริเวณที่จะทำการก่อสร้าง และได้เลือก จัดหาสถาปนิกมาทำการออกแบบวิหารที่จะใช้ประดิษฐานองค์พระพุทธโสธรจำลอง และทำแผนช่วงมาทำการออกแบบองค์พระพุทธโสธรจำลองและแท่นฐาน

ทางวัดไผ่ล้อมและคณะกรรมการได้ประกอบ

พิธีวางศิลาฤกษ์ ณ บริเวณที่ตั้งวิหารใน ปัจจุบันนี้ เมื่อวันที่ ๑๙ เดือนสิงหาคม พุทธ-ศักราช ๒๕๑๙ ตรงกับเดือน ๙ แรม ๔ ค่ำ โดย นายปลูช่อย ศรีสารคาม ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี ในสมัยนั้น เป็นประธานฝ่ายฆราวาส ท่านเจ้าคุณ-พระธรรมวงศาจารย์ เจ้าคณะจังหวัด ในสมัยนั้น เป็นประธานฝ่ายสงฆ์

เริ่มดำเนินการก่อสร้าง วิหาร ฯ พร้อมองค์ พระพุทธไสยาสน์ ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๐ เป็นต้นมา โดยได้รับความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนใน จังหวัดจันทบุรี และจากจังหวัดใกล้เคียง ได้ ได้ร่วมศรัทธาบริจาควัสดุสิ่งของตลอด-จนทุนทรัพย์ในการก่อสร้าง โดยทางวัดมิได้ ออกไป ทำการเรี่ยไรแต่ประการใดเลย

<u>ลักษณะของวิหารที่ประดิษฐานองค์พระพุทธ-ไสยาสน์</u> ดำเนินการก่อสร้าง เป็นอาคารคอนกรีต เสริมเหล็ก ลักษณะเป็นทรงไทยประยุกต์ สองชั้น มีขนาดกว้าง 32.49 เมตร ยาว 52.19 เมตร โดย นายเฟื่อน เปี่ยมสมบัติ อดีตสถาปนิกของกรมศิลป

เป็นผู้ออกแบบ พระอธิธรรมมุนี ปสุต ภาโค
รองเจ้าอาวาสวัดไผ่ล้อม เป็นผู้ควบคุมการ-
ก่อสร้าง บริเวณโดยรอบวิหารมีรั้วเหล็กรอบ
แทนกำแพงแก้ว มีประตูเข้าออก ห้าประตู
ด้านทิศตะวันออกใกล้วิหารมีสระน้ำเอนกประสงค์
ขนาดใหญ่ ด้านทิศเหนือ มีผู้ศรัทธาบริจาค
ทุนทรัพย์สร้างศาลาพร้อมห้องน้ำหลังใหญ่คู่กับวิหาร
รูปลักษณะทรงไทยชั้นเดียวกว้าง ๑๕.๕๐ เมตร
ยาว ๒๗.๐๐ เมตร สิ้นค่าก่อสร้างเป็นเงิน —
๑.๗๐๐.๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านเจ็ดแสนบาทถ้วน)
เพื่อใช้ในการประกอบพิธีสงฆ์พระเณร และประกอบ
พิธีทำบุญกุศลได้ทุกอย่าง บริเวณโดยรอบ
ทั่วๆไป ทั้งในและนอก กำแพงแก้วจัดสวน
ปลูกหญ้า ไม้ดอกไม้ประดับ และไม้ยืนต้น

<u>ลักษณะขององค์พระ</u> เป็นพระพุทธรูป
ปางไสยาสน์ หันพระเศียรไปทางทิศตะวันออก
มีพุทธลักษณะเป็นปฏิมากรรม ผสมผสานไปทาง
ศิลปสุโขทัย สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก
ฉาบแต่งผิวแล้วระบายสีปิดทอง มีขนาดความยาว

ๆ วาๆ นี้ เช่น ปูพื้น เปลี่ยนปูพื้นบริเวณที่มีความหมายลักษณะ และตกแต่งองค์พระเจดีย์ โดยนายมนัส กลิ่นขจร เป็นนายช่างผู้ออกแบบ กำหนดวิธีและขั้นตอนการสร้าง แนะนำแก้ไขในระหว่างดำเนินการจนแล้วเสร็จ

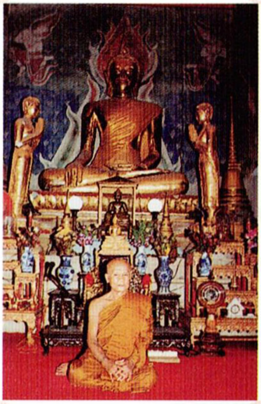
ในขณะที่ทำการก่อสร้าง หอวิหาร และ–องค์พระ ๆ กำลังดำเนินอยู่นั้น ทางวัดได้พร้อมและคณะกรรมการได้ร่วมกันประกอบพิธีเททองหล่อพระเกศ ๆ เมื่อวันเสาร์ที่ 16 เดือนเมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๖ โดยมี นายพหล สายสว่าง ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี เป็นประธานฝ่ายฆราวาส อาตมาเป็นประธานฝ่ายสงฆ์ และได้ประกอบพิธีเททองหล่อพระเนตร ในวันอาทิตย์ที่ ๒๐ –กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๒๙ ซึ่งตรงกับวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ เป็นวันอาสาฬหบูชา โดยมี–นายสมพงษ์ พันธุ์สุวรรณ ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี เป็นประธานฝ่ายฆราวาส อาตมาเป็นประธานฝ่ายสงฆ์

อนึ่ง การก่อสร้างองค์พระพุทธไสยาสน์ พร้อมทั้ง–
วิหาร ฯ ที่กล่าวแล้วนั้น ได้ใช้งบประมาณทั้งสิ้น
10,700,000 บาท (สิบล้านเจ็ดแสนบาทถ้วน)
ซึ่งการดำเนินงานเสร็จสมบูรณ์ต่อเมื่อได้รับพระราชทาน
พระบรมราชวโรกาสโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
มาทรงประกอบพระราชพิธีสวมพระเกศจนแล้วเสร็จ

[illegible]
เจ้าอาวาสวัดไผ่ล้อม
เจ้าคณะจังหวัดจันทบุรี

ประวัติเจ้าอาวาส

วัดไผ่ล้อม อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี



พระเทพสิทธิมุนี

สถานะปัจจุบัน

ชื่อ พระเทพสิทธิมุนี ฉายา เมตฺติโก อายุ ๘๙ พรรษา ๖๗ น.ธ.โท ป.ธ.๓ วัดไผ่ล้อม ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดจันทบุรี เจ้าอาวาสวัดไผ่ล้อม

สถานะเดิม

ชื่อ วิชัย นามสกุล แจ่มจำรัส เกิด ๕ ๕ ๗ ค่ำ ปีจอ วันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๓ บิดา นายฝอด มารดา นางอยู่ นามสกุล แจ่มจำรัส บ้านหมู่ที่ ๑๒ ตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี มีพี่น้อง ๓ คน นายจวน แจ่มจำรัส ด.ญ.จอง แจ่มจำรัสเสียชีวิตแล้ว เคยรับราชการหรือเคยปฏิบัติงานสำคัญมาแล้ว คือ เคยรับราชการเป็นครูโรงเรียนประชาบาล

บรรพชา-อุปสมบท

วัน ๓ ๑๐ ๕ ค่ำ ปีมะเมีย วันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๓ วัดห้องคูหา ตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี พระอุปัชฌาย์ พระครูพิศาลธรรมคุณ วัดไผ่ล้อม ตำบลจันทนิมิต จังหวัดจันทบุรี

วิทยฐานะ

พ.ศ. ๒๔๖๖ สำเร็จวิชาสามัญชั้น ป.๔ โรงเรียนวัดห้องคูหา อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

พ.ศ. ๒๔๗๙ สอบได้ น.ธ.โท สำนักเรียนวัดลุ่ม อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

พ.ศ. ๒๔๙๐ สอบได้ ป.ธ.๓ สำนักเรียนวัดมหาธาตุ อำเภอพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร

การศึกษาพิเศษ

ความชำนาญพิเศษ เทศนา และปาฐกถาสอนประชาชน โดยใช้วิธีสอนศีลธรรมตามหลัก ๗ ประการ

งานปกครอง

พ.ศ. ๒๔๙๗ เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดไผ่ล้อม

พ.ศ. ๒๔๙๘ เป็นเจ้าอาวาสวัดไผ่ล้อม

พ.ศ. ๒๔๙๙ เป็นเจ้าคณะอำเภอเมืองจันทบุรี

พ.ศ. ๒๕๐๒ เป็นพระอุปัชฌาย์

พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นรองเจ้าคณะจังหวัดจันทบุรี

พ.ศ. ๒๕๒๗ เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าคณะจังหวัดจันทบุรี เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม

พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็นเจ้าคณะจังหวัดจันทบุรี

พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้รับพระบัญชาแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดไผ่ล้อม (อารามหลวง)

มีการทำอุโบสถกรรม (สวดปาฏิโมกข์) มีตลอดปี

มีประภิกษุสวดปาฏิโมกข์ได้ ๔ รูป

มีการทำวัตร เช้า เย็น ตลอดปี

มีระเบียบและกติกาปกครองวัดดังนี้

ผู้ที่จะเข้ามาบรรพชาอุปสมบทในวัดนี้ ต้องเป็นผู้ไม่ติดยาเสพติดให้โทษ มีฝิ่น กัญชา และเฮโรอีน เป็นต้น

ผู้ที่เคยติดยาเสพติดให้โทษมาก่อน ต้องอดได้อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า ๑ ปี เมื่ออุปสมบทแล้ว ภายหลังปรากฏว่าเสพยาเสพติดอีก ต้องให้ลาสิกขาไม่มีข้อแม้ใด ๆ ทั้งสิ้น

ต้องอยู่วัดอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า ๒๐ วัน เว้นบางกรณี

ต้องท่องขานนาค สวดมนต์เช้า มีพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ ถวายพรพระ (พาหุ) มหาการุณิโก ภวตุสพฺพ และตังขณิก-ปัจจเวกขณะทั้ง ๔ บทได้ก่อนจึงจะกำหนดงานได้ เว้นไว้แต่บางกรณี

ในระหว่างเป็นนาคอยู่ ต้องรักษาศีล ๕ เป็นนิจ และต้องได้รับการอบรมเป็นระเบียบประเพณีของพระตามสมควร

เมื่ออุปสมบทแล้วต้องตั้งอยู่ในระเบียบธรรมวินัย และอยู่ในโอวาทของพระอุปัชฌาย์

ต้องศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยตามหลักสูตรที่กำหนดไว้

ผู้ที่จะพักการเรียน อย่างต่ำต้องได้นักธรรมชั้นเอกก่อนจึงจะพักการเรียนได้ เว้นไว้แต่บางกรณี

ไม่ทำความเดือดร้อนหรือความเสียหายให้เกิดขึ้นแก่หมู่คณะและไม่ทำความหนักใจให้แก่อุปัชฌาย์อาจารย์

จะมีกิจออกไปนอกวัด ต้องบอกลาทุกครั้ง เว้นมีกิจรีบด่วน

ห้ามฉันเครื่องดื่มต้องห้ามในเวลาวิกาล มีโอวัลติน นม ไมโล ไวตามิน เป็นต้น

ห้ามเปิดวิทยุหรือเทปฟังเพลง นิยาย และลิเก เว้นไว้แต่ฟังข่าวหรือมีกิจกรรมของวัด

ห้ามบอก ใบ้ ซื้อเอง หรือให้ผู้อื่นซื้อซึ่งสลากกินแบ่งหรือสลากกินรวบ ถ้าฝ่าฝืนให้ขับออกเสียจากวัดหรือให้ลาสิกขา

ต้องทำกิจวัตร มีปัดกวาดเสนาสนะ ทำวัตรสวดมนต์เช้า-เย็น และเช้ามืด (ตี ๔) เป็นนิจ เว้นมีกิจจำเป็น

สำหรับผู้ที่บรรพชาอุปสมบทมาจากที่อื่นมาเข้าอยู่ในสำนักนี้ต้องเข้ามาอยู่ด้วยเหตุ ๒ ประการ คือ

๑. เพื่อศึกษาเล่าเรียนบาลีไวยากรณ์

๒. เพื่อฝึกวิปัสสนากัมมัฏฐาน

พระภิกษุสามเณรรูปใด ไม่ตั้งอยู่ในขอบเขตของพระธรรมวินัย ระเบียบของวัด และโอวาสพระอุปัชฌาย์อาจารย์ ให้เจ้าอาวาส สั่งลงโทษ เป็นต้นว่า ภาคทัณฑ์ กักบริเวณ ตัดกิจนิมนต์ ให้ทำงานโยธา ตลอดให้ลาสิกขา ตามควรแก่โทษานุโทษ

งานศึกษา

พ.ศ. ๒๔๙๒ เป็นผู้ช่วยกองเลขานุการแม่กองธรรมสนามหลวง

พ.ศ. ๒๔๙๗ เป็นเจ้าสำนักเรียนวัดไผ่ล้อม, เป็นครูสอนนักธรรม, เป็นผู้อุปการะโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (อินทก์อุทัย)

พ.ศ. ๒๔๙๙ เป็นประธานผู้อำนวยการ สอบธรรมสนามหลวง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ตลอดมาจนถึง พ.ศ. ๒๕๒๒

วิธีส่งเสริมการศึกษา ส่งนักเรียนไปเรียนบาลีไวยากรณ์ ณ สำนักเรียนวัดโบสถ์เมืองและที่กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา ๒๕๒๑ ได้เปิดสำนักเรียนบาลีขึ้นในวัดไผ่ล้อม จัดหนังสือหลักสูตรนักธรรมและบาลีไวยากรณ์ ทั้งอุปกรณ์การศึกษาถวายแก่นักเรียนผู้ศึกษาทุกรูป ถวายนิตยภัตประจำเดือนแก่ครูผู้สอนบาลี ไวยากรณ์ ถวายปัจจัยค่ายานพาหนะแก่พระภิกษุสามเณรผู้เดินทางไปสอบต่างจังหวัด ได้มอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่เรียนดีแต่ฐานะยากจน ปีละ ๕ ทุน ๆ ละ ๖๐๐ บาท ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึงปัจจุบัน ติดต่อขอเงินสร้างโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (อินทก์อุทัย) จากกองสลากกินแบ่งรัฐบาล ๒๐๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๒๙ ตั้งทุนสงเคราะห์การศึกษานักเรียนชั้นประถม ๑๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๓๐ ตั้งทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ในเขตจังหวัดจันทบุรี ๑๕๐,๐๐๐ บาท

งานเผยแพร่

พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นหัวหน้าพระธรรมทูตในเขตอำเภอเมือง จันทบุรี เป็นผู้อบรมศีลธรรมแก่นักเรียนประจำโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (อินทก์อุทัย)

มีการทำพิธีวิสาขบูชา มีผู้มาประชุมทำพิธี พระภิกษุ สามเณร และประชาชน ประมาณ ๑,๐๐๐ คน

มีการทำอัฐมีบูชา มีผู้มาประชุมทำพิธี พระภิกษุสามเณร และประชาชน ประมาณ ๑๕๐ คน

มีการทำพิธีมาฆบูชา มีผู้มาประชุมทำพิธี พระภิกษุสามเณร และประชาชน ประมาณ ๑,๐๐๐ คน

มีการทำพิธีอาสาฬหบูชา มีผู้มาประชุมทำพิธี พระภิกษุ สามเณร และประชาชน ประมาณ ๑,๐๐๐ คน

มีการอบรมภิกษุสามเณร มีการอบรมพระภิกษุสามเณรในพรรษาและนอกพรรษาเป็นประจำ

มีการอบรมศีลธรรม อบรมแก่ศิษย์วัด และนักเรียนโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (อินทกอุทัย) เป็นประจำ

มีการรักษาศีลฟังธรรมตลอดปี มีตลอดปี ประมาณ ๙๐ คน

มีกิจกรรมเกี่ยวกับการเผยแพร่ จัดตั้งสำนักวิปัสสนากัมมัฏฐานขึ้นในวัดไผ่ล้อม

มีการร่วมมือกับคณะสงฆ์หรือทางราชการในการเผยแพร่ เป็นหัวหน้าพระธรรมทูต ในเขตจังหวัดจันทบุรี นำพระธรรมทูตออกเผยแพร่ธรรม

มีผู้มาทำบุญเป็นประจำที่วัด ประมาณ ๔๐๐ คน

งานสาธารณูปการ

พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นกรรมการควบคุมการก่อสร้างอุโบสถวัดใหม่ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นประธานกรรมการก่อสร้างพระพุทธไสยาสน์ ณ วัดไผ่ล้อม อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

พ.ศ. ๒๔๙๗ สร้างห้องบำเพ็ญวิปัสสนากัมมัฏฐาน ๔ หลัง ลักษณะ ชั้นเดียว ทรงบังกะโล มุงด้วยสังกะสี ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง กว้าง ๒.๕๐ เมตร ยาว ๑๒.๕๐ เมตร ๒ หลัง ราคา ๓๐,๐๐๐ บาทเศษ

สร้างซุ้มประตู ๑ ซุ้ม พร้อมทั้งลูกกรงทำด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ราคา ๔,๐๐๐ บาท

ซื้อที่นา ๑ แปลง ๒๖ ไร่ ราคา ๑๘,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๐๐ สร้างกุฏิรับรอง ๑ หลัง ลักษณะชั้นเดียว ทรงโบราณครึ่งสมัยใหม่ มุงด้วยกระเบื้องซิเมนต์ ทำด้วยไม้ตะเคียน พื้นไม้

ชั้นทีหลัง กว้าง ๗.๐๐ เมตร ยาว ๑๕.๐๐ เมตร พร้อมทั้งบันไดคอนกรีตเสริมหล็ก ราคา ๗๐,๐๐๐ บาท

สร้างห้องน้ำห้องส้วม ๑ หลัง ลักษณะ ชั้นเดียว มุงด้วยกระเบื้องซิเมนต์ ทำด้วยคอนกรีต ก่ออิฐถือปูน กว้าง ๒.๓๐ เมตร ยาว ๒.๗๐ เมตร ราคา ๕,๐๐๐ บาท

สร้างถนนภายในวัด ๑ สาย ทำด้วยคอนกรีต กว้าง ๑.๒๐ เมตร ยาว ๔๒.๐๐ เมตร ราคา ๓,๐๐๐ บาท

สร้างถนน จากถนนใหญ่เข้าวัด ๑ สาย ทำด้วยดินลูกรัง กว้าง ๔.๐๐ เมตร ยาว ๕๐๐.๐๐ เมตร ราคา ๒๓,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๐๓ สร้างห้องน้ำห้องส้วม ๑ หลัง ลักษณะชั้นเดียว ทรงบังกะโล มุงด้วยกระเบื้องลอนใหญ่ ทำด้วยคอนกรีตก่ออิฐถือปูน กว้าง ๒.๒๐ เมตร ยาว ๕.๙๐ เมตร ราคา ๘,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๐๖ สร้างศาลาหน้าวัด ๑ หลัง ลักษณะ ชั้นเดียว ทรงไทย มุงด้วยกระเบื้องลอนเล็ก ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง กว้าง ๕.๐๐ เมตร ยาว ๔.๕๐ เมตร ราคา ๒๒,๐๐๐ บาท ถมดินลานวัด ราคา ๒,๔๓๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๐๗ สร้างกุฏิคร่อมระหว่างศาลาการเปรียญและหอสวดมนต์ ลักษณะ ชั้นเดียว มุงด้วยกระเบื้องลอนใหญ่ ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง กว้าง ๔.๗๐ เมตร ยาว ๑๕.๘๐ เมตร ราคา ๑,๑๑๘ บาท

สร้างถนนภายในวัด ๑ สาย ทำด้วยคอนกรีต กว้าง ๑.๕๐ เมตร ยาว ๓๗.๘๐ เมตร ราคา ๒๗,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๐๘ สร้างแท็งก์เก็บน้ำ พร้อมด้วยเครื่องมอเตอร์ฉุดน้ำและอุปกรณ์อย่างอื่น ราคา ๘,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๐๙ สร้างกุฏิคร่อมเป็นทางเดินระหว่างศาลาการเปรียญและกุฏิ กว้าง ๓.๐๐ เมตร ยาว ๑๕.๔๐ เมตร ราคา ๗๘๘ บาท

ถมดินลานวัด ราคา ๙๕๒ บาท

พ.ศ. ๒๕๑๐ สร้างกุฏิ ๑ หลัง ลักษณะ ชั้นเดียว มุงด้วยกระเบื้องลอนเล็ก ทรงโบราณครึ่งสมัยใหม่ ทำด้วยไม้ตะเคียน พื้นไม้มะค่าทั้งหลัง กว้าง ๗.๐๐ เมตร ยาว ๑๕.๐๐ เมตร ราคา ๖๐,๐๐๐ บาท

สร้างเมรุชนิดเตาอบ ๑ หลัง ลักษณะ ชั้นเดียว ทรงไทย มุงด้วยกระเบื้องลอนเล็ก ทำด้วยคอนกรีตก่ออิฐถือปูน กว้าง ๗.๐๐ เมตร ยาว ๑๐.๐๐ เมตร ราคา ๑๑๐,๐๐๐ บาท สร้างแท็งก์เก็บน้ำ ๑ แท็งก์ ทรงกลม ทำด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก เฉพาะตัวแท็งก์สูง ๒.๐๐ เมตร กว้าง ๒.๐๐ เมตร ราคา ๘,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๑๑ สร้างกุฏิ ๒ หลัง ลักษณะ ชั้นเดียว มุงด้วยกระเบื้องลอนเล็ก ทรงโบราณครึ่งสมัยใหม่ ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง หลังหนึ่ง ๆ กว้าง ๗.๐๐ เมตร ยาว ๙.๐๐ เมตร ราคา ๘๐,๐๐๐ บาท

สร้างถนนภายในวัด ๑ สาย ทำด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง ๑.๕๐ เมตร ยาว ๒๒.๐๐ เมตร ราคา ๕,๐๐๐ บาท

สร้างสะพานภายในวัด ๑ สะพาน ทำด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กกว้าง ๑.๔๐ เมตร ยาว ๒๔.๐๐ เมตร ราคา ๑๑,๙๓๐ บาท

ถมดินลานวัด ราคา ๑๒,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๑๒ สร้างกุฏิ ๑ หลัง ลักษณะ ชั้นเดียว มุงด้วยกระเบื้องลอนใหญ่ ทรงไทย ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง กว้าง ๘.๐๐ เมตร ยาว ๑๒.๐๐ เมตร ราคา ๗๐,๐๐๐ บาท

สร้างห้องน้ำห้องส้วม ๑ หลัง ลักษณะ ชั้นเดียว มุงด้วยกระเบื้องลอนใหญ่ ทำด้วยคอนกรีตก่ออิฐ ถือปูน กว้าง ๓.๐๐ เมตร ยาว ๔.๕๐ เมตร ราคา ๕,๗๒๐ บาท

สร้างห้องน้ำห้องส้วมอีก ๑ หลัง ลักษณะ ชั้นเดียว เสาตอม่อและพื้นทำด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก หลังคาและฝาทำด้วยสังกะสี

กว้าง ๓.๐๐ เมตร ยาว ๗.๐๐ เมตร ราคา ๒,๕๐๐ บาท สร้างเขื่อนกั้นดิน สูง ๒.๕๐ เมตร ยาว ๒๘.๐๐ เมตร ราคา ๔,๐๐๐ บาท

ถมดินลานวัด ราคา ๑๒,๐๐๐ บาท ลาดยางถนนเข้าวัด กว้าง ๓.๐๐ เมตร ยาว ๕๐๐.๐๐ เมตร ราคา ๓๒,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๑๓ ถมดินลานวัด ราคา ๑๘,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๑๔ ถมดินลานวัด ราคา ๑๔,๐๐๐ บาท

กั้นกำแพงเขตวัดด้านทิศเหนือ ลักษณะ ก่ออิฐถือปูน สูง ๒.๐๐ เมตร ยาว ๒๐๐.๐๐ เมตร ราคา ๒๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๑๖ สร้างหอพักประชาชน ๑ หลัง ลักษณะชั้นเดียว ทรงโบราณ ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง มุงด้วยกระเบื้องลอนเล็ก กว้าง ๑๑.๐๐ เมตร ยาว ๑๗.๐๐ เมตร พร้อมห้องน้ำ ๒ ห้อง ห้องส้วม ๒ ห้อง ก่ออิฐถือปูน ราคา ๑๒๐,๐๐๐ บาท

สร้างแท็งก์เก็บน้ำ ๑ แท็งก์ ทรงกลม ทำด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก เสาตอม่อสูง ๑๐.๐๐ เมตร ตัวแท็งก์ กว้าง ๓.๐๐ เมตร สูง ๓.๐๐ เมตร ราคา ๓๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๑๗ สร้างกุฏิ ๑ หลัง ลักษณะ ชั้นเดียว ทรงโบราณ ทำด้วยคอนกรีต พื้นไม้มะค่าทั้งหลัง หลังคามุงกระเบื้องลอนเล็ก กว้าง ๗.๕๐ เมตร ยาว ๑๘.๕๐ เมตร พร้อมห้องน้ำ ๒ ห้อง ห้องส้วม ๒ ห้อง ก่ออิฐถือปูน กว้าง ๓.๐๐ เมตร ยาว ๕.๓๐ เมตร ราคา ๒๒๐,๐๐๐ บาท

ขุดสระน้ำ ๑ สระ กว้าง ๑๕ เมตร ยาว ๓๐ เมตร ราคา ๒๐,๐๐๐ บาท

ต่อระเบียงหอสวดมนต์ มุงด้วยกระเบื้องลอนใหญ่ พื้นคอนกรีตกว้าง ๖.๐๐ เมตร ยาว ๑๒.๐๐ เมตร ราคา ๕,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๑๘ ถมดินบริเวณรอบวิหารพระพุทธไสยาสน์ ราคา ๔๕,๐๐๐ บาท (ทุนส่วนตัว ๑๐,๐๐๐ บาท)

พ.ศ. ๒๕๑๙ ถมดินบริเวณรอบวิหารพระพุทธไสยาสน์ ราคา ๒๐,๐๐๐ บาท

ต่อระเบียงหลังกุฏิเจ้าอาวาส ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง มุงด้วยกระเบื้องลอนเล็ก กว้าง ๔.๐๐ เมตร ยาว ๑๐.๐๐ เมตร ราคา ๑๒,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๒๐ ต่อหอสวดมนต์พร้อมด้วยระเบียง ลักษณะชั้นเดียว เสาคอนกรีต ทรงไทย มุงด้วยกระเบื้องลอนใหญ่ พื้นไม้ตะแบก พร้อมทาสี กว้าง ๑๗.๕๐ เมตร ยาว ๑๙.๗๕ เมตร ราคา ๘๐,๐๐๐ บาท

สร้างเขื่อนกั้นดินริมสระน้ำ ทำด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก สูง ๒.๕๐ เมตร ยาว ๔๐.๐๐ เมตร ราคา ๑๔,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๒๑ สร้างพระพุทธไสยาสน์ ๑ องค์ ยาว ๙ วา ๙ นิ้ว พร้อมวิหารครอบ ลักษณะ ๒ ชั้น ทรงไทย ประยุกต์ ทำด้วยคอนกรีต พื้นคอนกรีต ปูกระเบื้องหินอ่อนทั้งหลัง หลังคาเทคอนกรีต มุงด้วยกระเบื้องกาบกล้วยกว้าง ๓๒.๔๙ เมตร ยาว ๕๒.๑๙ เมตร สิ้นค่าก่อสร้างไปแล้วขณะนั้น ๘,๐๐๐,๐๐๐ บาทเศษ

พ.ศ. ๒๕๒๓ สร้างศาลาบำเพ็ญกุศล ๑ หลัง ลักษณะชั้นเดียว ทรงไทย หลังคามุงด้วยกระเบื้องลอนเล็ก เสาคอนกรีต พื้นคอนกรีต กว้าง ๑๔.๐๐ เมตร ยาว ๒๔.๐๐ เมตร ราคา ๕๐๐,๐๐๐ บาท

ถมดินลานวัด ราคา ๖๖,๒๕๐ บาท

ถมดินบริเวณและหน้าวิหารพระพุทธไสยาสน์ ราคา ๑๕๖,๗๒๔ บาท

พ.ศ. ๒๕๒๔ สร้างห้องน้ำห้องส้วม ๑ หลัง ห้องน้ำ ๑ หลัง ห้องส้วม ๒ ห้อง ลักษณะ ชั้นเดียว ทรงบังกะโล ทำด้วยคอนกรีต หลังคามุงด้วยกระเบื้องลอนใหญ่ กว้าง ๓.๖๐ เมตร ยาว ๕.๐๐ เมตร ราคา ๒๕,๐๐๐ บาท

ขยายสระน้ำด้านกว้างอีก ๑๐.๐๐ เมตร ลึก ๔.๐๐ เมตร ราคา ๓๕,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๒๗ เทคอนกรีตภายในกำแพงแก้วรอบอุโบสถ กว้าง ๓.๕๕ เมตร ยาว ๗๐.๐๐ เมตรราคา ๑๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๒๘ ถมดินบริเวณวิหารพระพุทธไสยาสน์ ราคา ๔๐,๐๐๐ บาท ถมดินบริเวณวัด ราคา ๑๐,๐๐๐ บาท

สร้างถนนจากกุฏิไปโบสถ์ ๑ สาย ทำด้วยคอนกรีต กว้าง ๑.๑๗ เมตร ยาว ๗๙.๕๕ เมตร ราคา ๔,๐๐๐ บาท

สร้างกำแพงรอบบริเวณวิหารพระพุทธไสยาสน์ และปลูกหญ้า ราคา ๔๐๐,๐๐๐ บาท

สร้างศาลาพิธี ๑ หลัง ลักษณะ ทรงไทย ชั้นเดียว ทำด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง ๑๕.๐๐ เมตร ยาว ๒๘.๕๐ เมตร ราคา ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท

สร้างกำแพงกั้นดิน ทำด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก สูง ๒.๕๐ เมตร ยาว ๓๐.๐๐ เมตร ราคา ๒๐,๐๐๐ บาท

สร้างห้องน้ำห้องส้วม ๑ หลัง ห้องน้ำ ๑ ห้อง ห้องส้วม ๒ ห้อง ราคา ๒๕,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๒๙ สร้างห้องน้ำห้องส้วม ๑ แห่ง ห้องน้ำ ๒ ห้อง ห้องส้วม ๑๓ ห้อง กว้าง ๒.๕๐ เมตร ยาว ๒๐.๐๐ เมตร ราคา ๑๒๐,๐๐๐ บาท

ขุดบ่อน้ำ ๑ บ่อ พร้อมด้วยต่อท่อประปา เพื่อช่วยเหลือประชาชน ราคา ๑๕,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๓๐ สร้างองค์พระพุทธไสยาสน์ ยาว ๙ วา ๙ นิ้วพร้อมด้วยวิหารเสร็จเรียบร้อย สิ้นเงินค่าก่อสร้างทั้งสิ้น ๑๐,๙๐๐,๐๐๐ บาท

ถมดินบริเวณวัด ราคา ๒๐,๐๐๐ บาท

ดำเนินการสร้างซุ้มประตูทางเข้าวัด สิ้นเงินไปแล้ว ๒๐๐,๐๐๐ บาท

ดำเนินการสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ทางเข้าวัด สิ้นค่าก่อสร้าง ๒๘๘,๐๐๐ บาท

*รวมค่าก่อสร้างทั้งสิ้น ๑๔,๘๔๕,๑๒๒ บาท (สิบสี่ล้านแปดแสนสี่หมื่นห้าพันหนึ่งร้อยยี่สิบสองบาท)

งานปฏิสังขรณ์

พ.ศ. ๒๕๐๑ ย้ายและปฏิสังขรณ์กุฏิ ๑ หลัง ลักษณะชั้นเดียว ทรงเรือนล้มจั่ว มุงด้วยกระเบื้องซิเมนต์ ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง กว้าง ๘.๐๐ เมตร ยาว ๙.๐๐ เมตร ราคา ๙,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๐๒ ย้ายและปฏิสังขรณ์ศาลาการเปรียญ ๑ หลัง ลักษณะ ชั้นเดียว ทรงไทย มุงด้วยกระเบื้องซิเมนต์ ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง กว้าง ๑๐.๐๐ เมตร ยาว ๑๗.๕๐ เมตร ย้ายและปฏิสังขรณ์กุฏิ ๑ หลัง ลักษณะ ชั้นเดียว ทรงเรือนล้มจั่ว มุงด้วยกระเบื้องซิเมนต์ ทำด้วยไม้ กว้าง ๘.๐๐ เมตร ยาว ๑๑.๐๐ เมตร รวมทั้ง ๒ หลัง ราคา ๗๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๐๔ ปฏิสังขรณ์และสร้างเพิ่มเติมหอสวดมนต์ ๑ หลัง ลักษณะ ชั้นเดียว ทรงไทย มุงด้วยกระเบื้องเคลือบดินเผา กว้าง ๑๐.๐๐ เมตร ยาว ๑๕.๘๐ เมตร ราคา ๓๘,๔๗๗ บาท

ย้ายและปฏิสังขรณ์ศาลาเมรุ ๑ หลัง ลักษณะชั้นเดียว ทรงไทย มุงด้วยกระเบื้องเคลือบดินเผา ทำด้วยไม้ กว้าง ๗.๐๐ เมตร ราคา ๕,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๑๐ ปฏิสังขรณ์โรงเรียนปริยัติธรรม ๑ หลัง ลักษณะตึกชั้นครึ่ง ทรงปั้นหยา มุงด้วยกระเบื้องลอนเล็ก กว้าง ๑๑.๐๐ เมตร ยาว ๑๒.๕๐ เมตร ราคา ๕๐,๐๐๐ บาท

จัดการทาสีผนังอุโบสถรอบนอกและกำแพงแก้ว ราคา ๕,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๑๒ ปฏิสังขรณ์อุโบสถ ลักษณะ ชั้นเดียว ทรงไทย กลาย ๆ มุงด้วยกระเบื้องเคลือบดินเผา ทำด้วยคอนกรีตก่ออิฐถือปูน กว้าง ๑๒.๐๐ เมตร ยาว ๑๙.๐๐ เมตร ราคา ๓๐,๐๐๐ บาท

ปฏิสังขรณ์เจดีย์ใหญ่ พร้อมทั้งทาสี ราคา ๑๕,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๑๖ ปฏิสังขรณ์กุฏิ ๑ หลัง โดยดัดแปลงกุฏิชั้นเดียวทำเป็น ๒ ชั้น ทรงสมัยใหม่ มุงด้วยกระเบื้องลอนเล็ก ชั้นล่างพื้นคอนกรีต ชั้นบนไม้เนื้อแข็ง กว้าง ๖.๐๐ เมตร ยาว ๑๕.๐๐ เมตร ราคา ๗๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๒๑ ปฏิสังขรณ์ศาลาการเปรียญ โดยเปลี่ยนหลังคาจากกระเบื้องปูนซิเมนต์เป็นกระเบื้องกาบกล้วยเคลือบดินเผา กว้าง ๑๒.๐๐ เมตร ยาว ๑๘.๐๐ เมตร ราคา ๑๐๐,๐๐๐ บาทเศษ

*รวมค่าปฏิสังขรณ์ทั้งสิ้น ๓๙๒,๔๗๗ บาท (สามแสนเก้าหมื่นสองพันสี่ร้อยเจ็ดสิบเจ็ดบาท)

งานสาธารณประโยชน์

มีการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ หาทุนให้โรงพยาบาลสงฆ์จันทบุรี จำนวน ๕,๐๐๐ บาท และทุนส่วนตัว ๔,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๙,๐๐๐ บาท

บริจาคส่วนตัวสมทบทุนสาธารณะสงเคราะห์และทุนศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ จำนวน ๓,๐๐๐ บาท

สร้างถนนจากถนนใหญ่เข้าวัด ๑ สาย ทำด้วยดินลูกรัง (ปัจจุบันเทคอนกรีตเสริมเหล็ก) กว้าง ๔.๐๐ เมตร ยาว ๕๐๐.๐๐ เมตร ราคา ๒๓,๐๐๐ บาท

มีการพัฒนาวัด ปัดกวาดกุฏิวิหารทุกวัน ถากถางและตัดหญ้าเป็นประจำ ถมดินในบริเวณวัดที่เป็นที่ลุ่มปรับปรุงสนามหน้าวัด โดยการปลูกหญ้า ปลูกต้นไม้ใบและไม้ดอก

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้รับแต่งตั้งจากทางราชการให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง

*รวมค่าปฏิสังขรณ์ทั้งสิ้น ๓๙๒,๔๗๗ บาท (สามแสนเก้าหมื่นสองพันสี่ร้อยเจ็ดสิบเจ็ดบาทถ้วน)

*รวมค่าก่อสร้างทั้งสิ้น ๑๔,๘๔๕,๑๒๒ บาท (สิบสี่ล้านแปดแสนสี่หมื่นห้าพันหนึ่งร้อยยี่สิบสองบาทถ้วน)

*รวมค่าก่อสร้างและค่าปฏิสังขรณ์ทั้งสิ้น เป็นจำนวนเงิน ๑๕,๒๓๗,๕๙๙ บาท (สิบห้าล้านสองแสนสามหมื่นเจ็ดพันห้าร้อยเก้าสิบเก้าบาทถ้วน)

งานพิเศษ

พ.ศ. ๒๔๙๗ เป็นอาจารย์สอนวิปัสสนากัมมัฏฐาน ประจำสำนักวัดไผ่ล้อม อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

พ.ศ. ๒๕๐๘ เข้าร่วมประชุมอบรม เมื่อคราวประชุมเจ้าอาวาสจังหวัดจันทบุรี ณ วัดเขาพลอยแหวน อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นประธานกรรมการพัฒนาวัด วัดไผ่ล้อม อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

พ.ศ. ๒๕๑๒ ไปร่วมประชุมอบรมโรงเรียนพระสังฆาธิการ ระดับเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด ณ วัดสามพระยา เป็นเวลา ๓ เดือน

พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นกรรมการอบรมโรงเรียนพระสังฆาธิการ จังหวัดจันทบุรี ตราด เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ถึงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๗

พ.ศ. ๒๕๒๒ เข้ารับการถวายความรู้พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส รุ่นที่ ๑ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ถึงวันที่ ๕ พฤษภาคม ณ วัดสามพระยา

พ.ศ. ๒๕๒๒ เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการลงนิคหกรรม เมื่อวันที่ ๒๒-๒๘ พฤษภาคม ณ วัดสามพระยา

พ.ศ. ๒๕๒๙ อุทิศนิตยภัตเจ้าคณะจังหวัดทั้งหมดให้แก่โรงพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี เพื่อสงเคราะห์คนยากจนตลอดชีวิต

พ.ศ. ๒๕๒๙ เป็นประธานอบรมครูสอนปริยัติธรรม ทั้งธรรมยุตและมหานิกาย รวม ๖ วัน ตั้งแต่วันที่ ๒๕-๓๐ เมษายน รวมครูที่เข้ารับการอบรม ๒๑๔ รูป จัดให้มีการบำเพ็ญเนกขัมมบารมี ในวันวิสาขบูชา รวม ๓ วัน และในวันที่ ๕ ธันวาคม เป็นการเฉลิมพระเกียรติ รวม ๓ วัน มีอุบาสกอุบาสิกาเข้าร่วมบำเพ็ญเนกขัมมบารมี ครั้งละประมาณ ๓๐๐ คน

พ.ศ. ๒๕๓๐ จัดให้มีการบำเพ็ญเนกขัมมบารมี ในวันวิสาขบูชา รวม ๓ วัน ตั้งแต่วันที่ ๙-๑๐-๑๑ พฤษภาคม มีอุบาสก อุบาสิกาเข้าร่วมบำเพ็ญเนกขัมมบารมี ๒๓๕ คน

สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๔๙๓ เป็นพระครูสรวิชัย ฐานานุกรมของพระพิมลธรรม (อาจ อาสโภ)

พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นโท ที่พระครูอาทรสมาธิวัตร

พ.ศ. ๒๕๐๙ เป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นเอก (ราชทินนามเดิม)

พ.ศ. ๒๕๑๔ เป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นเอกพิเศษ (ราชทินนามเดิม)

พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ที่พระพิศาลธีรคุณ

พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นพระราชาคณะชั้นราชในพระราชทินนาม พระราชจันทกวี

พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพในพระราชทินนาม พระเทพสิทธิมุนี

งานกิจกรรมพิเศษที่เป็นเกียรติประวัติ

ได้ทำการปรับปรุงพัฒนาวัดด้วยดีมาตลอดจนได้รับการพิจารณาให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง ในปี พ.ศ. ๒๕๑๐

วัดพัฒนาตัวอย่างดีเด่น พ.ศ. ๒๕๑๔

จัดให้มีการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม บาลี

เป็นเจ้าสำนักเรียนวัดไผ่ล้อม เป็นผู้อุปการะโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (อินทก์อุทัย)

เป็นประธานผู้อำนวยการสอบธรรมสนามหลวง อำเภอเมืองจันทบุรีตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

โปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะวัดไผ่ล้อมเป็นวัดอารามหลวงชั้นตรีชนิดสามัญ เมื่อ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๓๙ และเป็นปีที่วัดไผ่ล้อมมีอายุได้ ๒๑๙ ปี

ตั้งกองทุนสงเคราะห์การศึกษานักเรียนและพระภิกษุ สามเณรในเขตจังหวัดจันทบุรีมาโดยตลอด

พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นกรรมการควบคุมการก่อสร้างอุโบสถวัดใหม่ อำเภอเมืองจันทบุรี

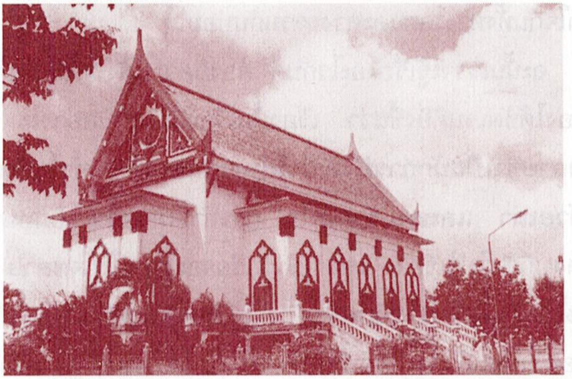
พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นประธานกรรมการก่อสร้างพระพุทธไสยาสน์ ณ วัดไผ่ล้อม อำเภอเมืองจันทบุรี

บำเพ็ญสาธารณประโยชน์หาทุนให้โรงพยาบาลสงฆ์จันทบุรี อุทิศนิตยภัตเจ้าคณะจังหวัดทั้งหมดให้แก่โรงพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี เพื่อสงเคราะห์คนยากจนตลอดชีวิต

ปรับปรุงพัฒนาบูรณะปฏิสังขรณ์ปูชนียสถานเก่าแก่ภายในวัดมาโดยตลอด สิ่งก่อสร้าง ถาวรวัตถุ เช่น กุฏิศาลาการเปรียญ โรงเรียนพระปริยัติธรรม หอพักประชาชน ศาลาบำเพ็ญกุศล ศาลาประกอบศาสนพิธี วิหารพระพุทธไสยาสน์ ศาลาราชจันท์กวี สิ่งก่อสร้างเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นที่เชิดหน้าชูตา นอกจากจะสวยงามแล้วยังมีการวางผังรูปแบบและการปลูกสร้างได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้แล้วยังมีการสร้างสาธารณูปการต่าง ๆ เช่น ถนน ประปา ไฟฟ้า สวนหย่อมอันเขียวขจี และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างครบครัน ทำให้วัดไผ่ล้อมเป็นวัดที่มีความเจริญ ความสวยงามและร่มรื่น เหมาะที่พุทธศาสนิกชนและพระคุณเจ้าทั้งหลายจะเข้าไปศึกษาธรรมะ ศึกษาความเป็นสัจธรรมภายใต้ร่มโพธิสมภารของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างถ่องแท้

วัดไผ่ล้อมได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะเป็นวัดอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๓๙ และเป็นปีที่วัดไผ่ล้อมมีอายุได้ ๒๑๙ ปี ❖



เรื่องการฟัง

เรื่องการฟังนั้นมีความสำคัญอย่างไร ข้าพเจ้าจึงตั้งหัวข้อเรื่อง **เรื่องการฟัง** ข้าพเจ้าเห็นว่าการฟังนั้นมีความสำคัญอย่างมาก อย่าว่าแต่มนุษย์เราเลย แม้แต่สัตว์หลาย ๆ ชนิดที่จะรู้เรื่องมนุษย์ได้ดีก็ต้องอาศัยการฟัง มันจึงรู้เรื่องมนุษย์ได้ดี ยิ่งกว่านั้นสัตว์บางชนิดมันยังพูดตามเรื่องมนุษย์ได้เสียด้วย ฉะนั้นมนุษย์เราที่เกิดมาตั้งแต่เล็กจนโต จะมีความรู้ความฉลาดได้หลาย ๆ อย่าง ก็อาศัยการฟังกันเป็นส่วนมาก ทุกวันนี้จึงมีการนิยมการอบรม มีการปาฐกถา การสัมมนา เพื่อจะให้เกิดความรู้ความเข้าใจกันทั้งทางโลกและทางธรรมกันบ่อย ๆ

ฉะนั้นเราจะรู้เรื่องอะไรกันดีก็ต้องมีความตั้งใจดียิ่งขึ้นอีกชั้นหนึ่ง จึงจะรู้เรื่องได้ชัดเจนดียิ่งขึ้นว่า เรื่องนั้นเรื่องนี้มันเป็นอย่างไร **จึงขอให้ท่านทั้งหลายซึ่งเป็นนักการฟังทำใจให้สงบในการฟัง ทำไมจึงต้องทำใจให้สงบด้วยเล่า และสงบจากอะไร** การทำใจสงบนั้นก็เป็นเหตุให้รู้เรื่อง ถ้าใจไม่สงบก็ฟังไม่รู้เรื่อง เพราะมันมีเรื่องอะไรอยู่ในใจหลาย ๆ อย่าง การฟังนี้ตั้งใจฟังทีละอย่าง ทีละเรื่อง จึงจะรู้เรื่องดี ถ้าหูก็จะฟัง ตาก็จะดู ปากก็จะพูด อย่างนั้นแล้วก็จะฟังอะไรให้ชัดเจนดีไม่ได้ ท่านทั้งหลายก็คงประสบมาด้วยตนเองแล้ว เวลานั่งฟังเทศน์ ฟังปาฐกถา หรือฟังบรรยายเรื่องอะไร ถ้ามีใครสักคนสองคนมานั่งคุยกันอยู่ข้าง ๆ เราจะนึกรำคาญขึ้นมาทีเดียว นั่นก็เพราะเขามาทำลายความสงบของเรานั่นเอง ทำให้เราฟังรู้เรื่องบ้างไม่รู้เรื่องบ้าง **ฉะนั้นความสงบจิตใจนั้น ท่านจึงว่าเป็นความสุขที่สุด** แม้จะไม่ได้ตั้งใจฟังอะไร จะนั่งอยู่เฉย ๆ โดยที่ไม่มีเสียงอะไรมารบกวนเลยก็เกิดความสงบสบายขึ้นได้ พระพุทธเจ้า จึงตรัสว่า **นตฺถิ**

สนฺติ ปรมํ สุขํ แปลว่า ความสุขยิ่งกว่าความสงบไม่มี คือ เมื่อสงบจากอารมณ์ต่าง ๆ เสียแล้วมันก็สบายใจนั่นเอง อารมณ์ อะไรเล่าจึงทำให้เราไม่สุขใจ อารมณ์ที่เกิดขึ้นแล้วไม่สบายใจนั้นมีมากมายเหลือเกิน แต่ตามหลักแล้ว ท่านสรุปอย่างย่อย ๆ ว่ามี ๖ อย่าง คือ อารมณ์ที่เกิดทางตา ตาเห็นรูปที่ไม่ชอบ อารมณ์ที่เกิดทางหู คือ เสียงที่ไม่ชอบ อารมณ์ที่เกิดทางจมูก คือ กลิ่นที่ไม่ชอบ อารมณ์ที่เกิดทางลิ้น คือ รสที่ไม่ชอบ อารมณ์ที่เกิดทางกาย คือ สิ่งที่มากระทบไม่ชอบ อารมณ์ที่เกิดทางใจ คือ สิ่งที่ใจนึกขึ้นได้แล้ว ไม่ชอบ

ที่หลาย ๆ คนเข้าใจว่าอารมณ์เกิดที่ใจ จึงมีบุคคลบางคนที่ไม่เข้าใจ จึงพูดจึงบ่นออกมาว่า วันนี้อารมณ์ไม่ดีเลย ใจไม่ดีเลย **วันนี้อารมณ์หงุดหงิดเหลือเกิน ที่เขาพูดหรืออุทานออกอย่างนั้นก็ถูกเหมือนกัน แต่มันถูกไม่จริง** ความจริงนั้น เพราะเราเห็น เราได้ยิน ได้ลิ้มรส เราได้สูดกลิ่น เราได้ถูกต้อง มาไม่ดี จึงทำให้ไม่สุขใจ จะทำให้สุขใจ ให้อารมณ์ดี ต้องเห็นเป็น ฟังเป็น สูดกลิ่นเป็น ลิ้มรสเป็น ถูกต้องเป็น จึงจะสงบใจ สุขใจได้ ยกตัวอย่าง คำว่าฟังเป็นนั้นฟังอย่างไร ฟังเป็นนั้น **คือ ฟังด้วยมีสติ มีปัญญาฟังนั่นเอง** สมมติว่ามีใครเขามาทักทายหรือพูดว่า เรานี้ มีหน้าตาเหมือนสัตว์อะไรสักอย่าง ชนิดที่มีหางมีเขา ในขณะนั้น ถ้าเราสติขาดปัญญาในการฟัง เราก็จะเกิดอารมณ์เสีย ไม่สบายใจเกิดขึ้นทันทีทีเดียว คือ เราก็จะคิดขึ้นมาว่าผู้นี้มาพูดดูถูกดูหมิ่นเราอย่างแรงทีเดียว ถ้าเราฟังด้วยมีสติ มีปัญญา เราก็จะฟังด้วยความสบายใจ เพราะเราไม่ได้มีเขามีหางอย่างที่เขาว่าอย่างนั้น เราจะเข้าใจได้ทันทีว่าผู้นั้นเข้าใจผิด เราจะไม่ถือสาหาความอะไรกับคนเข้าใจผิด ๆ อย่างนั้น

ถ้าจิตใจของผู้นั้นมีความเห็นถูกต้อง มีความเห็นเป็นธรรมดีแล้ว เขาจะไม่เห็นว่าเรามีเขามีหางอย่างที่ว่านั้นแน่นอน เพราะเขา**ขาดสติขาดปัญญา** เขาจึงพูดอย่างนั้น เหมือนคนวิกลจริต เขาย่อมพูดได้ทุกสิ่ง

ทุกอย่าง ผิดเขาก็ไม่เข้าใจ ถูกเขาก็ไม่เข้าใจ จะพูดสูงพูดต่ำอย่างไร เขาก็ไม่รู้เรื่องทั้งนั้น ถ้าเราเข้าใจอย่างนี้แล้ว หรือที่เรียกว่าฟังเป็นอย่างนี้แล้ว เราก็ไม่สะดุ้งตกใจ หวั่นไหวใจ เพราะเราได้ฟังที่เขาว่าเราอย่างนั้น

เพราะฉะนั้น**สติและปัญญา**นี้จึงเป็นธรรมที่บุคคลเราจะต้องหมั่นใช้ ตั้งแต่ประกอบการงานทางโลกชั้นต่ำ ๆ จนถึงชั้นสูง จะต้องใช้**สติปัญญา**ใช้ในการประกอบในทางธรรม ตั้งแต่ขั้นศึกษาเล่าเรียนชั้นต่ำจนถึงขั้นปฏิบัติชั้นสูงสุด **จะทิ้งสติปัญญาเสียไม่ได้เลย** ท่านที่ได้รับยกย่องว่าเป็น พระพุทธเจ้า หรือเป็นพระอรหันต์นั้น ก็เพราะท่านมีสติมีปัญญาเต็มเปี่ยมสมบูรณ์นั่นเอง ธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้นั้น **ก็คือรู้ความจริงทางสภาวะทั่ว ๆ ไปนั่นเอง** เช่นรู้ว่าเมื่อบุคคล ทำอย่างไร พูดอย่างไร เป็นเหตุให้เกิดความสุขกายสุขใจ บุคคลที่ทำอย่างไร พูดอย่างไร คิดอย่างไร เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์กายทุกข์ใจ เช่น บุคคลจะคิดทำความดีขึ้นสักอย่าง ซึ่งสิ่งนั้นอยู่ในวิสัยที่เราพอจะทำได้ไม่เหลือบ่ากว่าแรงของเราแล้ว แม้ว่าจะยังไม่ถึงเวลาทำจริง เป็นแต่เพียงคิด ๆ ก็จะรู้สึกมีความสุขใจภูมิใจขึ้นมาเสียแล้ว ทีนี้เรื่องตรงกันข้ามที่คิดจะทำความชั่ว แม้ยังไม่ได้ลงมือทำมันก็มีความทุกข์ใจ เกิดติดตามมาเสียแล้ว สมมตินักเลงขโมย นักตัดช่องย่องเบา เมื่อคิดขึ้นก็จะต้องคิดก่อนว่าเราจะหลบจะซ่อนเขาอย่างไร จะหาวิธีอย่างไร จึงจะไม่ให้เจ้าทรัพย์รู้ได้ จะไม่ให้เจ้าหน้าที่จับได้ไล่ทัน หรือเขาจับได้แล้วจะมีวิธีแก้ได้อย่างไร ล้วนแต่เป็นความทุกข์ทั้งนั้น การยกตัวอย่างให้เห็นว่าพระพุทธเจ้ารู้ธรรมตรัสรู้ธรรม คือ รู้ความจริง กับที่ยกตัวอย่างมาให้เห็นอย่างง่าย ๆ ขั้นต่ำ ๆ แล้วตรัสรู้สูงขึ้นไปเป็นลำดับ ๆ จนถึงขั้นหลุดพ้น คือ หลุดพ้นจากความยึดมั่นในปัญจขันธ์ว่าไม่ใช่ของเรา และไม่ใช่ของเขา ที่ได้ยกตัวอย่างขั้นต้น ๆ และง่าย ๆ ให้ท่านทั้งหลายได้อ่านได้ฟังนั้น เป็นสภาวะ เป็นความรู้สึกของบุคคลทั่ว ๆ ไป บุคคลนั้นจะเป็นบุคคลที่มาจากลัทธิไหน มาจากศาสนาไหน จะเป็นคนยากจน จะเป็น

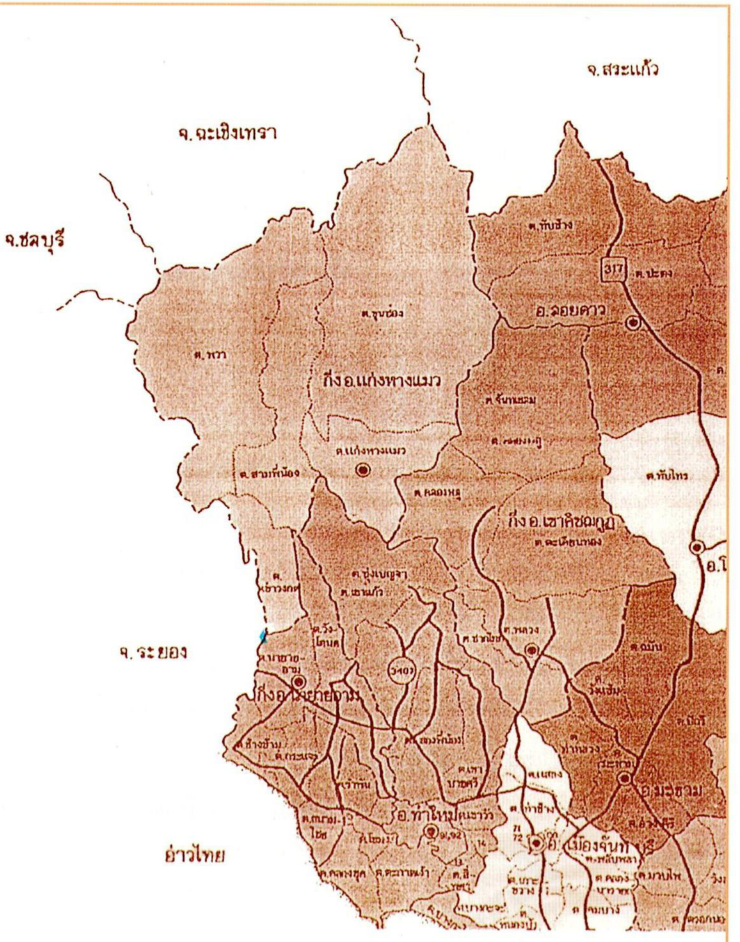
คนมั่งมีเท่าไร โดยเฉพาะที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้นี้**เป็นธรรมกลาง ๆ** ทุกคนไม่ว่าลัทธิไหนศาสนาไหน ก็มีสิทธิที่จะประพฤติปฏิบัติตามให้เกิดความสุขกาย สุขใจ มีสิทธิที่จะประพฤติทุจริตให้มีผลออกมาให้มีความทุกข์กายทุกข์ใจก็ได้ ธรรมนี้พระพุทธเจ้าไม่ได้ออกมาเป็นการผูกขาดว่า บุคคลที่เป็นชาวพุทธเท่านั้นจึงจะปฏิบัติตามได้ มีสิทธิปฏิบัติตามได้ทุกคน **เมื่อปฏิบัติดีได้ถูกต้องดีแล้ว ก็จะต้องมีผลเป็นความสุขทุกคน เมื่อปฏิบัติไม่ถูกต้อง ก็จะได้รับผล** คือ ความทุกข์ทุกคน เว้นแต่บางกรณีหรือบางคนที่ว่าทำดีแล้วความดีไม่ใคร่จะส่งผลให้หรือทำความชั่วแล้วความชั่วไม่ส่งผลให้ อันนี้ก็ขึ้นอยู่กับเจตนาของการกระทำนั้นจะแรงกล้า หรือมีกำลังอ่อนแก่ต่างกันอย่างไร ก็เป็นได้ ถ้าการกระทำนั้นมีเจตนาแรงกล้าผลก็จะส่งให้เร็วทั้งความดีทั้งความชั่ว ก็เหมือนกับการเดินทางของเรา ถ้าตั้งใจที่จะเดินให้ถึงเร็วโดยไม่เชือนแชแวะนั่นแวะนี่เสียแล้ว ก็จะถึงจุดหมายปลายทางได้เร็ว หรือจะประกอบกิจการงานอะไรด้วยกำลังกาย ถ้าตั้งใจทำจริง ๆ จัง ๆ งานอันนั้นก็สำเร็จเร็ว หรือกรณีหนึ่งผลของความดีความชั่วนี้ จะถึงช้าก็เพราะมีผลตรงกันข้าม ข้างใดข้างหนึ่งมีกำลังแรงกล้า กำลังให้ผลอยู่ ผลข้างหนึ่งซึ่งมีกำลังอ่อนแก่กว่าก็ยังให้ผลไม่ได้ดังมีตัวอย่างที่มีมาในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าวไว้ เช่น พระโมคคัลลานะเถระ ซึ่งเชื่อท่านทั้งหลายคงจะเคยได้ยินมาแล้วว่าเมื่อท่านใกล้จะนิพพาน ท่านก็ได้ถูกเวรกรรมที่ท่านกระทำไว้แต่อดีตชาติของท่านที่เท่าไรไม่รู้ คือ มีโจร ๕๐๐ คน มาช่วยกันจับท่าน แล้วก็ช่วยกันทุบตีจนกระดูกของท่านแหลกเหลว ซึ่งท่านทั้งหลายที่เคยได้ยินได้ฟังกันมาแล้ว และต่างกันที่ว่าพระโมคคัลลานะเถระรูปนี้เป็นอรหันต์ ที่ได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าเป็นเอตทัคคะในการแสดงฤทธิ์ได้ต่าง ๆ นานา เป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายของพระพุทธเจ้า ก็น่าจะแสดงฤทธิ์เดชหนีจากเวรกรรมที่ได้กระทำไว้ แต่หนีไม่พ้น ตามธรรมดานั้นบุคคลที่บำเพ็ญธรรม จนได้บรรลุชั้นสูงสุดเป็นพระอริยะบุคคลชั้นสูงสุด คือ เป็น

พระอรหันต์แล้ว เมื่อได้ก่อเวรกรรมอะไร ก็น่าอโหสิกรรมไปได้ก็จริงอยู่ ถ้าเวรกรรมบางกรณี ที่บุคคลทำด้วยเจตนาอันแรงกล้า หรือกระทำกับบุคคลที่มีความสำคัญต่อชีวิตของตัวเอง เช่น พระโมคคัลลานะได้กระทำกับมารดาของตนเองไว้แต่อดีตชาติ หรือกระทำกับบุคคลที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติศาสนาไว้มาก ๆ แล้ว ก็ย่อมจะหนีไม่พ้น และตัวอย่างอีกหลายคนที่กระทำกรรมไว้มากนักหนา และอยู่ใกล้กับพระพุทธเจ้า อยู่ใกล้กับพระอรหันต์ ปฏิบัติพระพุทธเจ้าเป็นอย่างดี ปฏิบัติพระอรหันต์เป็นอย่างดี เมื่อใกล้จะตายใกล้จะหมดลมปราณก็ช่างมีผลกรรมฝ่ายชั่วเข้าแทรกเสียจนได้ แต่ด้วยผลของความดีที่ได้บำเพ็ญไว้มาก มีกำลังมาก จึงสามารถรำลึกขึ้นมาได้ในขณะนั้น จึงไปสู่สุคติตามภูมิชั้นของที่บำเพ็ญไว้ได้

ฉะนั้นท่านทั้งหลายจงอุตสาหะบำเพ็ญความดีไว้ให้มีกำลังแก่กล้า ก็สามารถที่จะต้านทานผลของความชั่วที่ทำไว้ ด้วยกายบ้าง ด้วยวาจาบ้าง ด้วยใจบ้าง ความดีที่ได้ทำไว้นี้แล ก็จะเป็นวิบากสมบัติติดตัวไปในภพชาติต่อไป.

(พระพิศาลธีรคุณ)
เจ้าอาวาสวัดไผ่ล้อม
เจ้าคณะจังหวัดจันทบุรี

ประวัติจันทบุรี



แผนที่จังหวัดจันทบุรี



ตราประจำจังหวัด : จันทบุรี

รูปดวงจันทร์และกระต่ายอยู่ตรงกลาง

ความหมาย ความสวยงาม สงบเงียบ และเย็นสบายของภูมิภาคนี้ รูปกระต่ายเป็น สัญลักษณ์ส่วนหนึ่งของดวงจันทร์ ซึ่งชาวไทยโดยทั่วไปเชื่อว่ามีอยู่เช่นนั้นมาแต่ดึกดำบรรพ์



ต้นไม้ประจำจังหวัด:จันทบุรี

จัน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Diospyros decandra Lour.

วงศ์ EBENACEAE

ชื่ออื่น จันลูกหอม จันขาว จัน อิน

ไม้ยืนต้น ความสูง ๑๐-๒๐ เมตร ลำต้นเปล่า ตรง ใบแข็งกดเรียวหนาทึบ เปลือกสีดำ เรือนยอดเป็นพุ่มกลม หรือรูปกระสวยต่ำ ๆ ทึบ ดอกเล็กออกเป็นช่อสีขาวหรือเหลืองอ่อน มีกลิ่นหอม ผลกลมหรือแป้นเมื่อแก่มีกลิ่นหอม มีรสหวานและฝาดเล็กน้อย รับประทานได้

ระบบนิเวศ ขึ้นในที่ชุ่มชื้นทั่วไป

ออกดอก พฤษภาคม-กรกฎาคม และเป็นผลเดือนมิถุนายน-กันยายน

ขยายพันธุ์ โดยเมล็ด

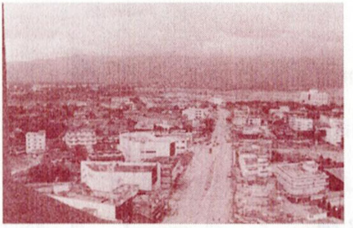
ประโยชน์ ปลูกประดับ ผลรับประทานได้

ประวัติ

จันทบุรี เป็นเมืองเก่าแก่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ ปี เป็นเมืองที่พวกขอมสร้างขึ้น หัวเมืองเดิมตามศิลาจารึกเรียกว่า **“ควนคราบุรี”** ชาวพื้นเมืองเรียกว่า **“เมืองกาไว”** ตั้งอยู่บริเวณหน้าเขาสระบาป ชาวพื้นเมืองดั้งเดิมเป็นพวกชอง ในปี พ.ศ. ๑๘๐๐ ได้มีการย้ายเมืองมาสร้างเมืองใหม่ที่บ้านหัววัง ตำบลพุงทลาย ซึ่งอยู่ใกล้กับแม่น้ำจันทบุรีในปัจจุบัน ต่อมาปี พ.ศ. ๒๒๐๐ ได้ย้ายมาสร้างเมืองใหม่ที่บ้านลุ่มอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจันทบุริ ในปี พ.ศ. ๒๓๑๐ หลังจาก กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้เข้ายึดเมืองจันทบุรีเพื่อใช้เป็นแหล่งสะสมเสบียงอาหารและรวบรวมกำลังพล เพื่อใช้ในการกอบกู้กรุงศรีอยุธยาคืนจากพม่า ต่อมาสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ย้ายเมืองจันทบุรีไปตั้งที่บ้านเนินวง ซึ่งอยู่ในที่สูงเพื่อเป็นที่มั่นในการป้องกันการถูกรุกรานของพวกญวนในสมัยนั้น ต่อมาในสมัยสมเด็จพระจอมเกล้า ได้ย้ายเมืองจันทบุรีกลับมาตั้งที่บ้านลุ่มตามเดิม ตราบจนทุกวันนี้ ในปี พ.ศ. ๒๔๓๖ ฝรั่งเศส ได้เข้ายึดเมืองจันทบุรีไว้นานถึง ๑๑ ปี จนไทยต้องยอมยกดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้กับฝรั่งเศส เพื่อแลกเมืองจันทบุรีกลับคืนมา ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้มีการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เมืองจันทบุรีจึงมีฐานะเป็นจังหวัดมาจนถึงปัจจุบัน

คำขวัญประจำจังหวัดจันทบุรี

น้ำตกลือเลื่อง เมืองผลไม้ พริกไทยพันธุ์ดี อัญมณีมากเหลือ เสื่อจันทบูร สมบูรณ์ธรรมชาติ สมเด็จพระเจ้าตากสินกู้ชาติ รวมญาติที่จันทบุรี



สภาพทั่วไป:จันทบุรี

ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขต

จังหวัดจันทบุรีตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ ๑๒-๑๓ องศาเหนือ และอยู่ระหว่างเส้นแวงที่ ๑๐๑-๑๐๒ องศาตะวันออก อยู่ทางชายฝั่งทะเล ด้านตะวันออกของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพฯ ตามเส้นทางสายใหม่ ประมาณ ๒๓๐ กิโลเมตร

ขนาด จังหวัดจันทบุรีมีพื้นที่ทั้งหมด ๖,๓๓๘ ตารางกิโลเมตร หรือ ๓,๙๖๑,๒๕๐ ไร่ คิดเป็น ร้อยละ ๑๖.๖ ของพื้นที่ภาคตะวันออกหรือเทียบเท่ากับร้อยละ ๑.๘ ของพื้นที่ประเทศ

อาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ทิศเหนือ ในเขตอำเภอท่าใหม่ อำเภอโป่งน้ำร้อน ติดกับจังหวัดฉะเชิงเทราและปราจีนบุรี ทิศตะวันออกในเขตอำเภอโป่งน้ำร้อน ติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย ในเขตอำเภอขลุงติดกับจังหวัดตราด ทิศใต้ ติดต่อกับอ่าวไทย ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดระยองและชลบุรีในเขตอำเภอท่าใหม่

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดจันทบุรีส่วนใหญ่ประกอบด้วยพื้นที่ราบลูกฟูก หรือที่ราบ ลูกระนาด มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำสลับกับที่เนินเตี้ย ๆ บริเวณชายฝั่งทะเลมีลักษณะเป็นที่ ราบลุ่มน้ำแคบ ๆ ได้แก่พื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำจันทบุรี ลุ่มแม่น้ำวังโตนดและลุ่มแม่น้ำพังราด ส่วนบริเวณที่ติดกับเทือกเขาจะเป็นพื้นที่ราบ หุบเขาและพื้นที่ราบเชิงเขาตอนบนของจังหวัดจันทบุรี บริเวณเขตติดต่อกับจังหวัดปราจีนบุรี และรอยต่อของอำเภอ สอยดาวคิชฌกูฏ มีเทือกเขาที่สำคัญได้แก่ยอดเขาสอยดาวเหนือซึ่งเป็นยอดเขาที่สูงสุดในภูมิภาค นี้คือ สูง ๑,๕๕๖ เมตร รองลงมาได้แก่

ยอดเขาสอยดาวใต้ สูง ๑,๕๒๕ เมตร ยอดเขาพระบาท ยอดเขาตะเคียน ส่วนบริเวณติดต่อของอำเภอเมือง อำเภอมะขาม และ อำเภอขลุง มีเทือกเขาสระบาป วางตัวกั้นอยู่เทือกเขานี้เองเป็นแหล่งกำเนิดของน้ำตกพลิ้ว น้ำตกคลองนารายณ์ และน้ำตกตรอกนอง

สุ่มน้ำลำธารที่สำคัญของจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ แม่น้ำจันทบุรี แม่น้ำเวฬุ ซึ่งกั้นระหว่าง จังหวัดจันทบุรี ตราด แม่น้ำวังโตนด และมีลำน้ำขนาดเล็กกั้นระหว่างจันทบุรี-ระยอง คือแม่น้ำ พังราด ลำน้ำเหล่านี้เป็นแม่น้ำสายสั้น ๆ ซึ่งกำเนิดจากป่าเทือกเขาตอนบนของจังหวัดจันทบุรี เนื่องจากทางใต้ของจังหวัดจันทบุรีจดกับอ่าวไทย อิทธิพลของทะเลเข้าถึงทำให้อากาศไม่รุนแรง ลมมรสุมที่พัดผ่านประเทศไทยทำให้จังหวัดจันทบุรีมีฤดูกาล ๓ ฤดู ดังนี้

ฤดูฝน จะเริ่มประมาณเดือนพฤษภาคม ถึงต้นเดือนตุลาคม

ฤดูหนาว จะเริ่มประมาณปลายเดือนตุลาคม ถึงเดือนมกราคม

ฤดูร้อน จะเริ่มประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน

แนวโน้มฤดูกาลของจังหวัดจันทบุรีเริ่มเปลี่ยนแปลงในช่วงระยะ ๑๐ ปีหลังฤดูร้อนยาวขึ้น ประมาณฝนตกและการกระจายของฝนมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากพื้นที่ป่าถูกทำลายลดลงจนมีผลกระทบต่อฤดูกาลของจังหวัดโดยส่วนรวม

อุณหภูมิเฉลี่ย ๒๗.๓ องศาเซลเซียส

ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๒๘๑๕.๗ มิลลิเมตร

การระเหย อัตราสูงในฤดูหนาว และฤดูร้อน ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-เมษายน อัตรา การระเหยอยู่ระหว่าง ๗๖-๑๕๒ มิลลิเมตรต่อเดือน

ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยร้อยละ ๗๘.๐

ประชากร

รวมทั้งจังหวัด ๔๗๔,๖๐๓ คน เป็นชาย ๒๓๗,๘๔๐ คน เป็นหญิง ๒๓๖,๗๖๓ คน (ข้อมูล สำนักงานปกครองจังหวัดเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๑)

เขตการปกครอง

แบ่งเป็น ๙ อำเภอ และ ๑ กิ่งอำเภอ ๗๕ ตำบล ๖๓๘ หมู่บ้าน ได้แก่ อำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอขลุง อำเภอท่าใหม่ อำเภอมะขาม อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอสอยดาว อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอแก่งหางแมว อำเภอนายายอาม และกิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

สาธารณสุข ได้แก่ แหล่งน้ำ การประปา ไฟฟ้า การคมนาคม

แหล่งน้ำการประปา ใช้แหล่งน้ำธรรมชาติได้แก่ น้ำผิวดิน คือ แหล่งน้ำจากลำน้ำวัง โตนด ลำน้ำจันทบุรี ลำน้ำเวฬุ และสาขาของลำน้ำเหล่านี้เป็นแหล่งน้ำสำหรับหารผลิตน้ำ

ประปา นอกจากนี้ยังนิยมใช้แหล่งน้ำใต้ดินระดับตื้น ได้แก่ บ่อน้ำตื้นประจำหมู่บ้าน และบ่อน้ำบาดาลประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดจันทบุรี มีจำนวนหมู่บ้านที่ใช้น้ำประปา (จากการประปาส่วนภูมิภาค) จำนวน ๑๒๓ หมู่บ้าน หรือร้อยละ ๓๗.๕๐ และการประปาหมู่บ้าน จำนวน ๔๑ หมู่บ้าน

การไฟฟ้า มีพื้นที่จำหน่ายบริการไฟฟ้าครอบคลุมจังหวัด โดยหน่วยบริการผู้ใช้ไฟฟ้า ๑๑ แห่ง มีไฟฟ้าใช้จำนวน ๖๓๔ หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๙๔ มีหมู่บ้านที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ๒๐ หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๖ ซึ่งเป็นหมู่บ้านห่างไกล เข้าอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวน หรือป่า อนุรักษ์ซึ่งเป็นพื้นที่ถือครองไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

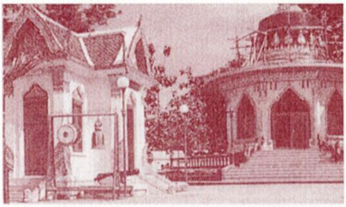
การคมนาคมขนส่ง จังหวัดจันทบุรีมีเส้นทางหลวงแผ่นดินสายประสานหมายเลข ๓ ถนน สุขุมวิท ตัดผ่านจังหวัดระยอง-ตราด มีระยะทางห่างจากกรุงเทพฯ ๒๔๕ กิโลเมตร และทางหลวง แผ่นดินสายรอง เชื่อมระหว่างจังหวัด ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๑๔ เชื่อมกับจังหวัดสระแก้ว ระยะทาง ๑๕๐ กิโลเมตร เส้นทางคมนาคมทางรถยนต์ระหว่างกรุงเทพฯ กับจังหวัดจันทบุรี ปัจจุบันนับว่าสะดวกและรวดเร็วเนื่องจากมีโครงข่ายการคมนาคมที่ดี มีเส้นทาง ๔ ช่อง การจราจรตลอดเส้นทาง ซึ่งทำให้การคมนาคมสะดวกและรวดเร็ว สำหรับเส้นทางคมนาคม ในจังหวัดซึ่งประกอบด้วยทางหลวงจังหวัดชนบท เป็นถนนสายลาดยาง ๒ ช่องทางการจราจร

บริการสาธารณสุข ได้แก่ สถานบริการสาธารณสุข สถานสุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม การบริการทางด้านสาธารณสุขของจังหวัดจันทบุรีอยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีสัดส่วนประชากร ๔,๗๕๐ คน ต่อแพทย์ ๑ คน จังหวัดจันทบุรีมีสถานบริการสาธารณสุขของรัฐรวม ๑๑๐ แห่ง ดังนี้ โรงพยาบาลประจำจังหวัด ๑ แห่ง โรงพยาบาลชุมชนขนาด ๖๐ เตียง ๑ แห่ง ๑๐ เตียง ๗ แห่ง สถานีอนามัย ๙๕ แห่ง และสถานบริการสาธารณสุขชุมชน ๖ แห่ง สถานบริการสาธารณสุขเอกชน จำนวน ๑๑๘ แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลเอกชน ๓ แห่ง คลินิกแพทย์ ๓๓ แห่ง คลินิกทันตกรรม ๒๒ แห่ง สถานผดุงครรภ์ ๔๙ แห่ง

การศึกษา ศาสนา

จังหวัดจันทบุรีมีโรงเรียน สถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนรวม ๒๗๘ แห่ง

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ นอกนั้นนับถือศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม





สถานที่ท่องเที่ยว

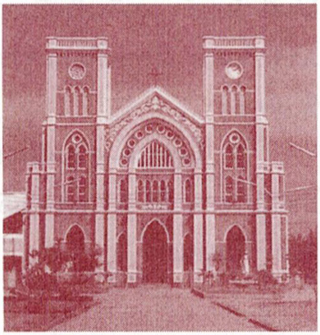
ศาลหลักเมืองจันทบุรี และศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ตั้งอยู่ที่ถนนท่าหลวงในตัวเมืองจันทบุรี หน้าค่ายสมเด็จพระเจ้าตากสิน ซึ่งเป็นค่ายทหารกองพันทหารราบที่ ๓ บริเวณเยื้องกับศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินเป็นอาคารสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ ๖ ซึ่งเดิมเคยใช้เป็นศาลากลางจังหวัดจันทบุรีมาก่อน

สวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ตั้งอยู่เยื้องกับศาลาจังหวัด ริมถนนเลียบเนิน มีเนื้อที่ประมาณ ๓๐ ไร่ ภายในสวนมีเกาะกลางน้ำ ซึ่งประดิษฐานพระบรมราชานุสาวรีย์ของพระเจ้าตากสินมหาราช ในบริเวณบึงที่ล้อมรอบเกาะนี้ นอกจากจะเป็นที่พายเรือเล่นแล้ว ยังใช้เป็นที่เพาะพันธุ์ปลาของประมงจังหวัดอีกด้วย

ถนนสายอัญมณี ตั้งอยู่ในตัวเมืองบริเวณถนนศรีจันท์และตรอกกระจ่างซึ่งตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน นับเป็นถนนสายเศรษฐกิจของจังหวัดที่ผู้ประกอบธุรกิจด้านอัญมณีจะมาซื้อขายพลอยและอัญมณีต่าง ๆ เป็นประจำทุกวันนับเป็นตลาดพลอยเจียระไนที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย นอกจากนี้ในวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ ยังมีการค้าขายพลอยดิบอีกด้วย โดยเปิดตลาดในช่วงเช้าเวลา ๐๘.๐๐ น. จนถึงประมาณ ๑๕.๐๐ น. มีนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายพลอยมาชุมนุมต่อรองราคากันอย่างคึกคัก นับเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของเมืองจันทบุรี

วัดเขตร์นาบุญญาราม ตั้งอยู่ที่ถนนเบญจมราชูทิศในตัวเมืองจันทบุรีเป็นวัดญวนซึ่งก่อสร้างเป็นศิลปะแบบจีนปนไทย น่าแปลกอย่างหนึ่งคือ มีนกนางแอ่นป่ามาสร้างรังสีดำขนาดใหญ่ห้อยย้อยลงมาจากกลางเพดานโบสถ์และยังมีรังเล็ก ๆ อยู่ตามหัวเสาที่อยู่ด้านหน้าโบสถ์ด้วย นกนางแอ่นเหล่านี้มาอาศัยทำรังที่วัดแห่งนี้เป็นเวลากว่า ๒๐ ปีแล้ว โดยจะบินออกไปหาอาหารในตอนเช้าและบินกลับมาเข้ารังในตอนเย็น

วัดไผ่ล้อม ตั้งอยู่ที่ตำบลจันทนิมิตร เดินทางไปตามถนนศรีจันท์ข้ามสะพานตรีรัตน์ซึ่งเป็นสะพานข้ามแม่น้ำจันทบุรีไปเล็กน้อย มีแยกซ้ายไปวัดเป็นระยะทางอีกราว ๕๐๐ เมตร ภายในวัดมีจิตรกรรมฝาผนังเก่าแก่สมัยอยุธยาตอนปลายเกี่ยวกับพระเจ้าสิบชาติ



โบสถ์คาทอลิก เป็นโบสถ์คริสต์นิกายคาทอลิก ตั้งอยู่ในบริเวณโรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์ ตำบลจันทนิมิตร สามารถเข้าทางเดียวกับวัดไผ่ล้อม เมื่อถึงวัดไผ่ล้อมแล้วเดินทางต่อไปอีกราว ๑ กิโลเมตร หรือจากตัวเมืองเดินทางข้ามสะพานวัดจันท์ไปตามถนนจันนิมิตรจะพบทางแยกขวาไปโบสถ์คาทอลิก สถานที่แห่งนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วัดแม่พระปฏิสนธินิรมล ได้ชื่อว่าเป็นโบสถ์คาทอลิกที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีรูปทรงทางสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกที่เรียกว่า ศิลปะแบบโกธิค ตบแต่งด้วยกระจกสีติดผนังเป็นภาพทางคริสต์ศาสนา สวยงามมาก

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี ตั้งอยู่ภายในสถาบันราชภัฏรำไพพรรณีห่างจากตัวเมือง ๖ กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข ๓๑๖ อยู่บริเวณที่เป็นพระตำหนักสวนบ้านแก้วพระราชนิเวศน์ของสมเด็จพระนางเจ้า

รำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ โดยมีการรวบรวมสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เป็นอนุสรณ์ของพระองค์ท่านเก็บไว้ และยังมีโบราณวัตถุที่เก็บจากท้องที่จังหวัดจันทบุรีนำมาแสดงไว้ด้วย เปิดให้เข้าชมในวันและเวลาราชการ โดยทำหนังสือขออนุญาตเข้าชมล่วงหน้าไปที่สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

วัดพลับพลา อยู่ที่ตำบลบางกะจะ อำเภอเมืองจันทบุรี มีสิ่งสำคัญคือวิหารไม้ เจดีย์กลางน้ำ หอไตรกลางน้ำ หอสวดมนต์ และพระปรางค์

วัดทองทั่ว อยู่ริมถนนสุขุมวิท ห่างจากตัวเมืองราว ๔ กิโลเมตร มีพระอุโบสถและเจดีย์อายุนับร้อยปีเป็นสถานที่เก็บรักษาโบราณวัตถุเขมร ได้แก่ ทับหลัง เสาอิงประดับกรอบประตู แบบศิลปนครวัดตอนปลาย และภาพสลักลายเส้นพระพิฆเณศวร และงวงหูช้างหิน อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๗-๑๘

โบราณสถานเมืองเพนียด อยู่ในเขตตำบลคลองนารายณ์ ใกล้กับวัดทองทั่ว มีกำแพงก่อด้วยศิลาแลง สันนิษฐานว่าเดิมเป็นที่ตั้งเมืองจันทบุรีในยุคแรก

เส้นทางอำเภอเมือง-ท่าใหม่-คุ้งวิมาน

แหล่งเรือโบราณ ตั้งอยู่ที่บ้านเสม็ดงาม โดยเดินทางจากตัวเมืองไปตามถนนท่าแฉลบผ่านโรงแรมอีสเทิร์น ไปวิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี ระยะทาง ๓ กิโลเมตร เลี้ยวขวาตรงวัดเกาะโตนดไปอีก ๔ กิโลเมตร ผ่านวัดเสม็ดงามแล้วเลี้ยวขวาไปอีก ๑ กิโลเมตร บริเวณนี้เชื่อกันว่าเป็นสถานที่ซึ่งสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชใช้เป็นที่ต่อเรือรบ เมื่อครั้งเตรียมยกทัพไปตีพม่า เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐ เพื่อกู้เอกราชชาติไทย หน่วยโบราณคดีใต้น้ำ กองโบราณคดี กรมศิลปากรได้ทำการขุดค้นซากเรือและตรวจสอบชั้นดิน

ทางโบราณคดี พบส่วนประกอบต่าง ๆ ของเรือโบราณ และแอ่งน้ำรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าอยู่ตามริมฝั่งอ่าวลักษณะคล้ายอู่เรืออยู่หลายแห่ง



โบราณสถานค่ายเนินวง ตั้งอยู่ที่ตำบลบางกะจะ ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศตะวันตก ตามถนนท่าแฉลบ ประมาณ ๖.๕ กิโลเมตร พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาพระคลังสร้างขึ้นเมื่อวันที่ ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๓๗๗ เพื่อเตรียมรับศึกญวน มีพื้นที่ประมาณ ๒๗๐ ไร่ มีลักษณะเป็นเมืองรูปสี่เหลี่ยม มีกำแพงขนาดใหญ่ก่อด้วยศิลาแลง มีคูน้ำล้อมรอบ แต่ละด้านมีประตูเชิงเทินหอรบ มีปืนใหญ่วางเรียงรายไว้ตามแนวกำแพงโดยรอบ นับว่าเป็นค่ายที่มั่นคงแข็งแรงที่สุดในสมัยนั้น ในบริเวณค่ายมีศาลหลักเมืองซึ่งประดิษฐานพระรูปของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และยังมีวัดเก่าแก่ชื่อวัดโยธานิมิตร ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อเป็นวัดประจำเมือง



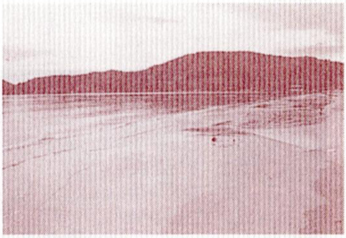
สำนักงานโบราณคดีใต้น้ำ ตั้งอยู่ในบริเวณค่ายเนินวง เป็นสถานที่เก็บรวบรวมและรักษาโบราณวัตถุที่นำขึ้นมาจากเรือสำเภาโบราณที่จมอยู่ใต้ทะเลอ่าวไทย โบราณวัตถุเหล่านี้ประกอบด้วยเครื่องปั้นดินเผาประเภทถ้วย โถ ไห กระปุก ตุ๊กตารูปคนและรูปสัตว์ ซึ่งเป็นเครื่องสังคโลกไทยจากแหล่งเตาศรีสัชนาลัย และเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี เปิดให้เข้าชมทุกวันโดยไม่เสียค่าเข้าชม ตั้งแต่เวลา ๐๘.๓๐-๑๖.๐๐ น. ปัจจุบันกรมศิลปากรกำลังดำเนินการปรับปรุงสถานที่แห่งนี้เพื่อจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

จันทบุรี เพื่อเป็นสถานที่สำหรับศึกษาค้นคว้าประวัติความเป็นมาด้านสังคม เศรษฐกิจ ธรรมชาติวิทยา รวมทั้งวิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมของจันทบุรี รวมทั้งจัดแสดงหลักฐานความเป็นมาเกี่ยวกับการพาณิชย์นาวีของไทยไว้ด้วย

บ่อพลอยเขาพลอยแหวน อยู่ที่ตำบลบางกะจะ อยู่เลยค่ายเนินวงไปทางอำเภอท่าใหม่ประมาณ ๕ กิโลเมตร เป็นแหล่งขุดพลอยแห่งแรกของเมืองจันท์ ชาวบ้านส่วนใหญ่เดิมมีอาชีพเกี่ยวข้องกับพลอยอย่างครบวงจร คือมีทั้งการขุด เผา เจียระไนพลอย รวมถึงการนำออกจำหน่ายสู่ตลาด และบริเวณนี้ยังเป็นเส้นทางของผู้ค้าทับทิมที่มาจากบ่อไร่และหนองบอนของจังหวัดตราดอีกด้วย

เจดีย์ยอดเขาพลอยแหวน อยู่ที่ตำบลพลอยแหวน อำเภอท่าใหม่ พระยาจันทบุรีได้สร้างขึ้นเมื่อราวปี พ.ศ. ๒๓๗๕ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ บนจุดที่สูงที่สุดของเขาพลอยแหวน เป็นเจดีย์ทรงกลมแบบลังกา ภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ มีมณฑปประดิษฐานพระพุทธบาทจำลองอยู่ใกล้เคียงกัน

วนอุทยานเขาแหลมสิงห์



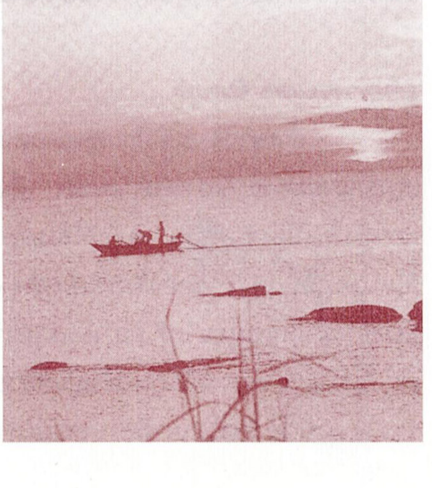
ตั้งอยู่ที่ตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์เดินทางไปถึงได้โดยเช่าเรือจากหาดแหลมสิงห์ไปราว ๔๐๐ เมตร แล้วเดินเท้าอีก ๔๐๐ เมตร แต่เส้นทางที่สะดวกคือ เดินทางจากอำเภอท่าใหม่ทางรถยนต์ไปตามเส้นทางท่าใหม่-บางกะไชย ระยะทาง ๒๕ กิโลเมตร เส้นทางนี้จะผ่านวัดเขาแหลมสิงห์ตัดขึ้นภูเขาไปจนถึงที่ทำการวนอุทยาน ซึ่งตั้งอยู่บนที่สูงมองเห็นทิวทัศน์ชายทะเลได้กว้างไกลและยังเป็นจุดที่สามารถชมพระอาทิตย์อัสดงได้อย่างสวยงาม

เขาแหลมสิงห์ เป็นภูเขาขนาดเล็ก สูงจากระดับน้ำทะเลราว ๑๗๒ เมตร เหตุที่เรียกว่าเขาแหลมสิงห์ เนื่องจากด้านหน้าเขามีหินเป็นแก่งเกาะยื่นล้ำออกไปในทะเล เป็นรูปคล้ายสิงห์หมอบ มีหัว ลำตัว หาง เท้า และดวงตา บริเวณใกล้กันมีป้อมปืนที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๓ คือ ป้อมไพรีพินาศ จากที่ทำการบนเนินเขามีทางเดินลงไปยังหาดอ่าวกระทิง ซึ่งเป็นชายหาดเล็ก ๆ หาดทรายสีเหลืองนวล บรรยากาศเงียบสงบและสวยงาม สามารถขออนุญาตตั้งเต็นท์พักแรมได้

ด้านหน้าอ่าวกระทิงมี**เกาะนมสาว** ซึ่งมีหาดทรายและแนวปะการังสวยงาม ถัดจากเกาะนมสาวไปทางทิศตะวันออกเป็น**เกาะจุฬา** เป็นเกาะเล็ก ๆ ที่มีหาดทรายเช่นกัน สามารถเช่าเรือจากหาดแหลมสิงห์ไปเที่ยวชมได้

หาดอ่าวยาง เป็นชายหาดเล็ก ๆ เช่นเดียวกับหาดอ่าวกระทิง ทางเข้าชายหาดอยู่ก่อนถึงวนอุทยานเขาแหลมสิงห์ประมาณ ๒ กิโลเมตร ริมชายหาดร่มรื่น มีร้านอาหาร และที่พักของเอกชนบริการแก่นักท่องเที่ยว

หาดคุ้งวิมาน หาดคุ้งกระเบน หาดแหลมเสด็จ และหาดเจ้าหลาว เป็นชายหาดที่มีชื่อเสียงของจันทบุรีอยู่ในเขตอำเภอท่าใหม่ สามารถเข้าถึง ได้สองเส้นทาง คือ จาก ถนนสุขุมวิทก่อนถึงตัวเมืองจันท์ราว ๓๐ กิโลเมตร ตรงกม. ๓๐๑ มีทางแยกขวาไปตามทางหลวง ๓๓๙๙ และจะพบป้ายทางแยกไปหาดต่าง ๆเป็นระยะอีกเส้นทางหนึ่ง คือจากตัวเมืองเดินทางไป



อำเภอท่าใหม่ระยะทาง ๑๗ กิโลเมตร ต่อด้วยเส้นทางที่ไปเขื่อนวังโตนด และเลยไปจนถึงชายทะเลได้เช่นกัน เป็นทางราดยางตลอดสาย

หาดคุ้งวิมาน เป็นหาดทรายสีเหลืองนวล แยกจากถนนสุขุมวิท เข้าไปเป็นระยะทาง ๑๘ กิโลเมตรส่วนหาดคุ้งกระเบนอยู่ถัดจากหาดคุ้งวิมานไป ๘ กิโลเมตร เป็นหาดทรายสีขาวสะอาด บรรยากาศร่มรื่น **หาดแหลมเสด็จ** แยกจากถนนสุขุมวิทไปประมาณ ๒๗ กิโลเมตร บรรยากาศเงียบสงบ และ **หาดเจ้าหลาว**อยู่ถัดมาจากหาดแหลมเสด็จ มีผู้คนนิยมไปพักผ่อนกันที่นี่ในวันหยุดเป็นหาดทรายสีนวล ยาวเหยียดสุดสายตา ร่มรื่นด้วยทิวมะพร้าว บริเวณชายหาดเหล่านี้มีบริการร้านอาหารและที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้บริเวณหน้าหาดเจ้าหลาว ห่างจากชายฝั่งไปราว ๑ กิโลเมตร มีแนวปะการังน้ำตื้น ครอบคลุมพื้นที่ถึง ๑๔ ตารางกิโลเมตร นับเป็นสิ่งที่หาได้ไม่ง่ายนักเพราะโดยปกติแล้วปะการังจะเกิดในบริเวณที่เป็นเกาะเท่านั้น เนื่องจากมีการไหลเวียนของกระแสน้ำพอเหมาะ อุณหภูมิเหมาะสม และไร้มลพิษการพบปะการังบริเวณใกล้แนวชายฝั่งจึงสะดวกต่อการเดินทางไปชม โดยนั่งเรือจากชายฝั่งไปเพียง ๑๐ นาทีเท่านั้น ติดต่อบริการเรือท้องกระจก และเรือเช่าพาไปดำน้ำดูปะการังได้ที่สถานที่พักต่าง ๆ ริมชายหาด

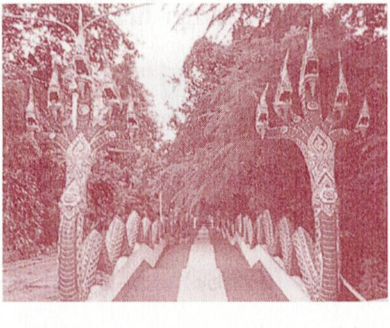
เส้นทางระยอง-จันทบุรี

ถ้ำเขาวง อยู่ที่บ้านเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว เป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง เดินทางไปตามเส้นทางระยอง-จันทบุรี ก่อนถึงตัวเมืองจันท์ราว ๔๐ กิโลเมตร มีแยกซ้ายจากถนนสุขุมวิทตรงกิโลเมตรที่ ๒๘๖ (บ้านกองดิน) ระยะทาง ๑๑ กิโลเมตร หรืออีกเส้นทางหนึ่งแยกซ้ายจากถนนสุขุมวิทที่ กม. ๒๘๘ บริเวณตลาดนายายอามเป็นระยะทาง ๑๕ กิโลเมตร เขาวงเป็นภูเขาหินปูนหลายลูกล้อมกันลักษณะเป็นวง มีพื้นที่ราว ๒,๗๕๐ ไร่ มีชะโงกผาที่สวยงามมาก ภายในเขามีถ้ำที่สวยงามน่าศึกษา

และน่าเที่ยวชมประมาณ ๒๐ ถ้ำ เช่น ถ้ำเพชร ถ้ำละคร ถ้ำสิงห์โต ถ้ำสามิตร ถ้ำเต่า ฯลฯ มีหินงอก หินย้อยที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ บางถ้ำติดต่อทะลุถึงกันได้ บริเวณเขาวงมีพันธุ์ไม้ที่น่าสนใจศึกษามากมาย รวมทั้งสัตว์ป่า เช่น ลิง หมีควายและเลียงผา นักท่องเที่ยวสามารถขอคำแนะนำการชมถ้ำได้จากเจ้าหน้าที่หน่วยพิทักษ์อุทยานที่เขาวงได้ การเข้าชมถ้ำควรนำไฟฉายติดตัวไปด้วยเนื่องจากในถ้ำไม่มีแสงสว่าง ช่วงที่เหมาะแก่การท่องเที่ยวคือระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน หากพ้นช่วงนี้ไปแล้วภายในถ้ำจะมีน้ำเอ่อท่วมอยู่ตลอดเวลา

เส้นทางอำเภอเมือง-น้ำตกกระทิง

ฟาร์มจระเข้-สวนสัตว์ชำโสม ตั้งอยู่ที่บ้านชำโสม ตำบลแสลง อำเภอเมืองจันทบุรี เดินทางไปตามถนนสุขุมวิทถึงหลัก กม. ๓๒๔ เลี้ยวตรงสี่แยกเขาไร่ยา ทางไปน้ำตกกระทิง เป็นระยะทาง ๔ กิโลเมตร อยู่ด้านขวามือ เป็นศูนย์รวมพันธุ์จระเข้น้ำจืด และจระเข้น้ำกร่อยหลายชนิดนับพันตัว และมีสัตว์อื่น ๆ อีกนานาชนิด บริเวณรอบฟาร์มเป็นสวนผลไม้ เช่น ทุเรียน เงาะ สละ และกระท้อน เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมทุกวัน เวลา ๐๘.๐๐-๑๘.๐๐ น. นอกจากนี้ยังมีการแสดงของช้างแสนรู้ ทุกวันเสาร์และอาทิตย์ วันละ ๒ รอบ เวลา ๑๒.๐๐ น. และ ๑๕.๐๐ น. ค่าเข้าชมชาวไทย ผู้ใหญ่ ๓๐ บาท เด็ก ๒๐ บาท ชาวต่างประเทศ คนละ ๖๐ บาท รายละเอียดสอบถามได้ที่ โทร. ๐๑-๓๒๗-๐๓๔๗, (๐๓๙) ๓๒๔๒๔๗



วัดเขาสุกิม อยู่ในเขตตำบลเขาบายศรี อำเภอท่าใหม่ ห่างจากตัวเมืองจันทบุรีประมาณ

๒๐ กิโลเมตร สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๙ ด้วยแรงศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อพระอาจารย์สมชาย ฐิตวิริโย โดยมีจุดประสงค์เพื่อใช้เป็นที่บำเพ็ญภาวนาของพุทธศาสนิกชนทั่วไป วัดมีบริเวณกว้างขวาง อยู่สูงขึ้นไปบนเนินเขา มีพื้นที่ประมาณ ๓,๒๘๐ ไร่ ภายในวัดมีศาสนสมบัติ ศาสนวัตถุและวัตถุโบราณล้ำค่าต่าง ๆ มากมาย มีการจัดแสดงหุ่นขี้ผึ้งของพระอาจารย์ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชนทั่วไปกว่า ๒๐ ท่าน เช่น หลวงปู่แหวน หลวงปู่วัน พระอาจารย์มั่น ฯลฯ เปิดให้เข้าชมทุกวันตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐-๑๘.๐๐ น.

การเดินทางไปวัดเขาสุกิมสามารถไปได้หลายเส้นทาง คือ จากถนนสุขุมวิท กม. ๑๐๕ บริเวณบ้านห้วยสะท้อน มีทางแยก เข้าทางหลวงหมายเลข ๓๓๒๒ ไปวัดเขาสุกิมเป็นระยะทาง ๑๓ กิโลเมตร หรือหากเลยแยกนี้ไปจะมีทางเข้าวัดได้อีกทางหนึ่งที่บริเวณบ้านเนินสูงเป็นระยะทาง ๑๖ กิโลเมตร หรืออาจใช้เส้นทางไปน้ำตกกระทิงก็ได้ โดยแยกจากถนนสุขุมวิทที่บริเวณสี่แยกเขาไร่ยาเข้าไปประมาณ ๗ กิโลเมตร ถึงทางแยกเลี้ยวซ้ายไปอีกประมาณ ๑๐ กิโลเมตร

สวนสะเด็ดยาด อยู่เยื้องกับวัดเขาสุกิม มีเนื้อที่ประมาณ ๑๘๐ ไร่ เป็นสวนผลไม้ ปลูกเงาะและทุเรียนเป็นส่วนใหญ่ ช่วงที่เหมาะแก่การมาเที่ยวชมคือช่วงที่ผลไม้ออกชุก ในราวเดือนเมษายนถึงมิถุนายน เปิดให้เข้าชมทุกวันตั้งแต่เวลา ๐๖.๐๐-๑๘.๐๐ น. ค่าเข้าชมคนละ ๕๐ บาท สามารถรับประทานเงาะที่ปลูกในสวนได้ ภายในสวนมีที่พักพร้อมห้องประชุม สระว่ายน้ำ และห้องอาหารไว้บริการแก่นักท่องเที่ยว รายละเอียดเพิ่มเติมสอบถามได้ที่สำนักงานหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ กรุงเทพฯ โทร. ๒๗๒-๑๐๓๐ ต่อ ๑๔๓๑ หรือที่จันทบุรี โทร. (๐๑) ๒๑๑-๒๙๖๘, (๐๓๙) ๓๑๓๐๐๗

อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ อยู่ในท้องที่อำเภอมะขามและกิ่งอำเภอ เขาคิชฌกูฏ การเดินทางใช้ถนนสุขุมวิท ถึง กม. ๓๒๔ บริเวณสี่แยกเขาไร่ยาแยกซ้ายไป ๒๑ กิโลเมตร ถึงทางแยกเข้าอุทยานเลี้ยวขวาอีก ๑.๕ กิโลเมตร

อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๒๐ มีเนื้อที่ ๕๘ ตารางกิโลเมตร สภาพป่าในบริเวณนี้มีทั้งป่าดิบชื้น ป่าดิบเขา และป่าไม้ผลัดใบ มีสมุนไพรและกล้วยไม้ป่านานาชนิดรวมทั้งมีพันธุ์ไม้หายากคือไม้กฤษณาเนื่องจากเป็นป่าที่อยู่ในเขตเทือกเขาสูงชันจึงมีสัตว์ป่าชุกชุม เช่น กระทิง เสือ หมี กวาง เก้ง เลียงผา และนกชนิดต่าง ๆ ตามลำห้วยมีปลาพลวง ปลาก้าง ปลาหนวด อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ในเขตอุทยานมีสถานที่น่าสนใจ ได้แก่

น้ำตกกระทิง อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ๑๐๐ เมตร เป็นน้ำตกขนาดใหญ่มี ๑๓ ชั้น ซึ่งล้วนมีความงามแบบต่าง ๆ กันและมีแอ่งน้ำใสสะอาดลงเล่นน้ำได้ แต่ละชั้นห่างกันราว ๒๐ เมตร ในระหว่างทางจะผ่านป่าไผ่และพันธุ์ไม้หลากชนิด

อุทยานยอดเขาพระบาท อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ประมาณ ๕ กิโลเมตร ตามเส้นทางแยกเข้าวัดพลวง และเดินเท้าสู่ยอดเขาอีก ๓ กิโลเมตร บนยอดเขาคิชฌกูฏหรือเขาพระบาทนี้ มีปรากฏการณ์ทางธรณีวิทยาที่ถูกนำมาเกี่ยวพันกับตำนานทางพุทธศาสนา อาทิ ศิลาเจดีย์ รอยพระพุทธบาท หินรูปบาตรคว่ำ ถ้ำฤาษี ลานแข่งรถพระอินทร์ หินเป็นรูปคล้ายเต่าและช้างขนาดยักษ์ ในวันมาฆบูชามีประชาชนไปนมัสการรอยพระพุทธบาทเป็นจำนวนมาก

สอบถามเกี่ยวกับที่พักและรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ โทร. ๕๗๙-๐๕๒๙, ๕๗๙-๔๘๔๒

เส้นทางอำเภอเมือง-อำเภอมะขาม-อำเภอสอยดาว

เขื่อนคีรีธาร ตั้งอยู่ในเขตอำเภอมะขาม จากจันทบุรีเดินทางไปตามทางหลวงหลายเลข ๓๑๗ ประมาณ ๒๐ กิโลเมตร จะมีทางแยกขวาไปเขื่อนคีรีธาร เป็นเขื่อนเอนกประสงค์สร้างขึ้นเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าและใช้ประโยชน์ในการชลประทาน บริเวณอ่างเก็บน้ำมีทิวทัศน์สวยงาม เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว มีพื้นที่ ๔๖๕,๖๓๗.๕ ไร่ ห่างจากจังหวัดจันทบุรีประมาณ ๗๐ กิโลเมตร จากจันทบุรีเดินทางตามทางหลวงหมายเลข ๓๑๗ ที่มุ่งสู่สระแก้ว ผ่านอำเภอโป่งน้ำร้อน ถึงหลักกิโลเมตรที่ ๒๒ ก่อนถึงตลาดปะตงจะมีทางแยกซ้ายไปอีก ๓ กิโลเมตร ถึงที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว

เขาสอยดาวมีสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อน มียอดเขาที่สูงที่สุดในภาคตะวันออกคือ ยอดเขาสอยดาวใต้ สูงประมาณ ๑,๖๗๕ เมตร นอกจากนี้ยังมีเขาสิบห้าชั้น เขาตะพง เขางู และเขาทรายขาว ภูเขาเหล่านี้เป็นแหล่งกำเนิดของน้ำตกและห้วยน้ำลำธารหลายสาย มีสัตว์ป่ามากมายรวมทั้งนกและผีเสื้อสีสันสวยงามมากมายหลายชนิด น้ำตกที่สำคัญคือ น้ำตกเขาสอยดาว ซึ่งเปิดให้นักท่องเที่ยวทั่วไปเข้าชมได้ ประกอบด้วยชั้นต่าง ๆ ถึง ๑๕ ชั้น อยู่ห่างจากที่ทำการประมาณ ๔ กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติและค่ายพักแรมสำหรับเยาวชนและกลุ่มคณะที่สนใจ ติดต่อขออนุญาตล่วงหน้าที่ สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าทรายขาว ตู้ ปณ.๑๕ อ.สอยดาว จันทบุรี ๒๒๑๘๐ หรือผู้อำนวยการส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่ากรมป่าไม้ กรุงเทพฯ โทร. ๕๗๙-๔๘๔๗

เส้นทางอำเภอเมือง-อำเภอแหลมสิงห์-อำเภอขลุง

วัดเนินสูง แยกขวาเข้าตรงกิโลเมตรที่ ๓๓๘ ไปประมาณ ๙๐๐ เมตร วัดนี้มีจิตรกรรม ฝาผนังเช่นเดียวกับวัดไผ่ล้อม

วัดมังกรบุปผาราม หรือวัด "เล่งฮัวยี่" ในภาษาจีน ตั้งอยู่ริมถนนสุขุมวิท บริเวณหลักกิโลเมตรที่ ๓๔๕ ห่างจากตัวเมืองจันทบุรี ประมาณ ๑๒ กิโลเมตร เป็นวัดจีนที่สงบและสวยงามน่าแวะไปเยี่ยมชม

อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว ตั้งอยู่ในเขตเทือกเขาสระบาป อำเภอแหลมสิงห์ จากตัวเมืองขับรถออกมาที่ถนนสุขุมวิทตรงกิโลเมตรที่ ๓๔๖ มีทางแยกซ้ายไปน้ำตกพลิ้ว ๒ กิโลเมตร

อุทยานแห่งนี้มีเนื้อที่ ๑๓๔.๕ ตารางกิโลเมตร ประกาศจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ สภาพโดยทั่วไปเป็นป่าโปร่ง มีพันธุ์ไม้ต่าง ๆ เช่น ขนุนป่า กระท้อนป่า พิมเสน ขึ้นอยู่ทั่วไป สถานที่น่าสนใจในเขตอุทยานฯ ได้แก่

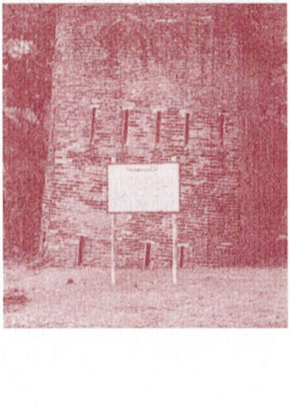
น้ำตกพลิ้ว เป็นน้ำตกที่มีชื่อเสียงของจันทบุรี มี ๓ ชั้น มีแอ่งน้ำใส เหมาะแก่การเล่นน้ำ ในธารน้ำตกมีปลาพลวงอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จากทางขึ้นไป ๒๐๐ เมตร มีอลงกรณ์เจดีย์อยู่ทางขวามือ เป็นเจดีย์ศิลาแลง รัชกาลที่ ๕ โปรดให้พระยาจันทบุรีเป็นแม่กองสร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๙ นอกจากนี้แล้วบริเวณใกล้ ๆ กันยังมี **"ปิรามิดพระนางเรือล่ม"** หรือ **"สถูปพระนางเรือล่ม"** เป็นที่บรรจุพระอังคารของพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ (พระนางเรือล่ม) ซึ่งเคยเสด็จประพาสน้ำตกพลิ้ว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๗

น้ำตกคลองนารายณ์ ห่างจากตัวเมืองจันทบุรีประมาณ ๖ กิโลเมตร โดยแยกจากถนนสายจันทบุรี-ตราด ระหว่างหลักกิโลเมตรที่ ๓๓๘-๓๓๙ ประมาณ ๒ กิโลเมตร จากนั้นต้องเดินเท้าอีก ๒ กิโลเมตร เหมาะสำหรับผู้ที่ชอบเดินป่า

น้ำตกตรอกนอง เป็นน้ำตกสายหนึ่งในเขตเทือกเขาสระบาป การเดินทางจากแยกบริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานฯ ไป ๕ กิโลเมตร น้ำตกมี ๓ ชั้น ชั้นล่างสุดเรียกว่า น้ำตกไม้ซี้ ถัดไปเป็นน้ำตกกลาง และชั้นบนสุดคือ น้ำตกตรอกนอง มีความสวยงามมาก มีน้ำไหลตลอดปี มีบริเวณสำหรับกางเต็นท์พักแรมได้ เหมาะสำหรับผู้ที่รักการผจญภัย และนิยมธรรมชาติ

บริเวณน้ำตกพลิ้วมีที่พักของอุทยานฯและสถานที่กางเต็นท์พักแรม ร่ายละเอียดติดต่อ กองอุทยานแห่งชาติ โทร. ๕๗๙-๐๕๒๙, ๕๗๙-๔๘๔๒

แหล่งทอเสื่อจันทบูรบ้านบางสระเก้า เสื่อจันทบูรเป็นหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงของจังหวัดจันทบุรี ซึ่งผู้มาเที่ยวเมืองจันท์นิยมหาซื้อเพื่อเป็นของใช้ของฝาก กรรมวิธีการผลิตเริ่มจากเก็บต้นกกที่ปลูกไว้มาผ่าเป็นเส้นแล้วตากแดดให้แห้ง จากนั้นนำมาย้อมสีแล้วตากให้แห้งอีกครั้ง แล้วจึงนำมาทอเป็นผืนเสื่อให้มีลวดลายสวยงาม นอกจากนี้ยังมีการประดิษฐ์เป็นเครื่องใช้อื่น ๆ อีก เช่น กระเป๋า กล่องใส่กระดาษเช็ดมือ ที่รองจาน และที่ใส่จดหมาย หากจะไปชมวิธีการผลิตที่บ้านบางสระเก้า เดินทางจากตัวเมืองข้ามสะพานตรีรัตน์ไปยังถนนสุขุมวิท เลี้ยวขวาทางไปตราดประมาณ ๘ กิโลเมตร จะมีทางแยกขวาไปบ้านบางสะเก้าเป็นระยะทางอีก ๘ กิโลเมตร นอกจากบางสระเก้าแล้วยังมีแหล่งทอเสื่อกกอยู่ที่บ้านเสม็ดงาม และบ้านตะเคียนคู่ในเขตอำเภอเมืองอีกด้วย



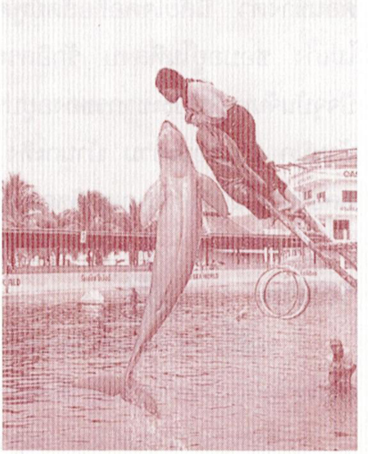
คุกขี้ไก่ อยู่ก่อนถึงหาดแหลมสิงห์ราว ๑ กิโลเมตร เป็นคุกที่ฝรั่งเศสสร้างขึ้นเพื่อกักขังคนไทยที่ต่อต้าน เมื่อครั้งฝรั่งเศสเข้ายึดจันทบุรีในกรณีพิพาทกันด้วยเรื่องดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง พ.ศ. ๒๔๓๖ (ร.ศ. ๑๑๒) คุกขี้ไก่มีลักษณะเป็นหอสี่เหลี่ยมจัตุรัสกว้างยาวด้านละประมาณ ๔.๔๐ เมตร

สูงประมาณ ๗ เมตร ก่ออิฐถือปูน มีช่องระบายอากาศอยู่สองแถว หลังคาโปร่ง เล่ากันว่าเป็นคุกที่ทรมานมากเพราะชั้นบนใช้เป็นที่เลี้ยงไก่ ซึ่งจะถ่ายมูลรดศีรษะ นักโทษที่ถูกคุมขังตลอดเวลา

ตึกแดง ตั้งอยู่ใกล้กับคุกขี้ไก่ เดิมเป็นที่ตั้งของป้อมพิฆาตปัจจามิตร แต่ฝรั่งเศสดัดแปลงป้อมนี้ให้เป็นที่พักและกองบัญชาการทหารฝรั่งเศส ตึกแดงสร้างขึ้นพร้อมกับคุกขี้ไก่ เป็นตึกชั้นเดียว สีแดง หลังคามุงกระเบื้องปัจจุบันใช้เป็นห้องสมุดประชาชนอำเภอแหลมสิงห์

หาดแหลมสิงห์ ห่างจากตัวเมือง ๓๑ กิโลเมตร โดยเดินทางไปตามถนนสุขุมวิท เส้นทางไปจังหวัดตราด ถึง กม. ๓๔๗ มีทางแยกขวาไปหาดแหลมสิงห์อีก ๑๖ กิโลเมตร เป็นชายหาดที่ร่มรื่นด้วยแนวสนซึ่งทอดยาวไปตลอดชายหาด ริมหาดมีร้านอาหาร และมีเรือให้เช่าไปเที่ยวเกาะจุฬา ซึ่งอยู่หน้าหาดแหลมสิงห์

โอเอซิส ซี เวิลด์ ตั้งอยู่ก่อนถึงหาดแหลมสิงห์ ที่ตำบลปากน้ำอำเภอแหลมสิงห์ เป็นสถานที่เพาะพันธุ์ และอนุรักษ์ปลาโลมาในน่านน้ำจันทบุรี ซึ่งมีอยู่ ๒ พันธุ์ คือ พันธุ์หัวบาตร และพันธุ์หัวขวด มีการแสดง ของปลาโลมาให้ชมวันละประมาณ ๕ รอบ นอกจากนี้ยังมีสวนผีเสื้อ บ่อปลา และสัตว์ต่าง ๆ รวมทั้งร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และที่พัก เปิดให้เข้าชมทุกวัน วันธรรมดาเวลา ๐๙.๐๐-๑๘.๐๐ น. วันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุด ราชการ เวลา ๐๗.๐๐-๑๘.๐๐ น. ค่าเข้าชมผู้ใหญ่ ๙๐ บาท เด็ก ๕๐ บาท รายละเอียด เพิ่มเติม โทร (๐๓๙) ๓๖๓๒๓๘-๙ ❖



กลุ่มชาติพันธุ์ : จันทบุรี





ชอง

ความเป็นมา

ไม่มีเอกสารหลักฐานใดที่จะกล่าวถึงว่า **"ชอง"** มาจากไหนแต่ปรากฏในข้อเขียนของ ดร.บีแอร์ ชื่อ แคมโบช ว่า คนพื้นเมืองของจันทบุรี คือ ชอง จัดเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ออสโตรเอเชียติค กลุ่มมอญ-เขมร คนชองมีรูปร่างลักษณะร่างกายสันทัดสูงประมาณ ๕ ฟุต ผมหยิกหยักศก หน้าผากเหลี่ยม คาง ตูม จมูกหัก หน้าตาหนา ผิวดำแดงคล้ำ แข็งแกร่งค่อนข้างต่ำ นิสัยใจคอซื่อสัตย์พูดไม่เก่ง ชอบอยู่ในที่สงบ รักอิสระ ปัจจุบันจันทบุรีมีประชากรชองอยู่ประมาณ ๖,๐๐๐ คน ในเขตบ้านวังแซม บ้านปิก อำเภอมะขาม บ้านกะทิง บ้านตะเคียนทอง บ้านคลองพลู บ้านคลองน้ำเย็น กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ

วิถีชีวิต

ชองมีภาษาพูดและวัฒนธรรมของตนเอง นับถือผีบรรพบุรุษ ทำพิธีเซ่นไหว้ทุกปีเป็นการรวมญาติเรียกว่า พิธีเลี้ยงผีหิ้ง ผีโรง

การทำมาหากินด้วยการปลูกข้าวไร่เก็บของป่าและเป็นพรานที่ชำนาญ ชองมีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ สร้างบ้านด้วยไม้ไผ่ หญ้าคา ใบระกำ

ยกพื้นบ้านมีนอกชาน พร้อมด้วยห้องเรือนและครัวติดต่อกัน หลังบ้านมียุ้งข้าว กินอาหารง่าย ๆ ประเภท ชองไม่มีภาษาเขียนแต่มีภาษาพูด เช่น **"พูดโธ่พุดถัง กาละมัง ครอบ โต๊ด"** ทั้งประโยค มี ความหมายที่เป็นภาษาชอง โต๊ด แปลว่า หัว **"อูน เจว ท่อ แซ"** แปลว่า พ่อไปทำนา อย่างนี้เป็นต้น

การปรับปรนในสังคมปัจจุบัน

โดยปกติชอบเอาอย่างคนอื่นเลียนแบบปรับตัวเข้ากับสมัยได้เร็ว มักลืมของเก่าชอบของใหม่ ดังนั้นสังคมและวัฒนธรรมของชาวชองเริ่มที่จะเลือนหายไป แม้แต่วัฒนธรรมการแต่งกายในชีวิตประจำวันก็จะเป็นเหมือนคนจันทบุรีโดยทั่วไป ปัจจุบันชาวชองได้รับการศึกษาเหมือนคนทั่วไป มีสิทธิเท่าเทียมกับประชาชนทั่วไป ❖

(ข้อมูลจากศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี)

การละเล่นพื้นบ้าน : จันทบุรี

เท่งตุ๊ก

ชาวบ้านบางกลุ่มอาจจะเรียกว่า **"เท่งกรุ๊ก"** ตามเสียงกลองที่ให้จังหวะของการแสดงนี้ เป็นการแสดงละครศิลปพื้นบ้านทางแถบตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี มีลักษณะการเล่นเหมือนละครชาตรีของไทย หรือผสมระหว่างโนราปักษ์ใต้กับลิเก

อุปกรณ์และวิธีการเล่น

ดนตรีประกอบการเล่น มีดังนี้

๑. โทน ๒ ใบ

๒. กลองตุ๊ก (กลองชาตรี) ๑ ใบ

๓. เครื่องประกอบจังหวะ ฉาบและฉิ่ง

การแต่งกาย

ตัวละครเท่งตุ๊กสวมเสื้อแขนสั้นมีอินทรธนูบนบ่า สวมถุงเท้าขาวคล้ายลิเก และสวมมงกุฎแทนชฎา ตัวพระนุ่งโจงหางหงส์ สวมเสื้อมีอินทรธนูทับทรวงและสวมมงกุฎ ตัวนางนุ่งผ้ายกจีบหน้านาง ผ้าห่ม นางใส่กระบังหน้าและสวมมงกุฎ

การแสดงละครเท่งตุ๊ก

ก่อนแสดงจะต้องมีการบูชาครูเพื่อเป็นสิริมงคลก่อนแล้วมีการโหมโรง โดยตัวพระจะออกมารำชัดแล้วจึงเริ่มแสดง เรื่องที่แสดงแต่เดิมจะมีเฉพาะนิยายพื้นบ้าน อย่างเรื่องสังข์ทอง พระรถเมรี ไกรทอง เป็นต้น ต่อมาชั้นหลังเปลี่ยนเป็นเรื่องราวอิงชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการอิจฉา ริษยา เวลาแสดงละครทุกตัวจะต้องร้องเอง การแสดงจะเรียกเสียงหัวเราะได้จากตัวตลก และเร้า อารมณ์เคียดแค้นด้วยนางกะแหร่งหรือตัวริษยา

โอกาสหรือเวลาที่เล่น

๑. งานทิ้งกระจาดตามศาลเจ้าและศาลหลักเมือง ซึ่งเป็นงานประจำปี

๒. งานแก้บนตามวาระและโอกาสของผู้ว่าจ้าง

๓. งานอื่น ๆ เช่น ขึ้นบ้านใหม่ งานเทศกาลต่าง ๆ ตามวาระและโอกาสของผู้ว่าจ้างและเทศบาลนั้น

คุณค่า/แนวคิด/สาระ

การละเล่น "เท่งตุ๊ก" นี้ เป็นการละเล่นที่นิยมเล่นในงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนาน มีการพัฒนาการเล่นตามสภาพที่ควรจะเป็นแต่ยังรักษาประเพณีการบูชาครูไว้ การแสดงที่ได้มีการผสมผสานทั้งของปักษ์ใต้และละครชาตรี ดังคำกล่าวต่อไปนี้

อันเท่งตุ๊ก เท่งกรุ๊ก สนุกนัก
เจ้าภาพมักหามาเล่นเป็นสุขศรี
คณะแสดงอยู่แหลมสิงห์จันทบุรี
หาได้ที่บ้านซำห้านบางกะไชย
มีตัวพระตัวนางข้างตัวเอก
มีตัวโกง เกกมะเหรกน่าหมั่นไส้
มีตัวตลก ตัวเจ้าตัวคนใช้
เล่นที่ไหนคนนิยมชมชอบนัก
แต่ท่ารำเยื้องย้ายคล้ายปักษ์ใต้
มองไกลๆ เหมือนโนราท่าประจักษ์
ส่วนบทร้องเจรจาน่าฟังนัก
ใช้สัมผัสท้ายวรรคเป็นหลักชัย
.....สวัสดีเท่งตุ๊ก.....

(ข้อมูลจากศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี)

เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

วัฒนธรรมอาหารการกิน

รสชาติอาหารจันท์

จังหวัดจันทบุรีเป็นดินแดนที่อุดมด้วยเครื่องเทศและสมุนไพร อีกทั้งเป็นแหล่งผลิตและค้าของป่ารวมทั้งเนื้อสัตว์ป่า ซึ่งเป็นอาหารอันโอชะด้วย อาหารพื้นบ้านจันทบูร โดยเฉพาะพวกแกงเผ็ดและผัดเผ็ด จึงใช้เครื่องเทศมาก เผ็ดร้อนและหอมเครื่องเทศมากเป็นพิเศษ มากกว่าแกงเผ็ดและผัดเผ็ดที่อื่นถ้าใครได้ลอง

ชิมแกงป่าหรือผัดเผ็ดป่าที่นี้จะรู้ดีว่าเผ็ดกว่า ร้อนกว่า และหอมกว่า

ในบรรดาเครื่องเทศที่ใช้ทำน้ำพริกแกง เร่วหอม เป็นเครื่องเทศเฉพาะที่สร้างความเป็นเอกลักษณ์ของกลิ่นแกงเผ็ด และผัดเผ็ดของจันทบูรอย่างชนิดไม่มีที่ใดเหมือน นอกจากนั้นเร่วยังใช้ต้มน้ำก๋วยเตี๋ยวเลียง ทำให้ได้รสชาติสมุนไพรต่างจากก๋วยเตี๋ยวทั่วไป จนก๋วยเตี๋ยวเลียงกลายเป็นอาหารสัญลักษณ์ของจันทบุรีอีกอย่างหนึ่ง

คนจันท์ขนานแท้โดยเฉพาะผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ มักพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า "คนจันท์ชอบกินอาหารรสจัด" รสจัดในที่นี้มิใช่เพียงจัดด้วยรสและกลิ่นเครื่องเทศและสมุนไพรเท่านั้น แต่ยังเป็นรสเข้มข้นอันเนื่องมาจากการปรุงรสด้วย มีรสตัวอย่างที่ดีในเรื่องนี้คือ แกงหมูชะมวง รสชาติของแกงหมูชะมวงที่กินตามร้านทั่วไปในจันทบุรีวันนี้ มีรสหวานนำมาก และน้ำแกงก็ยังมีรสชาติอ่อน แต่นี่คือแกงหมูชะมวงที่เพี้ยนไปแล้ว เพราะใช้เครื่องไม่ถึงและต้มไม่นานพอ แกงหมูชะมวงดั้งเดิมต้องเข้มข้นกลมกล่อม

เสมอกันด้วยเปรี้ยว หวาน และเค็ม ใบชะมวงต้องมีรสชาติไม่อ่อนไม่แก่จนเกินไป คือใบต้อง "เพสลาด" ถึงจะออกเปรี้ยวพอดี ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือต้องเคี่ยวไว้นานพอ อย่างน้อยก็ต้อง ข้ามคืน รสชาติ จึงจะเข้มข้นอร่อยถึงใจ

คนเมืองจันท์ชอบอาหารรสจัด อาหารจันท์แท้ต้องรสจัด ทั้งจากเครื่องเทศและการปรุงเป็นรสที่เข้มข้นและกลมกล่อม สรุปแล้วครัวพื้นบ้านของจันทบูรยังคงเอกลักษณ์ของตัวเองไว้ได้มาก และสมกับประวัติศาสตร์ความยิ่งใหญ่ของจังหวัดนี้

"อาหารที่เข้มข้นด้วยรสชาติ และอาหารที่มีความเข้มข้นด้วยเครื่องเทศ รสชาติอย่างนี้เป็นแบบฉบับของอาหารจันทบูรโดยแท้"

อาหารพื้นเมืองจันทบูร

ความมั่งคั่งพร้อมสรรพของจังหวัดจันทบุรีที่มีมาแต่อดีตกาลส่งผลให้ชาวจันทบุรีทั่วไปมีความเป็นอยู่ที่สมบูรณ์พูนสุข แต่ละครอบครัวส่วนใหญ่ช่วยเหลือตนเองได้ โอบอ้อมอารี ถ้อยทีถ้อยอาศัยมีการแลกเปลี่ยนข้าวปลาอาหาร ตลอดจนพืชพันธุ์ไม้ผล สรรหาพันธุ์ดีมาปลูก จึงเป็นเสมือนการคัดเลือกพันธุ์ไปในตัว คนจันท์มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายและประหยัดการกินอยู่ในสมัยก่อนแทบไม่ต้องใช้เงินซื้อ อาหารประเภทผักผลไม้สามารถหาได้ในสวนหรือจากเพื่อนบ้านชาวจันทบุรีจึงได้ชื่อว่า "กินดีอยู่ดี"

ดังนั้น เรื่องอาหารการกินของชาวจันทบุรีจึงไม่ยิ่งหย่อนกว่าใครทั้งคุณค่าของอาหารทางด้านโภชนาการและรสชาติ ผลิตผลจากธรรมชาติ เช่น กระวาน พริกไทย เร่วหอม ดอกแดง ลูกหย่อง ลูกสำรอง จึงล้วนมีบทบาทในอาหารประจำถิ่นที่เป็นลักษณะเฉพาะที่ชวนให้ได้ลิ้มลอง

อาหารพื้นเมือง ที่เป็นที่กล่าวขานกันติดปากเมื่อมาเยือนเมืองจันทบุรีแล้วเรียกหา ได้แก่

ก๋วยเตี๋ยวเนื้อเลียงหรือหมูเลียง นิยมรับประทานเป็นอาหารมื้อกลางวัน สามารถหารับประทานได้ทั่วไป ใช้ก๋วยเตี๋ยวเส้นจันท์ที่มีเส้นเล็กบาง เนื้อแป้งนุ่มเหนียว ปรุงรสด้วย น้ำปลาน้ำตาลอ้อย น้ำส้มและพริกขี้หนูสวนบดละเอียดดองในน้ำส้ม ช่วยให้รสเปรี้ยว หวาน เผ็ดจัดจ้าน ผสมผสานกับกลิ่นหอมของเครื่องเทศ เช่น เร่วหอม

ก๋วยเตี๋ยวผัดปู มีผักสด คือ ถั่วงอกสด ใบกุยช่าย แตงกวาซอยหั่นตามขวางและหัวปลีอ่อน เป็นเครื่องเคียง ช่วยเพิ่มรสชาติและคุณค่าอาหาร นอกจากจะรับประทานเป็นอาหารว่างหรือแทนอาหารมื้อใดมื้อหนึ่งแล้ว ในงานทำบุญต่าง ๆ ยังนิยมผัดก๋วยเตี๋ยวผัดปูเลี้ยงแขกผู้มาร่วมงานด้วย

ข้าวเกรียบอ่อนน้ำจิ้ม เป็นอาหารว่างที่ชาวจันทบุรีนิยมรับประทานกันแพร่หลายชนิดหนึ่งคล้ายข้าวเกรียบปากหม้อแต่ชิ้นใหญ่และหนากว่ารับประทานกับน้ำจิ้มที่ปรุงด้วยกุ้งแห้งอย่างดี กระเทียม พริกขี้หนูสวนโขลกพอละเอียด ปรุงรสด้วยน้ำตาล น้ำปลาดี มะนาวหรือมะปี๊ด ชิมให้มีรสจัด

แกงหมูชะมวง อาหารที่มี ๓ รส มีรสเค็มจากน้ำปลาดี เปรี้ยวจากใบชะมวง หวานจากน้ำตาลปี๊ก สามรสเข้มข้นและเครื่องปรุงจากกระเทียม ข่า ตะไคร้ หอมแดง พริกแห้งและกะปิ ผสมผสานกับหมูสามชั้นชิ้นสี่เหลี่ยมก้อนโตที่เคี่ยวจนได้ที่ ใบชะมวงนอกจากจะใช้แกงหมูชะมวงแล้วยังนำมาแกงกับปลาเลียวเชียวหรือต้มกับเนื้อได้

แกงเนื้อ แกงหมู การนำเครื่องเทศมาผสมในแกงช่วยให้รสชาติแปลกกว่าที่อื่น ไม่เฉพาะแต่พริกไทยพันธุ์ดีที่มีกลิ่นหอมฉุน ยังมีหน่ออ่อนของกระวานผลผลิตจากป่าสอยดาว เครื่องแกงเผ็ด แกงป่า สูตรจันท์ จะประกอบด้วย ผักชี ยี่หร่า ข่า ตะไคร้ พริกไทย ดีปลี ผิวมะกรูด ขิงแห้ง เร่วหอม ดอกกะเพรา ดอกโหระพา ซึ่งเครื่องแกงนี้ ทำให้อาหารมีรสชาติ

หอมอร่อยและยังมีสรรพคุณด้านสมุนไพรอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการนำเอาหน่อสับปะรดมาหั่นซอยใส่แทนผักในแกงเผ็ดได้ผสมกลมกลืน ตัวอย่างอื่น ๆ เช่น แกงคั่วเงาะ แกงเลียงมือบอน แกงเลียงผักชะอม แกงส้มดอกทุเรียน หน่อไม้ต้มเก้อ เป็นต้น

น้ำพริกปูไข่ ใช้ไข่ปูทะเลตำกับกระเทียม พริกขี้หนูสวนจนละเอียด เติมน้ำตาล น้ำปลา มะนาวให้รสเข้มข้นรับประทานกับผักสด เช่น แตงกวา ถั่วพู คูน มะเขือกรอบ ขมิ้นขาว ใบเสม็ด ทั้งนี้จะแกะเนื้อปูใส่เพื่อเพิ่มปริมาณและความหอมหวานก็ย่อมได้

น้ำพริกระกำ ตำเหมือนน้ำพริกกะปิ แต่ใส่ระกำเปรี้ยวแทนมะนาว ขณะตำใส่กุ้งแห้งชนิดดีผสมไปด้วยลักษณะของน้ำพริกกะปิหรือน้ำพริกระกำของชาวจันท์ จะเป็นน้ำพริกข้น ๆ ผักที่ใช้จิ้ม เช่น ถั่วพู ดอกแดง ขมิ้นขาว ผักชี หัวชะเนียง ลูกหย่อง สะตอเผา ผักชะอมชุบไข่ทอด

น้ำพริกเกลือ ใช้พริกขี้หนูสวนตำกับกระเทียมพอแหลกปรุงรสด้วยเกลือหรือน้ำปลาและมะนาว ใช้เป็นน้ำจิ้มอาหารซีฟู้ด เช่น กุ้งลวก กุ้งเผา ปูนึ่ง ปลาย่าง หอยลวก หรือจะเป็นเนื้อหมูหรือไก่ก็ได้

ข้าวเหนียวน้ำกะทิทุเรียน เป็นของหวาน มีรสชาติ หอมหวาน-มัน กลมกล่อม ชาวจันทบุรีนิยมรับประทานในช่วงทุเรียนสุกใหม่ ๆ หรือทุเรียนกำลังจะวาย

นอกจากนี้ทุเรียนยังถูกนำมาแปรรูป เป็นทุเรียนกวน ทุเรียนเชื่อม ทุเรียนทอด ทุเรียนแกงบวด ส้มตำทุเรียน ท็อฟฟี่ทุเรียน

ชารส เป็นชื่อที่แปลกหูแต่เป็นขนมชนิดหนึ่งที่ทำง่ายอร่อยอีกแบบหนึ่ง ใช้น้ำตาลผสมกับน้ำใส่ทัพพีกลมแล้วตั้งไฟอ่อน ๆ เคี่ยวจนได้ที่น้ำตาลจะจับตัวกันเป็นรูปกลมเหมือนทัพพีรสหอมหวาน ถ้าต้องการชารสที่มีลักษณะฟูตรงกลางก็ต้องใส่น้ำตาลปีบจะได้ "ชารส" อีกลักษณะหนึ่ง

ทองม้วน ทองม้วนของชาวจันทบุรี แตกต่างจากที่อื่นเพราะนอกจากจะมีทองม้วนกรอบแล้วยังมีทองม้วนอ่อนวิธีทำเหมือนทองม้วนกรอบ มีทั้งรสหวานและรสเค็ม ส่วนผสมที่เพิ่มคือ งาคั่ว เกลือผักชี เวลาย่างให้ย่างแค่พอสุกก็แซะขึ้น ทองม้วนที่ได้จะอ่อนนิ่ม แม้ทิ้งไว้จนเย็นก็ไม่แข็งตัว

ลูกสำรอง เป็นอาหารที่นำผลสำรองมาแช่น้ำให้พองจะมีกากเส้นใยที่มีประโยชน์สามารถดูดซับอนุมูลอิสระ อันเป็นสาเหตุของมะเร็ง ทั้งแก้ร้อนในและดับกระหาย วิธีทำตัดหัวท้ายลูกสำรอง แช่น้ำให้พองลอกเปลือกออก จะมีลักษณะคล้ายสาหร่าย มีสีน้ำตาล ใส่น้ำตาลอ้อยชิมรส ถ้าจะให้เย็นชื่นใจอาจใส่น้ำแข็งหรือใส่ตู้เย็น “ลูกสำรอง” หาซื้อได้ตามร้านขายยาจีน และร้านขายของป่าทั่วไป แต่ปัจจุบันเริ่มหายากเพราะวิธีเก็บใช้วิธีโค่นต้น ซึ่งเป็นวิธีการเก็บที่ไม่ถูกต้องส่งผลให้ลูกสำรองอาจต้องสูญพันธุ์ไป ❖

ประเพณีของท้องถิ่น

ประเพณีนมัสการรอยพระพุทธบาทเขาคิชฌกูฏ จันทบุรี

ยอดเขาคิชฌกูฏ มีรอยพระพุทธบาท ซึ่งเป็นที่เรียกกันทั่วไปว่า พระบาทเขาคิชฌกูฏ หรือ พระบาทพลวง ตั้งอยู่ที่ ตำบลพลวง กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ ห่างจากตัวจังหวัดทางทิศเหนือประมาณ ๔๐ กิโลเมตร เป็นรอยพระบาทหนึ่งในภาคตะวันออก ที่มีประชาชนทั้งชาวจันทบุรีและทั่วไปมานมัสการ กราบไหว้เป็นประจำทุกปี เป็นเวลาช้านานมาแล้ว

ประเพณีนมัสการรอยพระพุทธบาทเขาคิชฌกูฏหรือพระบาทพลวง เป็นเทศกาลเดือน ๓ ที่ปฏิบัติกันมาช้านาน แต่เดิมเริ่มขึ้นไปนมัสการในวันขึ้น ๑ ค่ำ ถึง ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ของ ทุกปี แต่มาระยะหลังนี้เริ่มเป็นที่รู้จักของผู้คนที่มีความเลื่อมใสศรัทธา ทั้งชาวไทยและต่างประเทศ จึงได้เปิดเวลาให้นมัสการมากขึ้น กล่าวคือ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ เปิด ๓๐ วัน ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ เปิด ๔๕ วัน และในปี ๒๕๓๘ เป็นต้นมาเปิดให้นมัสการ ๖๐ วัน และยังคงเริ่มเปิดให้นมัสการเดือน ๓ เหมือนเดิม

ประเพณีชักพระบาทของชาวหมู่บ้านตะปอน

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ เจ้าพระยาลาธารดานรสิทธิ์ ได้เป็นประธานในการผูกพัทธสีมาฝังลูกนิมิตพระอุโบสถหลังเก่า ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ปัจจุบันพระอุโบสถหลังนี้ยังปรากฏอยู่ซึ่งมีอายุประมาณ ๔๐๐ ปี ได้นำเอาพระบาทจำลองมาจากวัดช้างให้ จังหวัดปัตตานี โดยมาทางเรือ เมื่อมาถึงอำเภอแหลมสิงห์ ได้จัดทำพิธีสมโภชฉลองกัน ๗ วัน จากนั้น ได้นำมาไว้ที่วัด ตะปอนน้อย

ลักษณะของพระบาทจำลองนี้ ทำด้วยผ้ากว้างประมาณ ๕ ศอก ยาว ๒๑ ศอก บนผืนผ้านี้ประกอบด้วยรอยพระบาท ๔ รอย รอยที่หนึ่งเป็นรอยของ "พระกุตสันโธ" รอยที่สองเล็กลงมา เป็นรอยพระบาทของ "พระโคนาคม" เล็กรองลงมาเป็นรอยที่สาม เป็นรอยพระบาทของ "พระกัสสปะ" และรอยที่สี่เป็นรอยเล็กที่สุด เป็นรอยของ "พระพุทธโคดม" (พระพุทธเจ้า) ซึ่งรอยทั้งสี่นี้ซ้อนกันอยู่บนผืนผ้าชิ้นเดียวกัน

คนในสมัยนั้นเชื่อกันว่า "รอยพระบาท" นี้สามารถขจัดโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ที่ระบาดในหมู่บ้านนี้ได้ ซึ่งในสมัยนั้นทางการแพทย์ยังไม่เจริญเท่าที่ควร ปีใดมีโรคระบาดทำให้ผู้คนล้มตายกันมาก โดยไม่มีทางที่จะช่วยได้ ชาวบ้านจะนำพระบาทจำลองออกแห่ ในการแห่งนี้เขาจะม้วนผ้าให้กลมแล้วเอาผ้าห่อข้างนอกอีกหลายชั้นแล้วนำไปใส่เกวียน และประดับเกวียนที่บรรทุกพระบาทจำลองให้สวยงาม มีคนตีกลองอยู่บนเกวียนนั้นด้วย โดยแห่ไปตามที่ต่าง ๆ สามารถนำเกวียนไปได้ ถ้าบ้านใดมีผู้คนเจ็บป่วยมากก็อัญเชิญพระบาทจำลองนี้ขึ้นไปบนบ้าน มีพระสงฆ์ประพรมน้ำมนต์ไปทั่ว ๆ โรคภัยไข้เจ็บนั้นก็จะหายหรือเบาบางลง

ต่อมาการแพทย์เจริญขึ้น โรคระบาดน้อยลง การแห่พระบาทจำลองก็เปลี่ยนแปลงไป คือ เปลี่ยนจากแห่มาเป็นชักเย่อแทน โดยถือเอาวันสำคัญ คือหลังวันสงกรานต์ ประมาณวันที่ ๑๕ เมษายน ของทุกปี ในการชักเย่อนี้จะให้ชาย-หญิง อยู่คนละข้างโดยผูกเชือกติดอยู่กับเกวียน ขณะที่ทั้งสองฝ่ายออกแรงดึงเชือก คนตีกลองที่อยู่บนเกวียนจะตีกลองรัวจนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งชนะ ฝ่ายชนะถือว่าเป็นสิริมงคลเพราะสามารถลากพระบาทได้ ฝ่ายแพ้ก็จะขอแก้ลำใหม่ เพื่อต้องการชนะบ้างเป็นที่สนุกสนานมาก หลังจากวันสงกรานต์ ชาวบ้านจะนำรอยพระบาทไปบำเพ็ญตามทางแยกเข้าหมู่บ้านต่าง ๆ แห่งละ ๑-๒ วัน นับแต่หมู่บ้านตะปอนน้อย ไปจนถึงหมู่บ้านหนองเสม็ดเพื่อเป็นการฉลองรอยพระบาทหลังสวดพุทธมนต์ ประชาชน

จะนำเกวียนที่มีรอยพระบาทนั้นมาชักเย่อ รุ่งขึ้นเช้า จะมีการทำบุญตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ เป็นอันเสร็จพิธี นับระยะเวลาที่ชาวบ้านนำรอยพระบาทไปทำพิธีตามสถานที่ต่าง ๆ ในตำบลตะปอนใช้เวลา ๑ เดือน พอดีถือได้ว่ารอยพระบาทจำลองนี้เป็นมิ่งขวัญและสิริมงคลของชาวตำบลตะปอน ซึ่งปัจจุบันก็ยังคงปฏิบัติอยู่

ประเพณีทอดผ้าป่าโจรของหมู่บ้านสามผาน อำเภอท่าใหม่

ชาวหมู่บ้านสามผาน มีประเพณีท้องถิ่น จัดทอดผ้าป่าโจรบริเวณทางสามแพร่ง หรือบริเวณที่พระออกบิณฑบาต ทำได้ไม่จำกัดเวลาทั้งในพรรษา เพื่อถวายเครื่องใช้สำหรับพระที่ขาดผ้าบังสุกุล โดยถือผ้าบังสุกุลเป็นวัด หมายถึงผ้าที่ปราศจากเจ้าของ ผู้ที่จัดทอดผ้าป่าโจรจะต้องเตรียมผ้าขาวซึ่งยาวเป็นหลาสีย้อมกรัก (สีย้อมกรัก หมายถึง สีที่ได้จากแก่นขนุนที่เคี่ยวเป็นก้อน เวลาจะใช้ก็นำไปต้มจะละลายน้ำเป็นสีสำหรับ ย้อมผ้าได้) เข็มด้าย พร้อมทั้งบริวารผ้าป่านั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความศรัทธาของผู้ที่จะทอดว่าจะมีมากหรือน้อยก็ได้ในการจัดต้องทำกันภายในครอบครัวและญาติพี่น้องที่นับถือเท่านั้น และเวลาที่ใช้ทอดผ้าป่าโจร จะทำกันในวันใกล้รุ่ง คือก่อนที่พระจะออกบิณฑบาต นำสิ่งของเครื่องใช้ ที่จัดเตรียมนั้นไปวางไว้ที่ทางสามแพร่งหรือตามบริเวณที่พระออก บิณฑบาตและจุดธูปปักเป็นระยะตั้งแต่กองผ้าป่าออกไปยังบริเวณที่พระออกบิณฑบาตจะมองเห็นและทราบที่ตั้งของกองผ้าป่า (หากเป็นที่โล่งเตียน ไม่ต้องจุดธูปบอกก็ได้) เมื่อพระรูปใดพบเห็น ท่านจะไปยังที่วางกองผ้าป่า และเมื่อพระรูปใดได้พบกองผ้าป่าก็จะเป็นสิทธิของพระรูปนั้นทันที

(ผู้ให้ข้อมูล นายพุ่ม เพ็ญโฉม ตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี)

เทศกาลว่าวไทย จันทบุรี

ช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม เมื่อลมหนาวมาเยือน คนจันทบุรีจะหาโอกาสมาออกกำลังกายในเวลาเช้าและ เย็นตามสวนสาธารณะและบริเวณทุ่งโล่งช่วงเวลาเย็นจะมีกลุ่มคนกลุ่มใหญ่ที่นิยมการเล่นว่าว ว่าวที่เล่นได้แก่ ว่าวงู ว่าวปักเป้า อีลุ้ม ฯลฯ

การแข่งว่าว ในจังหวัดจันทบุรี มีการแข่งขันกันก็เฉพาะภายในหมู่บ้านโดยแข่งว่าว "ดุ๊ยดุ่ย" ประเภทเสียงเพราะนับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี คือ นายอมร อนันตชัย ให้ความสนใจเรื่องนี้เป็นพิเศษได้เป็นประธานจัดงานประเพณีการแข่งว่าหรือ "เทศกาลว่าวไทย" อย่างต่อเนื่อง ในระหว่างวันที่ ๓-๕ ธันวาคม ของทุกปี ณ สนามบิน กองทัพเรือ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

เทศกาลของดีเมืองจันท์วันผลไม้

จัดตรงกับช่วงที่ผลไม้จากสวนต่าง ๆ ของเมืองจันท์ออกมา คือ ประมาณปลายเดือนพฤษภาคม หรือต้นเดือนมิถุนายน ที่บริเวณสนามกีฬาจังหวัด และถนนเทศบาลสาย ๓ มีการออกร้านค้าผลไม้ และสินค้าพื้นเมืองจากชาวบ้านท้องถิ่นต่าง ๆ แล้ว ยังมีขบวนแห่รถประดับด้วยผลไม้ มีการประกวดผลไม้จากสวนต่าง ๆ เช่น ทุเรียน เงาะ ลางสาด มังคุด ฯลฯ และประกวดสุนัขหลังอาน ซึ่งเป็นสุนัขไทยที่มีมากในเขตจังหวัดจันทบุรีและตราด นอกจากนี้ก็มีการแสดงนิทรรศการจากหน่วยงานราชการ การออกร้านจำหน่ายอัญมณี และการแสดงมหรสพต่าง ๆ เป็นที่ใฝ่ฝันและประทับใจของคนต่างถิ่นที่จะมาหรือได้มาสัมผัสเมืองจันท์ในวันที่เต็มไปด้วยกลิ่นอายของผลไม้นานาพันธุ์ทั้งเลือกซื้อหาติดมือกลับไปฝากญาติมิตรและชิมรสชาติของผลไม้ถึงถิ่น ที่เป็นแหล่งผลผลิต ซึ่งเป็นที่ภูมิใจของชาวจันท์เป็นอย่างยิ่งที่เห็นรอยยิ้มอย่างพอใจของผู้มาเยี่ยมเยือน ❖

(ข้อมูลจากเอกสารวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดจันทบุรี)

กฐิน

ความหมายของคำ

คำว่า "กฐิน" มีความหมายเกี่ยวข้องกันถึง ๔ ประการ คือ

เป็นชื่อของกรอบไม้ อันเป็นแม่แบบสำหรับทำจีวร ซึ่งอาจเรียกว่าสะดึง ก็ได้

เป็นชื่อของผ้า ที่ถวายแก่สงฆ์เพื่อทำจีวร ตามแบบหรือกรอบไม้นั้น

เป็นชื่อของบุญกิริยา คือการทำบุญ ในการถวายผ้ากฐินเพื่อให้สงฆ์ทำเป็นจีวร

เป็นชื่อของสังฆกรรม คือกิจกรรมของสงฆ์ที่จะต้องมีการสวดประกาศขอรับความเห็นชอบจากที่ประชุมสงฆ์ ในการมอบผ้ากฐินให้แก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง

กฐินที่เป็นชื่อของกรอบไม้

กรอบไม้แม่แบบสำหรับทำจีวร ซึ่งอาจเรียกว่าสะดึงก็ได้นั้นเนื่องจากในครั้งพุทธกาล การทำจีวรให้มีรูปลักษณะตามที่กำหนด กระทำได้โดยยาก จึงต้องทำกรอบไม้สำเร็จรูปไว้ เพื่อเป็นอุปกรณ์สำคัญในการทำเป็นผ้านุ่ง หรือผ้าห่ม หรือผ้าห่มซ้อนที่เรียกว่าจีวรเป็นส่วนรวม ผืนใดผืนหนึ่งก็ได้ ในภาษาไทยนิยมเรียกผ้านุ่งว่า **สบง** ผ้าห่มว่า **จีวร** ผ้าห่มซ้อนว่า **สังฆาฏิ** การทำผ้าโดยอาศัยแม่แบบ เชนนี้ คือทาบผ้าลงไปกับแม่แบบ แล้วตัดเย็บย้อมทำให้เสร็จในวันนั้นด้วยความสามัคคีของสงฆ์ เป็นการร่วมแรงร่วมใจกันทำกิจที่เกิดขึ้นและเมื่อทำเสร็จ หรือพ้นกำหนดกาลแล้ว แม่แบบหรือกฐินนั้นก็รื้อเก็บไว้ใช้ในการทำผ้าเช่นนั้นอีกในปีต่อ ๆ ไป การรื้อแบบไม้นี่เรียกว่า **เดาะ** ฉะนั้น คำว่า **กฐินเดาะ** หรือ **เดาะกฐิน** จึงหมายถึงการรื้อไม้แม่แบบเพื่อเก็บไว้ใช้ในโอกาสหน้า

กฐินที่เป็นชื่อของผ้า

หมายถึงผ้าที่ถวายให้เป็นกฐินภายในกำหนดกาล ๑ เดือน นับตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ผ้าที่จะถวายนั้นจะเป็นผ้าใหม่ หรือ ผ้าเทียมใหม่ เช่น ผ้าฟอกสะอาด หรือผ้าเก่า หรือผ้าบังสุกุล คือผ้าที่เขาทิ้งแล้วและเป็นผ้าเปื้อนฝุ่นหรือผ้าตกตามร้านก็ได้ ผู้ถวายจะเป็นคฤหัสถ์ก็ได้ เป็นภิกษุหรือสามเณรก็ได้ ถวายแก่สงฆ์แล้วก็เป็นอันใช้ได้

กฐินที่เป็นชื่อของบุญกิริยา คือการทำบุญ

คือการถวายผ้ากฐินเป็นทานแก่พระสงฆ์ผู้จำพรรษาอยู่ในวัดใดวัดหนึ่งครบ ๓ เดือน เพื่อสงเคราะห์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบให้มีผ้านุ่งหรือผ้าห่มใหม่ จะได้ใช้ผลัดเปลี่ยนของเก่าที่จะขาดหรือชำรุด การทำบุญถวายผ้ากฐิน หรือที่เรียกว่าทอดกฐิน คือทอดหรือวางผ้าลงไปแล้วกล่าวคำถวายในท่ามกลางสงฆ์ เรียกได้ว่าเป็น**กาลทาน** คือการถวายทานที่ทำได้เฉพาะกาล ๑ เดือน ดังกล่าวในกฐินที่เป็น ชื่อของผ้า ถ้าถวายก่อนหน้านั้นหรือหลังจากนั้นไม่เป็นกฐิน ท่านจึงถือว่าหาโอกาสทำได้ยาก

กฐินที่เป็นชื่อของสังฆกรรม

คือกิจกรรมของสงฆ์ก็จะต้องมีการสวดประกาศขอรับความเห็นชอบจากที่ประชุมสงฆ์ ในการมอบผ้ากฐินให้แก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง เมื่อทำจีวรสำเร็จแล้วด้วยความร่วมมือของภิกษุทั้งหลายก็จะได้เป็นโอกาสให้ได้ช่วยกันทำจีวรของภิกษุรูปอื่นขยายเวลาทำจีวรได้อีก ๔ เดือน ทั้งนี้ เพราะในสมัยพุทธกาลการหาผ้า การทำจีวรทำได้โดยยาก ไม่ทรงอนุญาตให้เก็บสะสมผ้าไว้เกิน ๑๐ วัน แต่เมื่อได้ช่วยกันทำสังฆกรรมเรื่องกฐินแล้ว อนุญาตให้แสวงหาผ้าและเก็บผ้าไว้ทำเป็นจีวรได้จนตลอดฤดูหนาวคือจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔

ข้อความดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่าความหมายของคำว่ากฐิน มีความเกี่ยวข้องกันทั้ง ๔ ประการ เมื่อสงฆ์ทำสังฆกรรมเรื่องกฐินเสร็จแล้ว และประชุมกันอนุโมทนากฐิน คือแสดงความพอใจ ว่าได้**กรานกฐิน**เสร็จแล้วก็เป็นอันเสร็จพิธี

คำว่าการ**กรานกฐิน** คือ การลาดหรือทาบผ้าลงไปกับกรอบไม้แม่แบบเพื่อตัดเย็บย้อม ทำเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่ง

คำว่าการ**จองกฐิน** คือ การแสดงความจำนงเป็นลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจาต่อทางวัดว่าจะนำกฐินมาถวายเมื่อนั้นเมื่อนี้แล้วแต่จะตกลงกันแต่จะต้องภายในเขตเวลา ๑ เดือน ตามที่กำหนดในพระวินัย

คำว่า **อปโลกน์กฐิน** หมายถึง การที่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งเสนอขึ้นในที่ประชุมสงฆ์ถามความเห็นชอบว่าควรมีการกรานกฐินหรือไม่ เมื่อเห็นชอบร่วมกันแล้วจึงหารือกันต่อไปว่าผ้าที่ทำสำเร็จแล้วควรถวายแก่ภิกษุรูปใด การปรึกษาหารือการเสนอความเห็นเช่นนี้เรียกว่า อปโลกน์ (อ่านว่า อะ-ปะ-โหลก) หมายถึง การช่วยกันมองดูว่าจะสมควรอย่างไร เพียงเท่านี้ยังใช้ไม่ได้ เมื่ออปโลกน์เสร็จแล้วจึงต้องสวดประกาศเป็นการสงฆ์ จึงนับเป็นสังฆกรรมเรื่องกฐินดังกล่าวไว้แล้วในตอนต้น

ในปัจจุบัน มีผู้ถวายผ้ามากขึ้น มีผู้สามารถตัดเย็บย้อมผ้าที่จะทำเป็นจีวรได้แพร่หลายขึ้น การใช้แม่แบบอย่างเก่าจึงเลิกไปเพียงแต่รักษาชื่อและประเพณีไว้โดยไม่ต้องใช้กรอบไม้แม่แบบ เพียงถวายผ้าขาวให้ตัดเย็บย้อมให้เสร็จในวันนั้น หรืออีกอย่างหนึ่งนำผ้าสำเร็จรูปมาถวายก็เรียกว่าถวายผ้ากฐินเหมือนกัน และเนื่องจากยังมีประเพณีนิยมถวายผ้ากฐินกันแพร่หลายไปทั่วประเทศไทย จึงนับว่าเป็นประเพณีนิยมในการบำเพ็ญกุศลเรื่องกฐินนี้ ยังขึ้นหน้าขึ้นตาเป็นสาธารณประโยชน์ร่วมไปกับการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดวาอารามไปในขณะเดียวกัน

ตำนาน

ครั้งพุทธกาลมีเรื่องเล่าไว้ในคัมภีร์พระวินัยปิฎก กฐินขันธกะว่า ครั้งหนึ่งภิกษุชาวเมืองปาฐา ประมาณ ๓๐ รูป ถือธุดงควัตรอย่างยิ่งยวด มีความประสงค์จะเฝ้าพระพุทธเจ้าซึ่งขณะนั้นประทับอยู่กรุงสาวัตถี แคว้นโกศล จึงพากันเดินทางมุ่งหน้าไปยังเมืองนั้น พอถึงเมืองสาเกต ซึ่งอยู่ห่างจากกรุงสาวัตถีประมาณ ๖ โยชน์ ก็เป็นวันเข้าพรรษาพอดีเดินทางต่อไปมิได้ ต้องจำพรรษาอยู่ที่เมืองสาเกตตามพระวินัยบัญญัติ ขณะที่จำพรรษาอยู่ ณ เมืองสาเกต เกิดความร้อนรนอยากเฝ้าพระพุทธเจ้าเป็นกำลัง ดังนั้น พอออกพรรษาปวารณาแล้วก็รีบเดินทาง แต่ระยะนั้นยังมีฝนตกมากหนทางที่เดินชุ่มไปด้วยน้ำเป็นโคลนเป็นตมต้องบุกต้องลุยมาจนกระทั่งถึงกรุงสาวัตถี ได้เข้าเฝ้าสมความประสงค์ พระพุทธเจ้าจึงมีปฏิสันถารกับภิกษุเหล่านั้นถึงเรื่องการจำพรรษาอยู่ ณ เมืองสาเกต และการเดินทาง ภิกษุเหล่านั้น จึงกราบทูลถึงความตั้งใจ ความร้อนรนกระวนกระวายและการเดินทางที่ลำบากให้ทรงทราบทุกประการ

พระพุทธเจ้าทรงทราบและเห็นความลำบากของภิกษุ จึงทรงยกเป็นเหตุและมีพระพุทธานุญาตให้พระภิกษุผู้จำพรรษาครบถ้วนแล้วกรานกฐินได้ และเมื่อกรานกฐินแล้ว จะได้รับอานิสงส์บางข้อตามพระวินัยดังกล่าวต่อไป

ข้อกำหนดเกี่ยวกับกฐิน

ข้อกำหนดเกี่ยวกับกฐินมีดังต่อไปนี้

จำนวนพระสงฆ์ในวัดที่จะทอดกฐินได้ ถ้ากล่าวตามหลักฐานในพระไตรปิฎก (เล่ม ๕ หน้า ๒๕๘) ซึ่งเป็นพระพุทธภาษิตกล่าวว่าสงฆ์ ๔ รูป ทำกรรมได้ทุกอย่างเว้นการปวารณา คือ การอนุญาตให้ว่ากล่าว

ตักเตือนได้ การอุปสมบทและการสวดถอนจากอาบัติบางประการ (อัพภาน) จึงหมายถึงว่าจำนวนพระสงฆ์ในวัดที่จะทอดกฐินได้จะต้องมีตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป แต่หนังสืออธิบาย ชั้นหลังที่เรียกว่าอรรถกถากล่าวว่าต้อง ๕ รูปขึ้นไป เมื่อหนังสืออธิบายชั้นหลังขัดแย้งกับพระไตรปิฎกจึงต้องถือพระไตรปิฎกเป็นสำคัญ

คุณสมบัติของพระสงฆ์ที่มีสิทธิรับกฐิน คือ พระสงฆ์ที่จำพรรษาในวัดนั้นครบ ๓ เดือน ปัญหาที่เกิดขึ้นมีอยู่ว่าจะนำพระสงฆ์วัดอื่นมาสมทบจะใช้ได้หรือไม่ ตอบว่าถ้าพระสงฆ์วัดที่จะทอดกฐินนั้น มีจำนวนครบ ๔ รูปแล้ว จะนำพระสงฆ์ที่อื่นมาสมทบก็สมทบได้แต่จะอ้างสิทธิไม่ได้ ผู้มีสิทธิมีเฉพาะผู้จำพรรษาครบ ๓ เดือนในวัดนั้นเท่านั้น การนำพระภิกษุมาจากวัดอื่นคงมีสิทธิเฉพาะที่ทายกจะถวายอะไรเป็นพิเศษเท่านั้น ไม่มีสิทธิในการออกเสียงเรื่องจะถวายผ้าแก่ภิกษุรูปนั้นรูปนี้

กำหนดกาลที่จะทอดกฐินได้ ได้กล่าวไว้แล้วในเบื้องต้นว่าการทอดกฐินนั้นทำได้ภายในเวลาจำกัด คือตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ก่อนหน้านั้น หรือหลังจากนั้นไม่นับเป็นกฐิน

ข้อควรทราบเกี่ยวกับกฐินไม่เป็นอันทอดหรือเป็นโมฆะ เรื่องนี้สำคัญมากควรทราบทั้งผู้ทอดและทั้งฝ่ายพระสงฆ์ผู้รับ เพราะเป็นเรื่องทางพระวินัย (วินัยปิฎกเล่ม ๕ หน้า ๑๓๗) คือ มักจะมีพระในวัดเที่ยวขอโดยตรงหรือโดยอ้อมด้วยวาจาบ้าง ด้วยหนังสือบ้าง เชิญชวนให้ไปทอดกฐินในวัดของตน การทำเช่นนั้นผิดพระวินัย กฐินไม่เป็นอันกราน นับเป็นโมฆะ ทอดก็ไม่เป็นอันทอด พระผู้รับก็ไม่ได้อานิสงส์ จึงควรระมัดระวังทำให้ถูกต้องและแนะนำผู้เข้าใจผิดปฏิบัติผิดทำให้ถูกต้องเรียบร้อย

ประเภทของกฐิน

การทอดกฐินที่ปฏิบัติกันมาในประเทศไทยตามหลักฐานที่ปรากฏนับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ตราบเท่าถึงปัจจุบันแยกเป็นประเภทใหญ่ได้ดังนี้

กฐินหลวง

กฐินราษฎร์

กฐินหลวง

มีประวัติว่า เมื่อพระพุทธศาสนาได้แพร่หลายเข้ามาประดิษฐานอยู่ในประเทศไทย และประชาชนคนไทยที่ตั้งหลักแหล่งอยู่บนผืนแผ่นดินไทยได้ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาว่าเป็นศาสนาประจำชาติแล้ว การทอดกฐินก็ได้กลายเป็นประเพณีของบ้านเมืองมาโดยลำดับ พระเจ้าแผ่นดินผู้ปกครองบ้านเมืองได้ทรงรับเรื่องกฐินนี้ขึ้นเป็นพระราชพิธีอย่างหนึ่ง ซึ่งทรงบำเพ็ญเป็นการประจำ เมื่อถึงเทศกาลทอดกฐิน การที่พระเจ้าแผ่นดินทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเกี่ยวกับกฐินเป็นพระราชพิธีดังกล่าวนี้ เป็นเหตุให้เรียกกันว่า **กฐินหลวง** วัดใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นวัดหลวงหรือวัดราษฎร์ หากพระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินไปทรงถวายผ้าพระกฐินแล้ว เรียกว่ากฐินหลวงทั้งสิ้น มิใช่กำหนดว่าทอดที่วัดหลวงเท่านั้น จึงจะเรียกว่ากฐินหลวง

แต่สมัยต่อมาเรื่องของกฐินหลวงได้เปลี่ยนไปตามภาวการณ์ของบ้านเมือง เช่น ประชาชนมีศรัทธาเจริญรอยตามพระราชศรัทธาของพระเจ้าแผ่นดินได้รับพระมหากรุณาให้ถวายผ้าพระกฐินได้ตามสมควรแก่ฐานะเป็นต้น เป็นเหตุให้แบ่งแยกกฐินหลวงออกเป็นประเภท ๆ ดังที่ปรากฏในปัจจุบันดังนี้

กฐินที่กำหนดเป็นพระราชพิธี

กฐินดังกล่าวนี้พระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐินด้วยพระองค์เองเป็นประจำ ณ วัดสำคัญ ๆ ซึ่งทางราชการกำหนดขึ้น มีหมายกำหนดการเสด็จพระราชดำเนินไว้อย่างเรียบร้อย ปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค ๑๖ วัด คือ

๑. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม	กรุงเทพมหานคร
๒. วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์	กรุงเทพมหานคร
๓. วัดสุทัศนเทพวราราม	กรุงเทพมหานคร
๔. วัดบวรนิเวศวิหาร	กรุงเทพมหานคร
๕. วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม	กรุงเทพมหานคร
๖. วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม	กรุงเทพมหานคร
๗. วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม	กรุงเทพมหานคร
๘. วัดเทพศิรินทราวาส	กรุงเทพมหานคร
๙. วัดราชาธิวาส	กรุงเทพมหานคร
๑๐. วัดมกุฏกษัตริยาราม	กรุงเทพมหานคร
๑๑. วัดอรุณราชวราราม	กรุงเทพมหานคร
๑๒. วัดราชโอรสาราม	กรุงเทพมหานคร
๑๓. วัดพระปฐมเจดีย์	นครปฐม
๑๔. วัดสุวรรณดาราราม	พระนครศรีอยุธยา
๑๕. วัดนิเวศธรรมประวัติ	พระนครศรีอยุธยา
๑๖. วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ	พิษณุโลก

วัดหลวงดังกล่าวนี้ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐินด้วยพระองค์เอง แต่มิได้เสด็จไปทั้ง ๑๖

วัดหลวงดังกล่าว จะเสด็จพระราชดำเนินเพียงปีละ ๘ หรือ ๙ วัดเท่านั้น นอกนั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ หรือองคมนตรี หรือผู้ที่ทรงเห็นสมควรเป็นผู้แทนพระองค์ไปถวาย

กฐินที่กำหนดเป็นพระราชพิธีนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สำนักพระราชวังออกหมายกำหนดการเป็นประจำปี จึงไม่มีการจองล่วงหน้า

กฐินต้น

กฐินดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเพราะพระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดที่มิใช่วัดหลวง และมิได้เสด็จไปอย่างเป็นทางการหรืออย่างเป็นพระราชพิธีแต่เป็นการบำเพ็ญพระราชกุศลส่วนพระองค์อีกด้วย **พลตรีหม่อมทวีวงศ์ถวัลยศักดิ์ (ม.ร.ว.เฉลิมลาภ ทวีวงศ์)** ได้เล่าประวัติเรื่องการเกิดขึ้นของกฐินต้นนี้ว่า

"กฐินส่วนพระองค์นี้ ในสมัยก่อนรัชกาลที่ ๕ จะเรียกว่าอย่างไรนั้นยังไม่พบหลักฐาน มาเรียกกันว่ากฐินต้นในรัชกาลที่ ๕ ภายหลังที่ได้มีการเสด็จประพาสหัวเมืองต่าง ๆ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗ การเสด็จประพาสครั้งนั้นโปรดให้จัดให้ง่ายกว่าการเสด็จประพาสเพื่อสำราญพระราชอิริยาบถอย่างสามัญคือ โปรดไม่ให้มีท้องตราสั่งหัวเมืองให้จัดทำที่ประทับแรม ณ ที่ใด ๆ พอพระราชหฤทัยจะประทับที่ไหนก็ประทับที่นั่น บางคราวก็ทรงเรือเล็กหรือเสด็จรถไฟไปโดยมิให้ใครรู้ การประพาสครั้งนั้นเรียกกันว่า เสด็จประพาสต้น เหตุที่เรียกว่าประพาสต้นก็เพราะ เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๔๔๗ เสด็จทรงเรือมาด ๔ แจว ประพาสในแม่น้ำอ้อมได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ซื้อเรือมาด ๔ แจว เพิ่มขึ้นอีกลำหนึ่ง สำหรับแจวตามเรือมาดพระที่นั่งเวลามีพระราชประสงค์ที่จะเสด็จพระราชดำเนินโดยมิให้มีใครรู้จักพระองค์

เมื่อซื้อเรือมาดได้ ดังพระราชประสงค์แล้ว ก็พระราชทานชื่อเรือลำนั้นว่า เรือต้นในวันนั้นกว่าจะเสด็จพระราชดำเนินกลับถึงที่ประทับแรมที่เมืองราชบุรีเกือบ ๓ ทุ่ม เพราะน้ำเชี่ยว ผู้คนในขบวนเสด็จเหนื่อยหอบตามกันและได้เริ่มเรียกการเสด็จประพาสในวันที่กล่าวนี้ว่า ประพาสต้น จึงเป็นมูลเหตุให้เรียกการเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินเป็นการส่วนพระองค์ว่า พระกฐินต้น เรียกแบบเรือนไทยที่ทรงสร้างสำหรับประทับอย่างชาวบ้านว่า เรือนต้นกันต่อมา”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงดำเนินตามพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเสด็จพระราชดำเนินไปทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐินต้นเป็นประจำทุกปี การจะเสด็จฯ ไปถวายผ้าพระกฐินต้นที่วัดใดนั้นมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

เป็นวัดที่ยังไม่เคยเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินมาก่อน

ประชาชนมีความเลื่อมใสในวัดนั้นมาก

ประชาชนในท้องถิ่นนั้นไม่ค่อยมีโอกาสได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปจะได้มีโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอย่างใกล้ชิดด้วย

กฐินพระราชทาน

เป็นกฐินที่พระเจ้าแผ่นดินพระราชทานผ้าของหลวงแก่ผู้ที่กราบบังคมทูลขอพระราชทานเพื่อไปถวายยังวัดหลวง นอกจากวัดสำคัญที่ทรงกำหนดไว้ว่าจะเสด็จพระราชดำเนินด้วยพระองค์เอง ปัจจุบันก็เว้น ๑๖ วัดดังกล่าวมาแล้วเหตุที่เกิดกฐินพระราชทานก็เพราะว่าปัจจุบันวัดหลวงมีเป็นจำนวนมาก จึงเปิดโอกาสให้กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ตลอดจนคณะบุคคลหรือบุคคลที่สมควรรับพระราชทานผ้ากฐินไปถวายได้ และผู้ที่ได้รับพระราชทาน

จะเพิ่มไทยธรรมเป็นส่วนตนโดยเสด็จพระราชกุศลด้วยตามกำลังศรัทธาก็ได้

ปัจจุบันกระทรวง ทบวง กรม คณะบุคคลหรือบุคคลใด มีความประสงค์จะรับพระราชทานผ้ากฐินไปถวาย ณ วัดหลวง วัดใดก็ติดต่อไปยังกรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการตามระเบียบซึ่งเท่ากับเป็นการจองกฐินไว้ก่อนนั่นเอง

แนวปฏิบัติ

ขั้นตอนของกฐินพระราชทานมีดังนี้

๏ เมื่อได้รับผ้าพระกฐินพระราชทานจากกรมการศาสนาแล้ว ควรถวายภายหลังวันแรม ๖ ค่ำ เดือน ๑๑ หรือเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทอดพระกฐินวันแรกแล้ว

๏ ให้ติดต่อกับทางวัดโดยตรง เพื่อแจ้งวัน เวลา และขอให้เจ้าอาวาสสั่งไวยาวัจกร เตรียมสถานที่และสิ่งจำเป็นมีที่บูชาพระรัตนตรัยมีเครื่องบูชาพร้อมอาสน์สงฆ์สำหรับพระสงฆ์อนุโมทนาพระกฐิน โต๊ะขนาดกว้างพอสมควรสำหรับวางพานแว่นฟ้า ผ้าไตรพระกฐิน และพานเทียนพระปาติโมกข์ โต๊ะวางเครื่องบริขารพระกฐินและเครื่องไทยธรรม โต๊ะเก้าอี้สำหรับผู้เป็นประธานและผู้ไปร่วมพิธีตามสมควร

๏ เมื่อถึงวันกำหนด ก่อนผู้เป็นประธานจะไปถึงหรือก่อนเริ่มพิธีให้เจ้าหน้าที่เชิญเครื่องพระกฐินจัดไว้บนโต๊ะ วางเทียนปาติโมกข์ไว้บนพานและให้มีเจ้าหน้าที่แต่งเครื่องแบบหรือแต่งสากลนิยมคอยส่งให้ผู้เป็นประธานที่เชิงบันไดหรือประตูเข้าสถานที่ประกอบพิธี

๏ ประธานรับผ้าพระกฐินจากเจ้าหน้าที่ที่เชิงบันไดพระอุโบสถอุ้มประคองยืนตรงถวายความเคารพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขณะดนตรีบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีแล้วจึงเข้าสู่พระอุโบสถตรงไป

วางไว้ที่พานแว่นฟ้า ซึ่งตั้งอยู่หน้าอาสน์สงฆ์

(ถ้ามีปี่พาทย์หรือเครื่องดนตรีให้บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ขณะผู้เป็นประธานรับผ้าไตรจากเจ้าหน้าที่หรือรับที่โต๊ะหมู่ในกรณีที่จัดไว้ ต่อจากนั้นจึงบรรเลงเพลงช้าขณะประธานเข้าสู่สถานที่ประกอบพิธีจนถึงเวลาจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยแล้วจึงส่งเทียนชนวนคืน ให้หยุดบรรเลงทันทีแม้จะยังไม่จบเพลงก็ตาม และควรมีเจ้าหน้าที่คอยให้สัญญาณเวลาให้เริ่มเพลงหรือให้หยุดบรรเลง)

๏ เมื่อวางผ้าพระกฐินแล้ว จุดธูปเทียนเครื่องสักการบูชาพระรัตนตรัยแล้วกราบ ๓ หน

๏ เมื่อกราบพระรัตนตรัยแล้ว ไปที่พานแว่นฟ้าหยิบผ้าห่มพระประธานส่งให้เจ้าหน้าที่นำไปมอบแก่ไวยาวัจกร แล้วยกผ้าพระกฐินขึ้นประคองพนมมือหันไปทางพระประธานว่า นโม ๓ จบ ต่อจากนั้นหันไปทางพระสงฆ์ว่าคำถวายพระกฐิน ดังนี้

"ผ้าพระกฐินทานกับทั้งผ้าอานิสงส์บริวารทั้งปวงนี้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรามาธิบดีจักรีนฤบดินทรสยามินทราธิราชบรมนาถบพิตรผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ กอปรด้วยพระราชศรัทธาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้า[๑] น้อมนำมาถวายแด่พระสงฆ์ซึ่งจำพรรษากาลถ้วนไตรมาสในอาวาสวิหารนี้ ขอพระสงฆ์จงรับผ้าพระกฐินทานนี้ กระทำกฐินนัตถารกิจตามพระบรมพุทธานุญาตนั้นเทอญ"

---

[๑] ถ้าเป็นกระทรวง ทบวง กรม องค์การ สมาคม บริษัท ห้างร้าน ให้เปลี่ยนคำว่า "ข้าพเจ้า" เป็นชื่อกระทรวง ทบวง กรม ฯลฯ ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน

กล่าวถวายพระกฐินทานจบแล้วประเคนพร้อมด้วยเทียนพระปาติโมกข์ เสร็จแล้ว เข้านั่ง ณ ที่ซึ่งจัดไว้ในระหว่างที่ผู้เป็นประธานเข้าสู่สถานที่ประกอบพิธีผู้อยู่ในพิธีทั้งหมด ยืนแสดงความเคารพจนกว่าประธานจะนั่งลงจึงนั่งลงพร้อมกัน

◎ พระสงฆ์ทำพิธีกรรม

◎ เมื่อพระสงฆ์ทำพิธีเสร็จออกไปครองผ้า (ปี่พาทย์บรรเลงเพลงสาธุการ ถ้ามี) ครองผ้าเสร็จกลับเข้านั่งยังอาสน์สงฆ์ (ปี่พาทย์หยุดบรรเลง) ผู้เป็นประธานและผู้ไปร่วมพิธีถวายเครื่องพระกฐินแก่องค์ครอง เริ่มตั้งแต่บาตรเป็นต้นไปจนถึงเครื่องมือก่อสร้าง ถ้าจัดเครื่องไทยธรรมถวายเพิ่มเติมควรถวายภายหลังเครื่องพระกฐินหลวง

◎ ถ้ามีผู้บริจาคร่วมโดยเสด็จพระราชกุศล ควรประกาศให้ที่ประชุมทราบ

◎ พอพระสงฆ์อนุโมทนา ผู้เป็นประธานกรวดน้ำแล้ว พระสงฆ์ถวายอดิเรกจบ ประธานกราบพระรัตนตรัยเป็นเสร็จพิธี (ปี่พาทย์บรรเลงเพลงกราวรำ ถ้ามี)

◎ กรมการศาสนาเป็นผู้จัดสรรและดำเนินการขอพระราชทาน จึงขอให้รายงานถวายผ้าพระกฐินพระราชทานและยอดเงินโดยเสด็จพระราชกุศลไปยังกรมการศาสนา หลังจากถวายผ้าพระกฐินเสร็จแล้ว เพื่อจะได้รวบรวมดำเนินการกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานถวายพระราชกุศลโดยพร้อมเพรียงกัน

กฐินราษฎร์

กฐินราษฎร์ เป็นกฐินที่ราษฎรหรือประชาชน ผู้มีศรัทธา นำผ้ากฐินของตนไปทอด ณ วัดต่าง ๆ เว้นไว้แต่วัดที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องกฐินหลวง

การทอดกฐินของราษฎรตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นต้นมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน มีชื่อเรียกแตกต่างกันตามลักษณะของวิธีการทอดคือ

กฐิน หรือ มหากฐิน

จุลกฐิน

กฐินสามัคคี

กฐินตกค้าง

กฐินหรือมหากฐิน

เป็นกฐินที่ราษฎรนำไปทอด ณ วัดใดวันหนึ่ง ซึ่งตนมีศรัทธาเป็นการเฉพาะกล่าวคือ ท่านผู้ใดมีศรัทธาจะทอดกฐิน ณ วัดใดก็นำผ้ากฐิน บางครั้งเรียกว่า ผ้าที่เป็นองค์กฐินซึ่งจะเป็นผ้าผืนเดียวก็ได้ หลายผืนก็ได้ เป็นผ้าขาวซึ่งยังมิได้ตัดก็ได้ ตัดออกเป็นชิ้น ๆ พอที่จะประกอบเข้าเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่งก็ได้ ทำเสร็จแล้วยังมิได้ย้อมหรือย้อมแล้วก็ได้ อย่างใดอย่างหนึ่งจัดเป็นองค์กฐิน ความนิยมที่นำกฐินไปทอด ณ วัดต่าง ๆ ของราษฎร นั้นใช่จะมีแต่องค์กฐินดังกล่าวมาแล้วเท่านั้น เจ้าภาพบางรายอาจศรัทธาถวายของอื่น ๆ ไปพร้อมกับองค์กฐินเรียกกันว่า **บริวารกฐิน** ตามที่นิยมกันนั้นมีปัจจัย ๔ คือ เครื่องอาศัยของพระภิกษุสามเณร มีไตรจีวรบริขารอื่น ๆ ที่จำเป็น หรือเครื่องใช้ประจำปีที่มีมุ้ง หมอน ที่นอน เตียง ตั่ง โต๊ะ เก้าอี้ โอ่งน้ำ กระถาง กระทะ กระโถน เตา ภาชนะสำหรับใส่อาหารคาวหวาน เครื่องซ่อมเสนาสนะมี มีด ขวาน สิ่ว เลื่อย ไม้กวาด จอบ เสียม เครื่องคิลานเภสัช มียารักษาโรค ยาสีฟัน แปรงสีฟัน ตลอดจนเครื่องครัวมีข้าวสาร ผลไม้ เป็นต้น หรือจะมีอย่างอื่น นอกจากกล่าวถึงนี้ก็ได้ขอให้เป็นของที่สมควรแก่พระภิกษุสามเณรจะบริโภคเท่านั้น หากจะมีของสำหรับแจกจ่ายแก่คนที่อยู่ในวัดหรือคนที่มาร่วมงานกฐินด้วยก็ได้สุดแต่กำลังศรัทธาและอัธยาศัยไมตรี

นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีธรรมเนียมที่เจ้าภาพผู้ทอดกฐินจะต้องมี**ผ้าห่มพระประธานอีกหนึ่งผืน เทียนสำหรับจุดในเวลาที่พระภิกษุสวดพระปาติโมกข์ที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า เทียนปาติโมกข์** จำนวน ๒๔ เล่ม และมีธงผ้าขาวเขียนรูปจระเข้หรือสัตว์น้ำอย่างอื่น เช่น ปลา นางเงือก เป็นต้น สำหรับปักหน้าวัดที่อยู่ตามริมน้ำ เมื่อทอดกฐินเสร็จแล้ว และมีธงผ้าขาวเขียนเป็นรูปตะขาบปักไว้หน้าวัดสำหรับวัดที่ตั้งอยู่บนดอยไกลแม่น้ำ ที่ใช้ปักนี้เป็นเครื่องแสดงให้ทราบว่าวัดนั้น ๆ ได้รับกฐินแล้ว และอนุโมทนาร่วมกุศลด้วยได้

อนึ่ง ยังมีประเพณีนิยมอีกอย่างหนึ่งเกี่ยวกับเวลาของการทอดกฐิน ถ้าเป็นเวลาเช้าจะมีการทำบุญถวายอาหารเพลแก่พระภิกษุสามเณรในวัด

กฐินที่ราษฎรผู้เป็นเจ้าภาพนำองค์กฐินและบริวารกฐินไปทอดยังวัดต่าง ๆ ดังกล่าวนี้เรียกกันว่า **กฐินหรือมหากฐิน** เป็นลักษณะของกฐินที่ราษฎรทอดกันเป็นส่วนใหญ่อยู่ในปัจจุบัน แต่เหตุที่เรียกว่า มหากฐินนั้นอาจเป็นเพราะจะให้เห็นแตกต่างจากกฐินอีกชนิดหนึ่งที่เรียกว่า จุลกฐินก็ได้

จุลกฐิน

เป็นกฐินที่ต้องทำด้วยความเร่งรีบ เดิมเรียกกันเป็นแบบไทย ๆ ว่า **กฐินแล่น** เจ้าภาพผู้ที่จะทอดกฐินเช่นนี้ได้ ต้องมีพวกมาก มีกำลังมาก เพราะต้องเริ่มตั้งแต่การทำผ้าที่นำไปทอดตั้งแต่ต้น กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่นำฝ้ายที่แก่ใช้ได้แล้วแต่ยังอยู่ในฝักมีปริมาณให้พอแก่การที่จะทำเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่งได้แล้ว ทำพิธีสมมติว่าฝ้ายจำนวนนั้นได้มีการหว่าน แตกงอกออกต้น เติบโต ผลิดอกออกฝักแก่ สุก แล้วเก็บมาอิ้วเอาเมล็ดออกดีดเป็นผง ทำเป็นเส้นด้าย เปียออกเป็นใจ กรอออกเป็นเข็ด แล้วฆ่าด้วยน้ำข้าวตากให้แห้ง ใส่กงปั่นเส้นหลอด ใส่กระสวยเครือแล้วทอเป็นแผ่นผ้าตามขนาดที่ต้องการนำไปทอดเป็นผ้ากฐิน

เมื่อพระสงฆ์รับผ้านั้นแล้ว มอบแก่พระภิกษุผู้เป็นองค์ครอง ซึ่งพระภิกษุองค์ครองจะจัดการต่อไปตามพระวินัย

หลังจากนั้นผู้ทอดต้องช่วยทำต่อ คืนนำผ้านั้นมาขยำทุบซักแล้วเอาไปตากให้แห้ง แล้วนำมาตัดเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่ง แล้วเย็บย้อม ตากแห้ง พับ ทับรีดเสร็จเรียบร้อยแล้วนำไปถวายพระภิกษุองค์ครองอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ท่านทำพินทุอธิษฐาน

เสร็จการพินทุอธิฐานแล้วจะมีการประชุมสงฆ์แจ้งให้ทราบพระภิกษุสงฆ์ทั้งหมดจะอนุโมทนาเป็นเสร็จพิธีจุลกฐิน

แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ผู้ทอดกฐินไม่มีกำลังมากพอ จะตัดพิธีการในตอนต้น ๆ ออกเสียก็ได้ โดยเริ่มด้วยการเอาผ้าขาวผืนใหญ่มากะประมาณให้พอที่จะตัดเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่งแล้วนำไปทอด เมื่อพระภิกษุสงฆ์ท่านนำไปดำเนินการตามพระวินัยแล้วก็ช่วยทำต่อจากท่าน คือ ซัก กะ ตัด เย็บย้อมให้เสร็จ แล้วนำกลับไปถวายพระภิกษุองค์ครองเพื่อพินทุอธิษฐานต่อไป เหมือนวิธีทำที่กล่าวมาแล้วในการทำจุลกฐินเต็มตามแบบรูป

ส่วนบริวารของจุลกฐิน ผ้าห่มพระประธานและเทียนปาติโมกข์ตลอดจนธงจระเข้ ธงตะขาบก็คงเป็นเช่นที่กล่าวมาแล้วในเรื่อง กฐินหรือมหากฐิน

กฐินสามัคคี

เป็นกฐินที่มีเจ้าภาพหลายคนร่วมกันมิใช่เจ้าภาพเพียงคนเดียวอย่างเรื่องกฐินหรือมหากฐิน ทุกคนเป็นเจ้าภาพทั้งหมด ใครบริจาคมากน้อยอย่างไรไม่เป็นประมาณ แต่เพื่อไม่ให้การจัดงานกฐินยุ่งยากสับสนมากเกินไปก็มักจะตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่งดำเนินการ แล้วมีหนังสือบอกบุญไปยังผู้อื่นด้วย เมื่อได้ปัจจัยมาเท่าไรก็จัดผ้าอันเป็นองค์กฐินรวมทั้งบริวารดังกล่าวแล้วนั้น เมื่อมีปัจจัยเหลือก็ถวายวัดไว้ เพื่อทางวัดจะได้นำไปใช้จ่าย

ในทางที่ควร เช่น การก่อสร้างศาสนสถาน การบูรณปฏิสังขรณ์ กุฏิ โบสถ์ เจดีย์ เป็นต้น กฐินสามัคคีนี้ มักจะนำไปทอดยังวัดที่กำลังมีการก่อสร้าง หรือกำลังบูรณปฏิสังขรณ์ เพื่อเป็นการสมทบทุนให้สิ่งอันพึงประสงค์ของวัดให้สำเร็จเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว

เรื่องของกฐินสามัคคีเป็นเรื่องที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย เพราะนอกจากจะถือกันว่าเป็นบุญเป็นกุศลแล้วยังเป็นการช่วยทะนุบำรุงวัด ตลอดจนเป็นเรื่องเพิ่มความสนุกครึกครื้นให้แก่งานเป็นสามัคคีรสอันเนื่องมาจากการทอดกฐินสามัคคี

กฐินตกค้าง

กฐินประเภทนี้มีชื่อเรียกอย่างอื่นอีกว่ากฐินตกกฐินโจรศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชธน ได้กล่าวถึงเหตุผลที่เกิดกฐินชนิดนี้ตลอดจนชื่อที่เรียกไปเป็นต่าง ๆ กันของกฐินประเภทนี้ไว้ในเรื่องเทศกาลออกพรรษาว่า

"แต่ที่ทำกันเช่นนี้ ทำกันอยู่ในท้องถิ่นที่มีวัดมาก ซึ่งอาจมีวัดตกค้างไม่มีใครทอดก็ได้จึงมักมีผู้ศรัทธาไปสืบเสาะหาวัดอย่างนี้เพื่อทอดกฐินตามปกติในวันใกล้ ๆ จะสิ้นหน้าทอดกฐินหรือในวันสุดท้าย คือวันก่อนแรมค่ำหนึ่งของเดือน ๑๒ ทอดกฐินอย่างนี้เรียกกันว่า **กฐินตกค้าง** หรือเรียกว่า **กฐินตก** บางถิ่นก็เรียก **กฐินโจร** เพราะกิริยาอาการที่ไปทอดอย่างไม่รู้เนื้อรู้ตัว จู่ ๆ ก็ไปทอด ไม่บอกกล่าวเล่าสืบล่วงหน้าไว้ให้วัดรู้เพื่อเตรียมตัวกันได้พร้อมและเรียบร้อย การทอดกฐินตกถือว่าได้บุญอานิสงส์แรงกว่าทอดกฐินตามธรรมดา บางทีเตรียมข้าวของไปทอดกฐินหลาย ๆ วัดแต่ได้วัดทอดน้อยวัด เครื่องไทยธรรมที่ตระเตรียมเอาไปทอดยังมีเหลืออยู่หรือบางวัดทอดไม่ได้ก็เอาเครื่องไทยธรรมเหล่านั้นจัดทำเป็นผ้าป่าเรียกกันว่า **"ผ้าป่าแถมกฐิน"**

กฐินประเภทนี้ เรื่ององค์กฐินบริวารกฐิน เป็นต้น คงเป็นเช่น

ที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น

ส่วนข้อแตกต่างของกฐินประเภทนี้คือ ไม่มีการจองวัดล่วงหน้า การทอดก็ทอดเฉพาะวัดที่ยังไม่มีใครทอด และอาจทอดหลายวัดก็ได้ ตลอดจนสามารถเอาของไทยธรรมที่เหลือทำเป็นการบุญอีกชนิดหนึ่งเรียกว่า ผ้าป่าแถมกฐิน

การแก้ปัญหาเรื่องกฐินตกค้าง

ในกรณีที่วัดใดวัดหนึ่ง ไม่มีผู้จองกฐิน หรือที่เรียกว่า กฐินตกค้างนั้น ถ้าเข้าใจความมุ่งหมายของเรื่องกฐินแล้วก็แก้ปัญหาได้โดยง่าย คือคนส่วนมากมักเข้าใจผิดว่าการทอดกฐินนั้นต้องใช้จ่ายสิ้นเปลืองมาก ถ้าไม่มีกำลังทรัพย์พอก็ไม่ค่อยกล้าแสดงความจำนงจองกฐิน

ความจริงการทอดกฐินนั้นมีเพียงผ้าผืนเดียวซึ่งอาจตัดเย็บย้อมเป็นผ้านุ่ง ผ้าห่ม หรือผ้าห่มซ้อนอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ หรืออาจถวายผ้าสำเร็จรูปผืนใดผืนหนึ่งก็ได้ นับเป็นทอดกฐินแล้วการใช้จ่ายสิ้นเปลืองมากนั้นเป็นเรื่องของการเพิ่มโน่นเพิ่มนี่ขึ้น ตามศรัทธาที่ต้องการทำให้กฐินนั้นมีเครื่องบริวารมากมายมีองค์ประกอบต่าง ๆ น่าดูชมยิ่งขึ้น

เพราะฉะนั้นถ้ามีปัญหาเรื่องวัดใดวัดหนึ่งไม่มีใครจองกฐิน ใครก็ได้ที่มีศรัทธาและมีทุนไม่มาก ไปซื้อผ้าสำเร็จรูปผืนใดผืนหนึ่งมาถวายก็เรียกว่า ทอดกฐินแล้ว หรือในกรณีที่บางวัดมีประเพณีให้ตัดเย็บ ย้อมให้เสร็จในวันนั้นก็ซื้อผ้าขาวผืนเดียวมาถวายก็จัดเป็นการทอดกฐินที่สมบูรณ์ตามพระวินัยเป็นอันแก้ปัญหาเรื่องกฐินตกค้างอย่างง่ายเพียงเท่านี้

การทอดกฐิน

เมื่อได้ตระเตรียมพร้อมแล้ว ถึงกำหนดก็นำผ้ากฐินกับบริวารไปยังวัดที่จองไว้ การนำไปนั้นจะไปเงียบ ๆ หรือจะแห่แหนกันไปก็ได้ เมื่อไปถึงแล้ว พักอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่งที่สะดวก เช่น ที่ศาลาท่าน้ำ ศาลาโรงธรรม

โรงอุโบสถ หรือที่ใดที่หนึ่งซึ่งทางวัดจัดไว้ เมื่อพระสงฆ์พร้อมแล้วก่อนถวายกฐินอาราธนาศีล รับศีล เมื่อรับศีลแล้ว ทายกประกาศให้รู้พร้อมกัน หัวหน้าผู้ทอดกฐินหันหน้าไปทางพระพุทธรูปตั้งนโม ๓ จบ แล้วหันหน้ามาทางพระสงฆ์ กล่าวคำถวายเป็นภาษาบาลี ภาษาไทย หรือทั้งสองภาษาก็ได้ ว่าคนเดียว หรือว่านำแล้วคนทั้งหลายว่าตามพร้อมกันก็ได้ การกล่าวคำถวายนั้น จะกล่าวเป็นคำ ๆ หรือจะกล่าวรวมกันเป็นวรรค ๆ แล้วแต่ความสะดวกของผู้กล่าวนำและผู้กล่าวตามคำถวายมีดังนี้

คำถวายภาษาบาลี

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ว่า ๓ หน

อิมํ ภนฺเต สปริวารํ กฐินทุสฺสํ สงฺฆสฺส โอโณชยาม

สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมํ สปริวารํ

กฐินทุสฺสํ ปฏิคฺคณฺหาตุ

ปฏิคฺคเหตฺวา จ อิมินา ทุสฺเสน กฐินํ อตฺถรตุ อมหากํ

ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย

คำแปล

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้ากฐินกับทั้งบริวารนี้แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับผ้ากฐินกับทั้งบริวารนี้ ครั้นรับแล้วจงกรานกฐินด้วยผ้าผืนนี้ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนาน เทอญฯ

เมื่อจบคำถวายแล้ว พระสงฆ์รับสาธุพร้อมกัน องค์กฐินพร้อมทั้งบริวารนั้น ถ้าปรารถนาถวายเป็นของสงฆ์ทั้งหมดก็ไม่ต้องประเคน ถ้าปรารถนาจะประเคนก็อย่าประเคนสมภาร หรือองค์ที่รู้ว่าจะต้องครองให้ประเคนองค์อื่น องค์ที่เหมาะก็คือองค์ที่รองลงมาเฉพาะองค์กฐินนั้นไม่จำเป็นต้องประเคน ส่วนบริวารนั้น ถ้าจำนงถวายแก่ภิกษุสามเณรในวัดนั้นเป็นส่วนเฉพาะก็ช่วยกันถวายโดยทั่วกัน เมื่อประเคนเสร็จแล้วจะกลับ

เพียงนั้นก็ได้ แต่ถ้ายังไม่กลับเพียงนั้นก็รอจนพระสงฆ์อปโลกน์ และมอบผ้ากฐินเสร็จแล้วก็ได้ ถ้าผ้ากฐินนั้นต้องทำต่อไปอีก เช่น ต้องมีซัก กะ ตัด เย็บ ย้อม จะอยู่ช่วยพระก็ได้ ถ้าไม่มีอย่างนั้นจึงมีธรรมเนียมว่าประเคนเฉพาะองค์กฐินแก่พระรูปใดรูปหนึ่งเท่านั้นก่อน แล้วรออยู่เมื่อพระสงฆ์ทำพิธีเบื้องต้นของท่านเสร็จแล้วจึงประเคนบริวารกฐินภายหลัง เมื่อประเคนเสร็จแล้วพระสงฆ์อนุโมทนาผู้ถวายทั้งหมดตั้งใจฟังคำอนุโมทนาและขณะนั้นเจ้าภาพกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศล

เพียงเท่านั้นเสร็จพิธีถวายกฐินสำหรับทายกผู้มีศรัทธา ต่อจากนั้นเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์จะได้ดำเนินการในเรื่องกรานกฐินต่อไป ถ้าผ้านั้นไม่สำเร็จรูปพระภิกษุจะต้องช่วยกันทำจีวรทำเสร็จเมื่อไรแจ้งให้พระภิกษุทั้งหลายทราบ เพื่ออนุโมทนาถ้าผ้านั้นสำเร็จรูปแล้ว กิจที่พระภิกษุทั้งหลายจะต้องทำจีวรไม่มี ท่านก็ดำเนินการอนุโมทนาได้ เมื่อพระภิกษุทั้งหลายได้อนุโมทนากฐินแล้ว ในวันนั้นชื่อว่าสงฆ์ได้กรานกฐินแล้วเป็นอันเสร็จพิธีของสงฆ์

อานิสงส์หรือผลดีของการทอดกฐิน

ผลดีฝ่ายผู้ทอดและคณะอานิสงส์หรือผลดีของฝ่ายผู้ทอดและคณะมีดังนี้

๏ ชื่อว่าได้ถวายทานภายในกาลเวลากำหนดที่เรียกว่ากาลทาน คือในปีหนึ่งถวายได้เพียงในระยะเวลา ๑ เดือนเท่านั้น ในข้อถวายทานตามกาลนี้มีพระพุทธภาษิตว่า ผู้ให้ทานตามกาล ความต้องการที่เกิดขึ้นตามกาลของผู้นั้นย่อมสำเร็จได้

๏ ชื่อว่าได้สงเคราะห์พระสงฆ์ผู้จำพรรษาให้ได้ผลัดเปลี่ยนผ้านุ่งห่มใหม่ แม้ผ้ากฐินนั้นจะตกแก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งก็ชื่อว่าได้ถวายแก่สงฆ์เป็นส่วนรวม มีพระพุทธภาษิตว่าผู้ให้ผ้าชื่อว่าให้ผิวพรรณ

๏ ชื่อว่าได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ส่งเสริมผู้ประพฤติดี ประพฤติชอบให้เป็นหลัก เป็นตัวอย่างแห่งคุณงามความดีของประชาชนสืบไป

๏ จิตใจของผู้ทอดกฐิน ทั้ง ๓ กาล คือ ก่อนทอด กำลังทอด และทอดแล้วที่เลื่อมใสศรัทธา และปรารถนาดีนั้นจัดเป็นกุศลจิต คนที่มีจิตเป็นกุศลย่อมได้รับความสุขความเจริญ

๏ การทอดกฐิน ทำให้เกิดสามัคคีธรรม คือการร่วมมือกันทำคุณงามความดี และถ้าการถวายกฐินนั้นมีส่วนได้บูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามด้วยก็เป็นการร่วมสามัคคี เพื่อรักษาศาสนวัตถุ ศาสนสถานให้ยั่งยืนสถาพรสืบไป

ผลดีฝ่ายพระสงฆ์ผู้รับและกรานกฐิน อานิสงส์หรือผลดีของฝ่ายพระสงฆ์ผู้รับและกรานกฐินมีดังนี้

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ (ในวินัยปิฎกเล่ม ๕ หน้า ๑๓๖) ว่าภิกษุผู้กรานกฐินแล้วย่อมได้รับประโยชน์ ๕ ประการ

(๑) รับนิมนต์ฉันไว้แล้วไปไหนไม่ต้องบอกลาภิกษุในวัดตามความในสิกขาบทที่ ๖ แห่งอเจลกวรรค ปาจิตตีย์

(๒) ไปไหนไม่ต้องนำไตรจีวรไปครบสำรับ

(๓) เก็บผ้าที่เกิดขึ้นเป็นพิเศษไว้ได้ตามปรารถนา

(๔) จีวรอันเกิดในที่นั้นเป็นสิทธิของภิกษุเหล่านั้น

(๕) ขยายเขตแห่งการทำจีวรหรือการเก็บจีวรไว้ได้จนถึงสิ้นฤดูหนาว (คือจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ เป็นวันสุดท้าย)

ลักษณะอันเป็นประชาธิปไตยของพิธีกรรมกฐิน

ได้กล่าวแล้วว่า เรื่องของกฐินเป็นสังฆกรรม คือ การกระทำที่เป็นการสงฆ์ คือ พระสงฆ์ทั้งวัดต้องรับรู้รับผิดชอบร่วมกันในการช่วยกันทำจีวรให้

สำเร็จ ในการประชุมกันหารือว่า จะควรมอบผ้ากฐินให้ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง และแม้เพียงการปรึกษาหารือก็ยังใช้ไม่ได้ ต้องมีการสวด ประกาศเป็นการสงฆ์เสนอญัตติว่าจะมอบผ้ากฐินแก่ภิกษุรูปนั้นรูปนี้แล้วสวดประกาศขอรับความเห็นชอบจากที่ประชุม ถ้าผู้ใดไม่เห็นด้วยก็ให้คัดค้านได้ เมื่อสวดประกาศจบแล้วไม่มีผู้คัดค้าน จึงถวายผ้านั้นแก่องค์ครอง คือ ภิกษุผู้ได้รับมติจากที่ประชุมให้เป็นผู้รับผ้านั้นในนามของสงฆ์ได้ ลักษณะเช่นนี้เป็นการสอนให้ถือมติที่ประชุมสงฆ์เป็นใหญ่ไม่ทำอะไรไปตามอำเภอใจ เป็นหลักในการปกครองคณะสงฆ์ซึ่งเป็นตัวอย่างแก่การปกครองทางโลกด้วย

ข้อเสนอแนะ

๑. พุทธศาสนิกชนควรทอดกฐินให้ถูกต้องตามความมุ่งหมายของกฐิน ได้แก่ การบำเพ็ญกุศลด้วยการถวายผ้ากฐิน แก่ภิกษุซึ่งอยู่จำพรรษาครบสามเดือนตามพุทธานุญาต (ในข้อนี้โปรดดูข้อความเรื่องการแก้ปัญหาเรื่องกฐินตกค้าง)

๒. การรวบรวมทุนที่มีผู้บริจาคเพื่อบำรุงวัดหรือสถานศึกษาในวัดควรให้เป็นไปตามความศรัทธาของผู้บริจาคโดยมีเหตุอันสมควร เช่น ช่วยปฏิสังขรณ์วัดที่ทรุดโทรมให้มั่นคงถาวรสืบไป

๓. ในการเดินทางไปทอดกฐิน ณ วัดที่อยู่ห่างไกล ซึ่งผู้จัดมักจะพ่วงวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวไว้ด้วยนั้น ควรมีมาตรการรักษาความปลอดภัยของผู้ที่จะเดินทางไปเป็นหมู่คณะ ทั้งนี้เพื่อความไม่ประมาท

๔. ควรงดเว้นการเลี้ยงสุราเมรัยในระหว่างเดินทางหรือระหว่างที่มีงานทอดกฐินทั้งนี้เพื่อให้การบำเพ็ญกุศลเป็นไปด้วยความมีระเบียบเรียบร้อย

๕. ควรงดการใช้จ่ายในสิ่งที่ฟุ่มเฟือยและไม่จำเป็น โดยยึดถือการจัดให้แนวประหยัดเป็นหลักสำคัญ

๖. การฉลองหรือสมโภชกฐินก่อนทอดนั้นควรทำเพียงเพื่อประโยชน์

ของการนัดหมายให้พร้อมเพรียงกันและเพื่อเป็นการส่งเสริมศรัทธาของผู้มาร่วมงานเท่านั้น ไม่ควรมุ่งความสนุกสนาน อันมิใช่วัตถุประสงค์ของการทอดกฐิน

ถ้ามีขบวนแห่เชิญผ้าพระกฐินไปผู้เข้าขบวนควรแต่งกายให้เรียบร้อย ถ้ามีขบวนฟ้อนรำควรเลือกการแต่งกายชุดสุภาพเพื่อเป็นงานทางพระพุทธศาสนา

๗. การพิมพ์หนังสือแจกในงานกฐินนั้น จะมีหรือไม่ก็ได้ไม่เป็นการบังคับ แต่ถ้ามีควรเลือกพิมพ์หนังสือที่มีสารประโยชน์

๘. ไม่ควรทอดกฐินในวัดที่พระภิกษุผู้อยู่ในวัดนั้นบอกกล่าวโดยตรงหรือโดยอ้อมให้ไปทอด เพราะเป็นการผิดพระวินัยและกฐินที่ทอดก็ไม่เป็นกฐินถือเป็นโมฆะ (พระไตรปิฎก เล่ม ๕ หน้า ๑๓๘) แต่พระภิกษุผู้อยู่ในวัดหนึ่งอาจแนะนำให้ไปทอดในวัดอื่นได้

๙. ในการพิมพ์ใบบอกบุญหรือฎีกาเพื่อเชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาร่วมทำบุญนั้นไม่ควรพิมพ์ชื่อบุคคลเป็นกรรมการโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของก่อน ❖

กฐิน : ประเพณีที่เบี่ยงเบน

พระราชธรรมนิเทศ วัดบวรนิเวศวิหาร

เป็นธรรมดาของสังขารทั้งหลาย ที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงจนถึงต้องแตกกันไปในที่สุด เรื่องกฐิน หากเราจะมองในแง่ของไตรลักษณ์ ก็จะสามารถปล่อยร้าง และปล่อยให้ทุกอย่างเป็นไปตามธรรมชาติของสังขารทั้งหลายไป

แต่ในแง่ของความเป็นจริงแล้วกฐินเป็นวินัยกรรม เป็นสังฆกรรม เป็นพุทธานุญาต ที่พระจะต้องปฏิบัติตาม เพราะการปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยนั้น ในด้านของวินัยสิ่งที่จะต้องปฏิบัติคือ “งดเว้นข้อที่พระพุทธเจ้าทรงห้าม และทำตามข้อที่ทรงอนุญาตไว้” กฐินจึงเป็นวินัยกรรม สังฆกรรมที่เป็นพระพุทธานุญาต ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามโดยส่วนเดียว เนื่องจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับกฐินเป็นกุศลธรรม ซึ่งพระพุทธเจ้าสอนไว้เพียง ๒ แนว คือ ข้อใดที่ยังไม่มี ไม่เป็น ก็ต้องพยายามมองพยายามทำให้มีให้เป็นขึ้น ส่วนใดที่มีแล้วเป็นแล้ว ก็ต้องพยายามรักษาอย่าให้เสื่อม กฐินจึงเป็นกุศลกรรมที่สืบต่อกันมาแต่โบราณกาล มีความจำเป็นที่จะต้องรักษาสืบต่อกันไว้

แต่เพราะกฐินกรรมเป็นวินัยกรรม สังฆกรรมที่มีผลประโยชน์ มีหลักธรรมวินัยที่จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องเป็นอันมากและค่อนข้างละเมียดละไม ถูกบังคับด้วยกาลเทศะ สงฆ์ที่จะเข้าร่วมในกฐินกรรม เป็นต้น

แต่เมื่อจะมองในแง่ของความเบี่ยงเบน น่าจะไม่เบี่ยงเบนไปในระดับของประเพณีเท่านั้น แต่ดูเหมือนจะเบี่ยงเบนออกจากเจตนารมณ์ของการถวายผ้ากฐินและเนื้อหาบางประการไป เพราะเมื่อมองถึงต้นเหตุจริง ๆ และสิ่งที่มีพระพุทธประสงค์จะแก้ไข ตามนัยแห่งพระพุทธดำรัสที่ตรัสแก่

พระเจ้าเมืองปาไฐยรัฐ จำนวน ๓๐ รูป อันเป็นต้นเหตุให้ทรงมีพระพุทธานุญาตเรื่องกฐินว่า

"พวกเธอยังพอทนได้หรือ พอยังอัตตภาพให้เป็นไปได้หรือ พวกเธอเป็นผู้พร้อมเพรียงร่วมใจกันไม่วิวาทกัน จำพรรษาเป็นผาสุกและไม่ลำบากด้วยบิณฑบาตหรือ"

จากพระพุทธดำรัสตรัสถามนี้จะพบว่าทรงห่วงใยความเป็นอยู่ของพระสงฆ์ ความสามัคคีของพระสงฆ์ และปัญหาเรื่องอาหารบิณฑบาต ทำให้อานิสงส์กฐินที่ทรงประทานไว้ ๕ ข้อนั้น มุ่งจะบำบัดปัญหาและเสริมสร้างสามัคคีธรรมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับผ้ากฐิน อานิสงส์ทั้ง ๕ ข้อ คือ

๑. เที่ยวไปไหนไม่ต้องบอกลา เพื่อแก้ปัญหาในกรณีที่ต้องการจะไปไหนมาไหนอย่างรีบด่วน

๒. ไม่ต้องถือไตรจีวรไปครบสำรับ เพื่อป้องกันมิให้ผ้าเปียกฝนกันหมด และป้องกันอันตรายจากโจร

๓. ฉันคณะโภชน์ คือ ฉันกันเป็นหมู่แก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารในบางกรณี และฉลองศรัทธาชาวบ้าน

๔. ทรงอดิเรกจีวรไว้ได้ตามปรารถนา เพื่อเปิดโอกาสให้ท่านสามารถเก็บผ้าเล็กรวบรวมไว้ทำจีวรในโอกาสต่อไป หรือแม้แต่จะได้มาเป็นผืนจีวร สบง ก็สามารถเก็บไว้ได้ ไม่ต้องวิกัปภายใน ๑๐ วัน

๕. จีวรอันเกิดขึ้นในที่นั้นจักได้แก่พวกเธอเป็นการให้สิทธิพิเศษทำนองบำเหน็จความดีความชอบที่ท่านเหล่านั้นจำพรรษามาด้วยความเรียบร้อย ใครจะมาถวายผ้าแก่พระในวัดนั้นเป็นการสงฆ์ ท่านที่จำพรรษาในวัดนั้นเท่านั้น จะได้รับแจกแบ่งผ้านั้น

จะพบว่าจุดเน้นสำคัญในเรื่องนี้คือ การแสดงออกซึ่งความสามัคคีในการร่วมกันทำจีวร สบง ที่ให้เป็นผ้ากฐินจากผ้า กะ ตัด เย็บ ย้อม ทำให้แห้งภายในเวลาไม่กี่ชั่วโมง ซึ่งในสมัยพุทธกาลทุกอย่างทำด้วยมือ

หากพระที่อยู่จำพรรษามาด้วยกัน ไม่มีความสามัคคีกันจริง ๆ คงทำให้สำเร็จได้ยาก และแม้ในการเลือกพระรูปใดรูปหนึ่งให้เป็นผู้ครองกฐินก็ต้องใช้เป็นสังฆมติ ซึ่งหากพระไม่มีความสามัคคีกันก็จะทำไม่ได้

ช่วงนี้เราจะพบส่วนที่เบี่ยงเบนออกไปจากหลักการดั้งเดิมบางแห่ง คือ

๑. ผ้าที่ใช้เป็นผ้ากฐิน กลายเป็นผ้าที่สำเร็จเป็นจีวร สบง มาแล้ว โดยพระไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในการทำผ้า เพียงแต่ร่วมกันกรานกฐินเท่านั้น

๒. องค์ที่ทำหน้าที่กรานกฐินไม่ได้มีการคัดเลือกจริง ๆ แต่เป็นตำแหน่งหน้าที่โดยตรงของเจ้าอาวาสเท่านั้น

๓. แม้จะมีการถวายเป็นผ้าขาวม้า แต่พระก็ไม่ได้ทำการ ตัดเย็บ ย้อม ทำให้แห้งด้วยตนเอง ทุกขั้นตอนและใช้เย็บด้วยจักรเย็บผ้า ซึ่งไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าพระยังสามัคคีกันจริงหรือเปล่า ความเบี่ยงเบนในขั้นตอนของการได้มา เช่น

ตามปกติแล้วผ้ากฐินนั้น นอกจากจะต้องการพิสูจน์ความสามัคคีแก้ปัญหาให้แก่พระสงฆ์ในช่วงจีวรกาล จากกลางเดือน ๑๒ ถึงกลางเดือน ๔ แล้ว กฐินจะต้องมีที่มา การกระทำ ความสำเร็จที่บริสุทธิ์ แต่อาจจะเป็นความไม่รู้ ความโลภอยากได้บริวารกฐินมาก ๆ โดยเฉพาะปัจจัยจากการทอดกฐิน ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่าเบี่ยงเบนออกไปจากหลักการในเรื่องนี้หลายประการ เช่น

๑. กฐินเป็นสังฆกรรม และเป็นวินัยกรรม วัดที่สามารถรับและกรานกฐินได้จะต้องมีพระไม่น้อยกว่า ๕ รูป บางคราวเราพบว่าบางวัดมีพระอยู่ในวัดนั้นเพียง ๑-๒-๓ รูป แต่คราวมีการทอดกฐิน ท่านไปนิมนต์พระมาจากวัดอื่น เพื่อมาช่วยกันรับกฐิน ซึ่งบุคคลและคณะเหล่านั้นไม่มีสิทธิที่จะได้รับกฐิน เพราะกฐินนั้นพระที่อยู่จำพรรษาถูกต้องตามพระวินัยเท่านั้นมีสิทธิที่จะรับท่านเหล่านั้นจำพรรษาไม่ครบสงฆ์จึงไม่ได้อานิสงส์พรรษา

การที่นำพระจากวัดอื่นมาร่วมเพื่อแสดงว่าเป็นสงฆ์ยิ่งผิดกันไปใหญ่ เป็นความผิดซ้ำซ้อนกันไป ข้อนี้จึงเป็นความเบี่ยงเบนออกไป จนถึงแม้จะมีการทอดกฐินจากชาวบ้านจริง แต่พระไม่ได้รับอานิสงส์แห่งกฐิน ซึ่งในแง่ของความเป็นจริงอานิสงส์ทั้ง ๕ นั้นไม่ค่อยมีใครสนใจนัก สิ่งที่สนใจกันมากคือทอดกฐินปีนี้ได้เงินเท่าไร?

๒. บางแห่งกลัวจะไม่มีคนมาทอดกฐิน ลงทุนขอให้โยมมาทอดกฐินที่วัดของตนบ้าง พูดจาเลียบเคียงให้ชาวบ้านมาทอดกฐินที่วัดตนบ้าง ส่งคนไปขอให้ชาวบ้านมาถวายผ้ากฐินบ้าง ซึ่งแต่ละอย่างนั้นเป็นการกระทำที่เบี่ยงเบนออกไปจากหลักการเดิมทั้งนั้น แม้จะมีการทอดกฐินกันจริงแต่อานิสงส์ตามพระวินัยสำหรับพระก็มีไม่ได้อยู่นั่นเอง

๓. เนื่องจากเทศกาลกฐินเป็นเทศกาลสั้น ๆ เพียง ๑ เดือน กิจกรรมเกี่ยวกับกฐินจึงมีลักษณะเร่งรีบ เร่งรัด ทำให้มีการเรี่ยไรกันในรูปแบบต่าง ๆ เป็นอันมาก ในจุดนี้หากว่าเป็นการเรี่ยไรอย่างตรงไปตรงมาจริง ๆ ก็ไม่มีปัญหาอะไร แต่ที่น่าห่วงใยกันมากเป็นพิเศษ คือ จะมีทั้งพระและคนที่ปลอมเป็นพระ และชาวบ้านบางพวกใช้เทศกาลกฐินเป็นเครื่องมือหากิน เที่ยวบอกบุญเร่ร่อนไปในที่ต่าง ๆ สร้างความเดือดร้อนรำคาญให้เกิดแก่คนที่ได้พบเห็นมาเป็นเวลานาน

การกระทำเช่นนี้ไม่ชี้ชัดว่าเบี่ยงเบน แต่เป็นการพลิกกลับมาจากงานบุญกลายเป็นงานบาปอันเป็นการอาศัยบุญกุศลมาเป็นเหตุให้ตนได้กระทำบาป ซึ่งเป็นเรื่องน่าสลดใจยิ่ง

ความเบี่ยงเบนสิ่งดีงามออกไปจากหลักการดั้งเดิมนั้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรก็ตาม ล้วนเกิดขึ้นมาจากความไม่รู้หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ความโลภอยากได้ ความแข่งดี เป็นต้น การพยายามที่จะนำกลับเข้าสู่หลักการดั้งเดิม จึงอาจทำได้เพียงบางจุดแต่ถ้าเป็นระดับประเพณี รูปแบบพิธีกรรมต่าง ๆ นั้น จะมีความหลากหลายแปลกแยกกันมาตั้งแต่ต้นแล้ว

แต่ทุกฝ่ายทำไปด้วยกุศลเจตนา ที่ต้องการจะสืบต่อประเพณีที่เนื่องมาแต่ท้องถิ่น และบรรพชนของตน ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรแต่การอนุโมทนาสาธุการ แม้ประเพณีบางตอนบางอย่างจะเบี่ยงเบนไปก็ตาม แต่ทานที่ทายกบริจาคแล้วด้วยกุศลเจตนาอันดีคงทำหน้าที่อำนวยผลเป็นความสุขแก่ผู้บริจาคอยู่นั่นเอง

ข้อมูลความเบี่ยงเบนของบุญทอดกฐิน มีดังนี้

◎ ทั้งผู้ทอดและพระสงฆ์ผู้รับกฐิน (ส่วนมากในชนบท) ขาดความรู้ความเข้าใจในพุทธวิธี พุทธบัญญัติและแบบแผนที่พระพุทธองค์และทางราชการกำหนดวางไว้

◎ ผู้จัดงานบุญทอดกฐินมีเจตนามุ่งหาเงินให้ได้มาก ๆ โดยตั้งเป้าหมายที่จะสร้าง บูรณะ วัดวาอารามที่อยู่อาศัย มองข้ามความสำคัญของการกรานกฐิน

◎ การจัดทอดกฐิน ไม่คำนึงถึงจำนวนพระที่จำพรรษาในวัดนั้นว่าครบ ๕ รูปหรือไม่

◎ การจัดกระบวนกฐินไปทอดไกล ๆ มุ่งเพื่อการสนุกสนานอย่างไม่มีรูปแบบหมกมุ่นมั่วในอบายมุขและกามคุณ

◎ การทอดกฐินบางรายจัดเป็นธุรกิจโดยแอบแฝงชื่อบุญทอดกฐินบังหน้าและก็เคยมีที่ในขบวนคณะกฐินแอบแฝงนำยาเสพย์ติดไปด้วยเพื่อการค้าขายถึงกับเสียชื่อเสียงประเทศชาติและพระพุทธศาสนา

ความเบี่ยงเบนดังยกมาเป็นตัวอย่างนี้ จะบรรเทาเบาบาง หรือหมดไปได้ ก็ต้องอาศัยการปลูกฝัง ตั้งแต่การให้การศึกษาให้รู้จริง การสร้างตัวอย่างที่ดีงามของผู้ใหญ่ในบ้านเมืองทั้งหัวหน้าส่วนราชการและผู้นำชุมชน ❖

พระกฐินพระราชทาน

ของ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ปี	วัด	อำเภอ	จังหวัด
๒๕๒๒	วัดหน้าพระเมรุ	พระนครศรีอยุธยา	อยุธยา
๒๕๒๓	วัดพระแท่นดงรัง วรวิหาร	เมือง	กาญจนบุรี
๒๕๒๔	วัดกวิศราราม	เมือง	ลพบุรี
๒๕๒๕	วัดโพธาราม	เมือง	นครสวรรค์
๒๕๒๖	วัดป่าประดู่	เมือง	ระยอง
๒๕๒๗	วัดสว่างอารมณ์	สวรรคโลก	สุโขทัย
๒๕๒๘	วัดทรงศิลา	เมือง	ชัยภูมิ
	ผ้าป่าวัดโพนทอง	แก้งคร้อ	ชัยภูมิ
๒๕๒๙	วัดธรรมบูชา	เมือง	สุราษฎร์ธานี
	ผ้าป่าวัดละไม	เกาะสมุย	สุราษฎร์ธานี
๒๕๓๐	วัดเจ็ดยอด	เมือง	เชียงราย
	ผ้าป่าวัดพระนาคแก้ว	เทิง	เชียงราย
๒๕๓๑	วัดชุมพรรังสรรค์	เมือง	ชุมพร
	ผ้าป่าวัดถ้ำขวัญเมือง	สวี	ชุมพร
๒๕๓๒	วัดโพธิ์ชัย	เมือง	หนองคาย

ปี	วัด	อำเภอ	จังหวัด
๒๕๓๓	วัดเจดีย์หลวงวิหาร	เมือง	เชียงใหม่
๒๕๓๔	วัดใหญ่สุวรรณาราม	เมือง	เพชรบุรี
๒๕๓๕	วัดป่าเลไลยก์	เมือง	สุพรรณบุรี
๒๕๓๖	วัดอัมพวันเจติยาราม	เมือง	สมุทรสงคราม
๒๕๓๗	วัดชัยมงคล	เมือง	สงขลา
๒๕๓๘	วัดหลวงสุมังคลาราม	เมือง	ศรีสะเกษ
	ผ้าป่าวัดศาลาลอย	เมือง	สุรินทร์
๒๕๓๙	วัดพระเจดีย์ซาวหลัง	เมือง	ลำปาง
	ผ้าป่าวัดพระธาตุเสด็จ	เมือง	ลำปาง
๒๕๔๐	วัดบูรพาราม	เมือง	สุรินทร์
๒๕๔๑	วัดพระประโทณเจดีย์	เมือง	นครปฐม
๒๕๔๒	วัดไผ่ล้อม	เมือง	จันทบุรี

บันทึก
เหตุการณ์ประวัติศาสตร์น้ำท่วมจันทบุรี

น้ำท่วมภาคเหนือหรืออุทกภัยภาคใต้เป็นภัยธรรมชาติที่เราได้ยินได้ฟังกันอยู่เสมอ แต่เหตุการณ์น้ำท่วมที่จังหวัดจันทบุรีประสบเมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม - ๖ สิงหาคม ๒๕๔๒ ที่ผ่านมานี้ นับเป็นเรื่องที่ต้องจารึกไว้เป็นประวัติศาสตร์ของจังหวัดจันทบุรีอีกเหตุการณ์หนึ่ง เพราะเป็นสถานการณ์ที่ผู้เฒ่าผู้แก่ในจังหวัดจันทบุรีบอกว่าไม่เคยพบหรือประสบมาก่อนเลยในชีวิต ดังนั้นเพื่อเป็นการบันทึกข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในเหตุการณ์ครั้งนี้

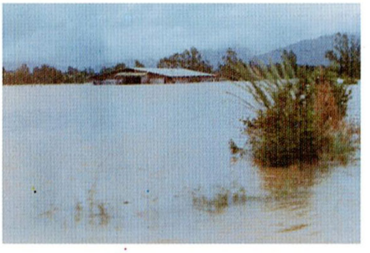
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติจึงได้จัดพิมพ์ภาพถ่าย ภาพวาด และบทความที่ชนะการประกวดในการบรรยายความรู้สึกในเหตุการณ์อุทกภัยดังกล่าว ซึ่งจัดโดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี และหอจดหมายเหตุแห่งชาติที่ ๑๒ จังหวัดจันทบุรี กรมศิลปากรมาเผยแพร่ในหนังสือเล่มนี้ด้วย ❖

บันทึกภาพเหตุการณ์ประวัติศาสตร์น้ำท่วมจันทบุรี

ระหว่างวันที่ ๓๐ กรกฎาคม - ๖ สิงหาคม ๒๕๔๒



สภาพความเสียหายบริเวณสถานีตำรวจ ต.คลองตะเคียน อ.คิชฌกูฏ



สภาพน้ำท่วมในจังหวัดจันทบุรี



สภาพน้ำท่วมในจังหวัดจันทบุรี



เครื่องกรองน้ำที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชทานเพื่อให้หน่วยเสมาบริการ ของกระทรวงศึกษาธิการนำไปช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในที่ต่าง ๆ



นายอาทร จันทวิมล เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กำลังสาธิตการบรรจุน้ำดื่มจากเครื่องกรองน้ำพระราชทานฯ ที่จะนำไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม ให้นางสาวกัญจนา ศิลปอาชา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการชม

โครงการประกวดข้อมูล
การบันทึกเหตุการณ์อุทกภัยในจังหวัดจันทบุรี พุทธศักราช ๒๕๔๒

หลักการและเหตุผล

จันทบุรีเป็นจังหวัดที่มีประวัติความเป็นมายาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นแหล่งอารยธรรมทั้งในสมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่า เป็นดินแดนที่มีความสำคัญที่ได้บันทึกไว้ในหน้าหนึ่ง ทางประวัติศาสตร์ชาติไทย เมื่อคราวเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ ๒ และในปัจจุบันนี้ก็ยังถือว่าจันทบุรี เป็นเมืองยุทธศาสตร์แห่งภาคตะวันออก สภาพทางภูมิศาสตร์เป็นป่าเขาลำเนาไพร ซึ่งก่อกำเนิดแหล่งน้ำตกที่สวยงาม และเป็นต้นน้ำลำธารที่สำคัญหลายสาย พื้นที่ส่วนใหญ่มีทรัพยากรดินอุดมสมบูรณ์ ประกอบกับสภาพภูมิอากาศที่ชุ่มชื้นตลอดทั้งปี จึงส่งผลให้ผลิตผลทางเกษตรมีปริมาณมากและคุณภาพดี พื้นที่ทางด้านทิศตะวันตกติดชายฝั่งทะเลของอ่าวไทย จึงเป็นแหล่งผลิตอาหารอันลือชื่อและเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว สภาพทางธรณีวิทยาเป็นแหล่งแร่ธาตุและรัตนชาติที่มีชื่อเสียงมากมายทำให้เศรษฐกิจของชาวจันทบุรีขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว แต่บัดนี้ความอุดมสมบูรณ์ความสวยงามทางธรรมชาติ ได้ถูกพัดพาไปเสียแล้ว มีแต่น้ำตาและเสียงร้องไห้ความเศร้าสร้อยปกคลุมไปทั่ว เมื่อจันทบุรีประสบอุทกภัยครั้งใหญ่ ระหว่างวันที่ ๓๑ กรกฎาคม - ๓ สิงหาคม ๒๕๔๒

เพื่อการบันทึกข้อมูลในทุกรูปแบบ เพื่อเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องจัดประกวดการบันทึกข้อมูลใน

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ ในรูปของสื่อต่าง ๆ มีภาพถ่าย ภาพวาด การบรรยายความรู้สึก การแต่งโคลง กลอน เป็นต้น

ในการนี้สภาวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี ร่วมด้วยหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ที่ ๑๒ จันทบุรี กรมศิลปากร ทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในจังหวัดจันทบุรี ได้ร่วมจัดโครงการประกวดภาพถ่าย ภาพวาด และเขียนบรรยายความรู้สึกในเหตุการณ์อุทกภัย และการแต่งโคลง กลอน ในครั้งนี้ เพื่อบันทึกความทรงจำ เรื่องราวเหตุการณ์ที่สำคัญ เพื่อเป็นข้อเตือนใจ และให้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของโครงการ

จัดประกวดภาพถ่าย ภาพวาด การเขียนบรรยายความรู้สึก การประกวดโคลง กลอน ในเหตุการณ์อุทกภัยที่จังหวัดจันทบุรี ระหว่างวันที่ ๓๑ กรกฎาคม - ๓ สิงหาคม ๒๕๔๒

ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

สภาวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี ร่วมกับ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ที่ ๑๒ จันทบุรี

การดำเนินงาน

เพื่อให้ได้ข้อมูลการบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์การประสบอุทกภัย ในจังหวัดจันทบุรี ระหว่างวันที่ ๓๑ กรกฎาคม - ๓ สิงหาคม ๒๕๔๒ จึงได้กำหนดกิจกรรมเป็นดังนี้

๑. การประกวดภาพถ่ายเหตุการณ์

๒. การประกวดภาพวาดเกี่ยวกับเหตุการณ์

๓. การประกวดการบรรยายความรู้สึกในเหตุการณ์

๔. การประกวดการแต่งโคลง กลอน

ดังมีรายละเอียดดังนี้

๑. การประกวดภาพถ่าย

เป็นการประกวดภาพถ่ายเหตุการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นในจังหวัดจันทบุรี ระหว่างวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ถึง วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๒ โดยมีข้อกำหนดดังนี้

๑.๑ ลักษณะของภาพ

- ภาพถ่ายขนาด ๕x๗"
- ภาพถ่ายเหตุการณ์ในระหว่างวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ถึง ๓ สิงหาคม ๒๕๔๒
- เชื่อมรายละเอียดบรรยายภาพในเหตุการณ์
- ลงนามรับรองภาพ

๑.๒ รายละเอียดของภาพ

- สถานที่เกิดเหตุการณ์
- ชื่อผู้ถ่ายภาพ/ผู้ส่งภาพ
- วัน เดือน ปี ที่บันทึกภาพ
- รายละเอียดของภาพ

๑.๓ ผู้ส่งภาพเข้าประกวด

- ผู้สนใจทั่วไป

๑.๔ กำหนดระยะเวลาส่งภาพ

- ตั้งแต่บัดนี้ถึงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๒

๑.๕ การตัดสิน

- ในวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๒ โดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

๑.๖ สถานที่ส่ง

- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ที่ ๑๒ จันทบุรี โทร. (๐๓๙) ๓๒๔๖๘๕

รางวัล ผู้ชนะการประกวดภาพถ่าย จะได้รับรางวัลพร้อมใบประกาศเกียรติบัตร ดังนี้

๑. รางวัลชนะเลิศ มี ๑ รางวัล จำนวนเงิน ๒,๐๐๐ บาท

๒. รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๑ มี ๑ รางวัล จำนวนเงิน ๑,๕๐๐ บาท

๓. รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๒ มี ๑ รางวัล จำนวนเงิน ๑,๐๐๐ บาท

๔. รางวัลชมเชย มี ๓ รางวัล ๆ ละ ๕๐๐ บาท

๒. การประกวดภาพวาด

การประกวดวาดภาพ ที่แสดงความรู้สึกในเหตุการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้น จังหวัดจันทบุรี ระหว่างวันที่ ๓๑ กรกฎาคม-๓ สิงหาคม ๒๕๔๒ โดยแบ่งเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

๑. ระดับประถมศึกษา

๒. ระดับมัธยมศึกษา

๓. ระดับอุดมศึกษา

ข้อกำหนดของการวาดภาพ

๑. ขนาดของภาพ ๑๘x๒๐" (คณะกรรมการจัดหาให้)

๒. สีที่ใช้เป็น สีเทียนหรือสีไม้

ยกเว้น ระดับอุดมศึกษา ให้ใช้สีน้ำ (ผู้เข้าประกวดนำมาเอง)

๓. ระยะเวลาการวาดภาพ ๓ ชั่วโมง เวลา ๙.๐๐-๑๒.๐๐ น. ในวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๒ ณ หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

สถานที่รับสมัคร

- สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทุกแห่งในจังหวัดจันทบุรี รวบรวมรายชื่อผู้ประสงค์จะประกวดวาดภาพ แล้วนำส่งต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ที่ ๑๒ จันทบุรี ตั้งแต่บัดนี้ถึงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๒

- บุคคลทั่วไป ผู้ประสงค์จะเข้าประกวดสมัครได้ด้วยตนเองที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ที่ ๑๒ จันทบุรี ตั้งแต่บัดนี้ถึงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๒

การตัดสิน โดยคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๕ ท่าน ในวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๒

รางวัล ผู้ชนะการประกวดจะได้รับรางวัล พร้อมใบประกาศเกียรติบัตร ดังนี้

๑. รางวัลชนะเลิศ มี ๑ รางวัล จำนวนเงิน ๒,๐๐๐ บาท

๒. รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๑ มี ๑ รางวัล จำนวนเงิน ๑,๕๐๐ บาท

๓. รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๒ มี ๑ รางวัล จำนวนเงิน ๑,๐๐๐ บาท

๔. รางวัลชมเชย มี ๓ รางวัล ๆ ละ ๕๐๐ บาท

การจัดนิทรรศการ และการมอบรางวัล
วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๒ เวลา ๑๐.๐๐ น.
ณ “หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี”

คำสั่งสภาวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี
ที่ ๑/๒๕๔๒
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการประกวดข้อมูลการบันทึกเหตุการณ์อุทกภัย ในจังหวัดจันทบุรี พุทธศักราช ๒๕๔๒

ด้วย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และกรมศิลปากร โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี และหอจดหมายเหตุแห่งชาติที่ ๑๒ จันทบุรี ได้ร่วมกันจัดโครงการประกวดข้อมูลการบันทึกเหตุการณ์อุทกภัยในจังหวัดจันทบุรี พุทธศักราช ๒๕๔๒ ขึ้น เพื่อบันทึกความทรงจำ เรื่องราวเหตุการณ์ที่สำคัญ เพื่อเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นข้อเตือนใจ และให้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไปในอนาคต ดังนั้น เพื่อให้การจัดโครงการประกวดข้อมูลการบันทึกเหตุการณ์อุทกภัยในจังหวัดจันทบุรี พุทธศักราช ๒๕๔๒ ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการฯ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบในการจัดงานตามโครงการดังต่อไปนี้

คณะกรรมการดำเนินงาน

๑. นางมณีรัตน์ เวชทรัพย์	ที่ปรึกษา
๒. นางสาววิจิตรา มาเจริญ	ที่ปรึกษา
๓. นางกัลยา เพิ่มลาภ	ประธานคณะทำงาน
๔. นายศุภวัฒน์ เอมโอช	รองประธานคณะทำงาน
๕. นางสาวบุหงา กุลมาศ	กรรมการ

๖. นางพิกุล กุลชัย กรรมการ

๗. นายสุพิทย์ ทองเกิด กรรมการ

๘. นางลัดดา พินิจคุณ กรรมการ

๙. นางนิภา เจียมโฆสิต กรรมการ

๑๐. นายกามนิต ดิเรกศิลป์ กรรมการ

๑๑. นางสาวผ่องพรรณ เมตตา กรรมการ

๑๒. นางพิมพ์อร ศิริอ่อน กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการตัดสินการประกวด

๑. คณะกรรมการประกวดภาพถ่าย

นายณรงค์ ศิริวงศ์

นายสมพงษ์ เขาหนองบัว

นายสุพิทย์ ทองเกิด

นายโกสุม เจริญรวย

นายสุวพล จรัญชล

๒. คณะกรรมการประกวดภาพวาด

นายปรีชา สาราญจิตต์

นายทวนทอง คงทัพ

นางสาววรรณพร แก้วกล้า

นายอนุสรณ์ เจตมงคล

นางสาวฉวีวรรณ ธรรมเจริญพงศ์

๓. คณะกรรมการประกวดเรียงความ (การเขียนบรรยายความรู้สึกในเหตุการณ์)

นายศุภวัฒน์ เอมโอช

นางสาวสมเสริฐ รัตนานนท์

นางผาสุก หั้นเจริญ

นางอยู่สุข ทำไร่

นางพัชรี น่วมเศรษฐี

๔. คณะกรรมการประกวดการแต่งโคลง กลอน

นางมณีรัตน์ เวชทรัพย์

นางสาววิจิตรา มาเจริญ

นางสาวพวงผกา ธรรมฉัตร

นางสุภาพร ศิลป์วุฒิ

นางสาวทองหล่อ ทองหลาง

ให้คณะกรรมการ ดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จเรียบร้อย หากมีปัญหาอุปสรรคที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ให้รีบรายงานประธานสภาวัฒนธรรมทราบ เพื่อจะได้ดำเนินการแก้ไขต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๒

(นายวิชัย วัฒนพงศ์)

ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี

บันทึกเหตุการณ์ความรู้สึกน้ำท่วมจังหวัดจันทบุรี

ระหว่างวันที่ ๓๑ กรกฎาคม-๓ สิงหาคม ๒๕๔๒

◎ นายอานนท์ เปเหล่าดา หน.กศน.กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ ◎

ปรากฏการณ์เริ่มต้นของการเกิดอุทกภัยครั้งร้ายแรงที่สุดของจังหวัดจันทบุรี ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในรอบ ๑๐๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๔๒ ระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๔๒ เรื่อยมาจนถึงช่วงเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๒ ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรีจะมีฝนตกอยู่ตลอด โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นภูเขา อาทิ เขาสระบาป เขตอำเภอเมือง เขาสอยดาว เขตอำเภอสอยดาว อำเภอโป่งน้ำร้อน เขาเกลือ เขตอำเภอโป่งน้ำร้อนและอำเภอมะขาม เขาคิชฌกูฏ เขาตะเคียนทอง เขตกิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ เขารูปช้าง เขตอำเภอท่าใหม่ และพื้นที่เขาบางส่วนในเขตพื้นที่อำเภอแก่งหางแมว อำเภอนายายอาม โดยเฉพาะพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ อันเป็นต้นกำเนิดน้ำตกกะทิง เขาตะเคียนทอง เป็นต้นกำเนิดน้ำตกตะเคียนทอง

การที่ฝนตกหนักอยู่เนือง ๆ ทำให้พื้นที่ที่เป็นภูเขาได้รับน้ำอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะพื้นที่ในเทือกเขาคิชฌกูฏ ติดต่อกับเทือกเขาสอยดาว เป็นพื้นที่กว้างใหญ่ มีหุบเขาขึ้นสลับซับซ้อน ซึ่งสามารถรับปริมาณน้ำฝนได้มาก จนกระทั่งในวันพฤหัสที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๔๒ เวลาประมาณ ๑๔.๐๐ น. ฝนเริ่มตกหนักในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏและตกเรื่อยมาตลอดทั้งคืน วันศุกร์ที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ฝนเริ่มตกหนักอีกครั้งในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ และเขตอำเภอใกล้เคียง เช่น แก่งหางแมว โป่งน้ำร้อน สอยดาว รวมถึงพื้นที่ที่อยู่ด้านล่าง เช่น อำเภอมะขาม อำเภอเมือง อำเภอนายายอาม อำเภอท่าใหม่ อำเภอขลุง และอำเภอแหลมสิงห์

วันเสาร์ที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๒ น้ำป่าเริ่มไหลหลากจากพื้นที่เขาลงสู่พื้นราบอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะจากเทือกเขาคิชฌกูฏ เทือกเขาสอยดาว เทือกเขาตะเคียนทอง และเทือกเขาเล็ก ๆ ในเขตพื้นที่อำเภอแก่งหางแมว โดยไหลผ่านคลองใหม่พื้นที่ ตำบลจันทเขลม คลองกะสือ คลองไพบูลย์ ในพื้นที่กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ โดยไหลลงมาสมทบกับปริมาณน้ำที่ท่วมขังอยู่ในพื้นราบ และสมทบกับน้ำที่ไหลเชี่ยวกราก อยู่ในแม่น้ำจันทบุรีตอนบน เส้นทางการคมนาคมระหว่างจันทบุรี-กะทิง กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ น้ำเริ่มสูงขึ้น ไหลผ่านถนนบำราศนราดูร เป็นแนวยาวหลายกิโลเมตร ตกคืนวันเสาร์ที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๒ เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. พื้นที่ภูเขาในเขตกิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏได้เกิดถล่ม พังทลายเป็นแนวยาวหลายจุด ทั้งเทือกเขาชั้นในและเทือกเขาชั้นนอก โดยเกิดจากการพื้นที่เขาและต้นไม้รับปริมาณน้ำที่สะสมไว้ไม่อยู่ จนทำให้เกิดการกัดเซาะพังทลายและถล่มลงมาเป็นแนวยาวหลายจุด โดยซัดพาก้อนหินขนาดใหญ่ ท่อนซุงขนาดมหึมา ไหลมาตามกระแสน้ำอันเชี่ยวกรากทับถมสวนเงาะ สวนทุเรียน พื้นที่การเกษตรของประชาชนในบริเวณนั้นจนได้รับความเสียหายอย่างหนัก และไหลมาทับถมบ้านพักและสถานีตำรวจ ตำบลพลวง (หลังเก่า) อย่างรวดเร็ว ทำให้บ้านพักและตัวสถานีได้รับความเสียหายอย่างหนัก เจ้าหน้าที่ตำรวจที่อาศัยอยู่ต้องอพยพหนีตายไปอยู่ในสถานที่ปลอดภัย ท่ามกลางกระแสน้ำที่พัดผ่านอย่างรุนแรง

กลางดึกของคืนวันเสาร์ที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๒ เช่นเดียวกัน กระแสน้ำเริ่มทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ไหลผ่านในเขตพื้นที่หลายตำบลหลายหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ ลงสู่แม่น้ำจันทบุรีตอนบนและบริเวณวัดกะทิงอย่างหนักและรุนแรง ทำให้บ้านเรือนของประชาชน กำแพงวัดที่อยู่ตามแนวน้ำไหลผ่านต้องพังเสียหาย และน้ำเริ่มท่วมสูง การคมนาคมระหว่างจันทบุรี-เขาคิชฌกูฏ เริ่มตัดขาดจากกระแสน้ำที่ไหล

ผ่านอย่างรุนแรง ประชาชนอพยพหนีตายไปในพื้นที่ปลอดภัยอย่างทุลักทุเล ไฟฟ้าดับ โทรศัพท์ติดต่อไม่ได้ และอยู่ท่ามกลางความมืดมิดจะพอมีเฉพาะแสงเทียนที่ริบหรี่เท่านั้น

จากความรุนแรงและปริมาณน้ำที่ไหลมาเป็นจำนวนมาก ทำให้ในเวลาต่อมา น้ำเริ่มทวีความรุนแรง เพิ่มสูงขึ้น ไหลเข้าสู่เขตอำเภอมะขาม อำเภอเมือง และส่วนหนึ่งของอำเภอท่าใหม่ โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอมะขาม อำเภอเมืองจันทบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ราบต่ำ เป็นจุดที่แม่น้ำจันทบุรี ไหลลงสู่ก้นทะเลจากปริมาณที่ไหลมามาก ประกอบกับบริเวณที่แม่น้ำจันทบุรีไหลลงสู่ทะเลไม่สามารถไหลได้ทัน จึงทำให้จากตอนเย็นของวันเสาร์ที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ถึงเช้าวันอาทิตย์ที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๒ น้ำได้ไหลท่วมบ้านเรือนพื้นที่การเกษตรของประชาชนได้รับความเสียหายอย่างหนัก โดยเฉพาะตัวเมืองจันทบุรี น้ำได้ท่วมสูงในหลายตำบล โดยเฉพาะตำบลจันทนิมิต ตำบลเกาะขวาง ตำบลหนองบัว ตำบลวัดใหม่ และตำบลท่าช้าง จนทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณดังกล่าว ต้องอพยพหนีตายเอาตัวรอดไปอยู่ในที่ปลอดภัย บ้านเรือนจมอยู่ใต้น้ำ ประชาชนบางส่วนต้องใช้หลังคาบ้านเป็นที่อาศัยชั่วคราวและบางส่วนก็ต้องติดอยู่บนต้นไม้ โดยไม่ได้กินข้าวปลาอาหารเลย

ระหว่างน้ำได้ไหลอย่างรุนแรง ท่วมบ้านเรือนและที่พักอาศัยของประชาชนนั้น น้ำได้พัดพาเครื่องอุปโภค บริโภค เครื่องใช้ไม้สอยไหลไปตามสายน้ำ โดยไม่มีโอกาสที่จะเก็บกลับคืนได้ทัน ส่วนสิ่งของที่อยู่ภายในบ้านที่ไม่ถูกสายน้ำพัดพาไปก็เกิดความเสียหายอย่างแสนสาหัส

ในช่วงเย็นของวันที่ ๓๑ กรกฎาคม-๓ สิงหาคม ๒๕๔๒ การช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนได้มีการระดมการช่วยเหลืออย่างหนัก ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สื่อมวลชน สถานีโทรทัศน์ สถานีวิทยุพื้นที่ได้ประชาสัมพันธ์การช่วยเหลือทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหาร

ที่อยู่อาศัย การติดต่อหาญาติอย่างต่อเนื่อง จะสามารถบรรเทาทุกข์ให้กับผู้ประสบภัยได้ในระดับหนึ่ง

ในช่วงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม-๑ สิงหาคม ๒๕๔๒ น้ำเริ่มทรงตัว วันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๔๒ น้ำลดลงเรื่อย ๆ วันที่ ๓-๔ สิงหาคม ๒๕๔๒ น้ำได้ลดลงเข้าสู่ภาวะปกติ โดยเหลือไว้...ซึ่งความเสียหาย ความหายนะ... ครั้งยิ่งใหญ่ในรอบ ๑๐๐ ปี ของจังหวัดจันทบุรี ความเสียหายที่ได้เกิดขึ้นโดยไม่มีใครคาดคิดมาก่อนนั้นได้ทิ้งร่องรอยไว้ให้พี่น้องชาวจันทบุรีได้กล่าวถึงเป็นตำนานสืบไป

หลังจากน้ำได้ลดลงเข้าสู่ภาวะปกติแล้วก็ได้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรต่าง ๆ ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านเครื่องอุปโภค บริโภค เพื่อซับน้ำตาให้กับพี่น้องชาวจันทบุรีที่ประสบภัยครั้งยิ่งใหญ่นี้ ได้หายจาก... ความจริงที่เหมือนฝัน...ได้ในช่วงหนึ่ง ในนามผู้เขียนบรรยายความรู้สึก และชาวจันทบุรีก็ต้องขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนในการให้ความช่วยเหลือพี่น้องที่ประสบภัยในครั้งนี้ด้วยความจริงใจและขอบคุณยิ่ง... ❖

ความรู้สึกในเหตุการณ์น้ำท่วมจังหวัดจันทบุรี

◎ นางสาวเรไร บุญอภัย ◎

บ้านของฉันตั้งอยู่ที่หมู่ที่ ๔ ซึ่งเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ตำบลวังแซ้ม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ลักษณะเป็นบ้านสองหลังปลูกติดกัน หลังแรกเป็นบ้านไม้ใต้ถุนสูง อีกหลังหนึ่งสร้างด้วยปูนชั้นเดียว ฉันกับแม่อาศัยอยู่ด้วยกันเพียงสองคน

คืนวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๒ เวลาประมาณ ๐๑.๐๐ น. ขณะที่ฉันกับแม่กำลังนอนหลับ ก็ตกใจตื่นเมื่อได้ยินเสียงเรียกจากผู้ใหญ่บ้านบอกว่าให้รีบเก็บข้าวของในบ้านชั้นล่างไปไว้บนบ้านชั้นบน เพราะน้ำป่ากำลังไหลมาใกล้จะถึงบ้านแล้ว บอกแล้วผู้ใหญ่บ้านก็รีบวิ่งไปบอกลูกบ้านคนอื่น ๆ ต่อ แม่และฉันตื่นขึ้นมาด้วยความมึนงง ตื่นเต้นตกใจจนทำอะไรเกือบไม่ถูก รีบลงมาเก็บของที่บ้านชั้นล่าง แต่ยังไม่ทันที่จะเก็บอะไรได้มากนัก ในช่วงเวลาเพียงไม่กี่นาทีต่อมา น้ำที่มีสีเกือบแดง ก็ไหลทะลักเข้ามาภายในบ้านอย่างรวดเร็ว ทั้งไหลแรงและเร็วมาก เพียงประเดี๋ยวเดียวน้ำก็ท่วมสูงถึงระดับเอว จนฉันและแม่หยิบจับอะไรไม่ถูก ต้องละจากการเก็บสิ่งของ แล้วรีบหนีน้ำขึ้นบ้านหลังสูง เราทั้งสองยืนมองระดับน้ำที่ท่วมสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตามขั้นบันได จากขั้นที่สี่ ห้า หก เจ็ด และแปด คงเหลืออีกเพียงสามขั้นเท่านั้น น้ำก็จะสูงท่วมพื้นบ้านที่เราอยู่ และไม่มีทีท่าว่าน้ำจะทรงตัวเสียด้วย เราสองคนต่างมองหน้ากันด้วยความวิตกกังวล แม่ยกมือไหว้สวดมนต์ขอให้คุณพระคุณเจ้าคุ้มครอง สำหรับฉันพูดอะไรไม่ออกแล้ว ได้แต่ภาวนาในใจ ขอให้น้ำอย่าท่วมสูงไปกว่านี้อีกเลย ข้าง ๆ ตัวฉันมีเจ้าแมน สุนัขที่ฉันเลี้ยงไว้แต่เล็ก นอนหมอบอยู่ บางครั้งมันก็จะชะโงกไปมองน้ำที่ขั้นบันได ดูท่าทางของมันก็คงตกใจไม่น้อยไปกว่าฉันเช่นกัน

ทั้งแม่กับฉันนั่งมองระดับน้ำอยู่ตรงขั้นบันไดอยู่อย่างนั้น จนกระทั่งเวลาประมาณ ๐๒.๓๐ น. ก็มีผู้นำหมู่บ้านคนหนึ่งพายเรือไม้ลำเล็ก ๆ มาจอดเทียบท่าที่บันไดบ้าน บอกให้ฉันกับแม่รีบลงเรือ เขาจะพาเราไปอยู่ที่ศูนย์อพยพชั่วคราว ที่นั่นเป็นที่เนิน น้ำท่วมไม่ถึง อยู่ห่างจากบ้านของฉันประมาณ ๘๐๐ เมตร ซึ่งเรือลำที่เขาพายมารับนั้นสามารถนั่งได้ครั้งละ ๓ คนเท่านั้น ซึ่งรวมถึงคนพายด้วยเท่านั้น และเขาจะต้องรีบพายไปส่งคนทุกคนทั้งหมู่บ้านด้วย แม่รีบลงเรือทันที และในขณะที่ฉันเองก็กำลังจะก้าวเท้าลงเรือนั้นเอง ฉันก็ต้องก้าวเท้ากลับ เพราะเจ้าแมน สุนัขของฉันมันส่งเสียงร้องและจะลงเรือตามไปด้วย ผู้นำบอกว่าเอามันไปด้วยไม่ได้เพราะอาจจะทำให้เรือล่ม ฉันจะทำอย่างไรดีจะหนีเอาตัวรอดและทิ้งมันไว้น่ะหรือ ฉันทำไม่ได้ สงสารมัน ไม่มีเวลาที่จะคิดอะไรต่ออีกแล้ว ฉันจึงบอกให้ผู้นำหมู่บ้านพายเรือไปส่งแม่ของฉันก่อน แล้วเมื่อรับคนทั้งหมู่บ้านหมดทุกคนแล้ว ค่อยกลับมารับฉันกับเจ้าแมนเที่ยวสุดท้ายได้ไหม เขาก็รับปาก แล้วรีบพายเรือพาแม่ฉันไป ฉันเห็นแม่หันกลับมามองฉันด้วยแววตาห่วงใย น้ำตาฉันไหลออกมาโดยไม่รู้ตัว คิดในใจว่า เราจะมีชีวิตรอดได้พบกับแม่อีกหรือเปล่าหนอ เจ้าแมนมองหน้าฉันราวกับว่ามันจะเข้าใจความรู้สึกของฉัน ทำให้ฉันยิ่งสงสารมัน

ฉันนั่งรอคนพายเรือมารับด้วยความกระวนกระวายใจจน ฟ้าสาง มันเป็นการรอคอยที่ทรมานใจเหลือเกิน เช้าแล้วยังไม่มีใครมารับฉันเลย นี่เขาจะลืมฉันไปแล้วกระมัง ระดับน้ำขณะนี้สูงถึงบันไดขั้นที่เก้าแล้ว แม้ว่ามันจะเริ่มทรงตัวแล้ว แต่ฉันก็ยังรู้สึกกลัว จะเปิดวิทยุหรือโทรทัศน์ดูข่าวคราวบ้างก็ทำไม่ได้ เพราะเขาตัดกระแสไฟฟ้าหมดแล้ว ครู่ต่อมาฉันได้ยินเสียงเครื่องบิน บินร่อนต่ำมากเหนือบริเวณบ้าน มีความรู้สึกว่าเขากำลังจะมาช่วยเหลือ ฉันเริ่มมีความหวังขึ้นในใจเล็กน้อยรีบปีนขึ้นไปยืนอยู่บนหลังคาบ้านหลังต่ำ โบกมือขอความช่วยเหลือจากผู้ที่อยู่บนเครื่องบิน แต่ก็

ต้องผิดหวัง เพราะเมื่อบินวนอยู่ประมาณสองรอบ เครื่องบินลำนั้นก็บินไปที่อื่นต่อ ฉันปีนลงมาจากหลังคาบ้านลงมานั่งมองเจ้าแมนอย่างสิ้นหวัง รู้สึกอ้างว้าง วังเวง ท้อแท้อย่างบอกไม่ถูก น้ำตาที่แห้งไปนานแล้วก็เริ่มไหลออกมาอีกครั้ง นี่เป็นเคราะห์กรรมอะไรกันหนอ จึงทำให้ชีวิตของฉันต้องตกอยู่ในสภาพที่น่าสังเวชเช่นนี้

ฉันนั่งรออยู่ตรงขั้นบันไดอย่างหมดหวัง เวลาล่วงเลยไปนานเท่าไรไม่รู้ และในขณะที่ความหวังของฉันแทบจะไม่เหลือเลยแล้วนั้น ฉันก็เห็นผู้นำหมู่บ้านคนเดิมพายเรือมาเพื่อรับฉัน ฉันหันไปมองเจ้าแมน อยากจะบอกให้มันรู้ว่า เรารอดตายกันแล้วนะ จากนั้นฉันก็รีบลงเรือไปพร้อมกับเจ้าแมน ขณะที่นั่งไปบนเรือนั้นบางครั้งก็จะมีต้นไม้ใหญ่บ้าง เล็กบ้างลอยมาจนเกือบปะทะกับเรือหลายครั้ง สายน้ำก็ไหลแรงจนกลัวเรือจะล่ม เจ้าแมน แม้ว่ามันจะไม่เคยนั่งเรือเลย แต่มันก็นั่งลงอย่างเรียบร้อยเหมือนมันจะรู้ว่าถ้ามันลุกขึ้นวุ่นวายแล้วจะทำให้เรือล่ม เมื่อฉันมองไปรอบ ๆ หมู่บ้าน บ้านบางหลังก็ถูกน้ำท่วมเกือบมิดเหลือแต่หลังคาก็มี ต้นเงาะก็โผล่ยอดอยู่เหนือน้ำเพียงเล็กน้อย สุนัขบางตัวต้องหนีน้ำขึ้นไปอยู่บนหลังคาก็มี ถ้าไม่ได้อยู่ในสถานการณ์เช่นนี้ ฉันก็คงขำมาก แต่ขณะนี้ เวลานี้ภาพเหล่านี้ช่างเป็นภาพที่สะเทือนใจยิ่งนัก

เมื่อเรือมาถึงศูนย์อพยพภัยชั่วคราวแล้ว ที่นี่ฉันได้พบกับแม่ ญาติพี่น้อง และชาวบ้านคนอื่น ๆ อีกมากมาย ทุกคนมีใบหน้าเศร้าหมอง แววตาวิตกกังวล ผู้ใหญ่บ้านบอกว่าที่น้ำไหลเร็วและแรงเช่นนี้ก็เพราะภูเขาคิชฌกูฏ ถูกน้ำฝนที่ตกทุกวันกัดเซาะ จนไม่สามารถจะต้านทานแรงน้ำได้จึงได้พังลงมา ประมาณ ๘ ช่อง ฟังแล้วอดใจหายไม่ได้ คนแก่ คนเฒ่าบางคนตกใจจนเป็นลมไปก็มี

ที่ศูนย์อพยพภัยนี้ชาวบ้านทุกคนจะได้รับประทานข้าวกล่องพร้อมด้วยน้ำดื่ม ซึ่งทุกอย่างได้รับบริจาคจากรัฐบาล หน่วยงาน และ

ผู้ใจบุญบริจาคมาให้ ทำให้พวกเราได้มีอาหารรับประทานกันทุกมื้อ พวกเราทุกคนรู้สึกซาบซึ้งใจในน้ำใจไมตรีที่ทุกคนมีให้ในยามที่ตกยาก และที่พวกเราทุกคนรู้สึกตื้นตันใจจนบอกไม่ถูกก็คือ พระมหากรุณาธิคุณของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรราชาธินัดดามาตุ ซึ่งทรงประทานถุงยังชีพมาให้แก่ผู้ประสบอุทกภัยทุกครอบครัว ชาวบ้านบางคนตื้นตันใจถึงกับน้ำตาไหล ในความห่วงใย เมตตาของท่านที่ทรงมีให้กับพวกเรา

สามวันต่อมา น้ำเริ่มลดแล้ว ชาวบ้านที่มีบ้านสูง ๆ ต่างทยอยกลับบ้าน รวมทั้งฉันกับแม่ด้วย โดยเดินลุยน้ำไป เมื่อกลับถึงบ้าน เห็นสภาพบ้านแล้ว ก็ต้องใจหาย ทั้ง ๆ ที่ทำใจไว้แล้วว่าจะต้องพบกับสภาพอย่างไร แต่เมื่อมาเห็นเข้าจริง ๆ มันหนักกว่าที่เราคาดไว้หลายเท่า บ้านหลังต่ำของฉันเต็มไปด้วยโคลนเลน ซากต้นไม้ใหญ่น้อยที่ถูกพัดพามากับสายน้ำข้าวของเครื่องใช้ที่อยู่นอกบ้านลอยน้ำหายไปเกือบหมด และภายในบ้านคาดไม่ถึงว่าความแรงของน้ำจะสามารถพัดพาให้ตู้ โต๊ะ เตียง ซึ่งทำด้วยไม้มะค่าลอยอยู่ในบ้าน เมื่อน้ำลดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก็กองระเนระนาดเกลื่อนบ้าน สำหรับต้นเงาะบางต้นก็ถูกกระแสน้ำกัดเซาะถอนรากถอนโคนล้มตายไป มองแล้วแทบไม่เหลือสภาพเดิมที่เคยเห็นสภาพเช่นนี้เคยเห็นแต่ในโทรทัศน์ เมื่อต้องมาประสบกับตัวเองจึงได้รู้ถึงความโหดร้ายและน่ากลัวอย่างไม่คาดคิด แม้กระทั่งชีวิตก็เกือบสิ้นไปด้วย

หนึ่งสัปดาห์ต่อมา น้ำแห้งเกือบหมดแล้ว แต่คงอีกนานมากที่สภาพบ้านเรือน เรือกสวนไร่นาของหมู่บ้านเราจะคืนสู่สภาพปกติ และสำหรับในความรู้สึกของฉันแล้ว คงไม่มีวันที่จะลืมเหตุการณ์ที่น่ากลัวและเลวร้ายที่เกิดขึ้นครั้งนี้ได้ เปรียบเสมือนฝันร้ายที่ยากจะลืม ฉันขออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายช่วยคุ้มครองป้องกัน อย่าให้บ้านเมืองของเราเกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีกเลย ❖

เรียงความชนะการประกวด ประเภทประชาชน : รองชนะเลิศอันดับ ๒

น้ำท่วมจันทบุรี

◎ นางอุไร วะสิโน ◎

ในตอนบ่ายของวันศุกร์ที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ฝนตกหนักมาก ตั้งแต่เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นมา จนกระทั่งเย็นได้พบคนรู้จักกันเล่าให้ฟังว่า ในตัวเมืองจันท์น้ำท่วมแล้ว ถนนบางสายรถไม่สามารถสัญจรได้คอสะพาน บางที่ขาดและน้ำท่วมสูงผ่านไปไม่ได้ บางคนที่ทำงานต่างอำเภอไม่สามารถ กลับบ้านในทางเดิมได้จะต้องหาเส้นทางใหม่เพื่อเดินทางกลับบ้านให้ได้ซึ่ง ก็เป็นเวลาเย็นมากแล้ว ประมาณเวลา ๒๐.๑๕ น. ได้ฟังพยากรณ์อากาศ จากสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓ ได้รายงานว่าภาคตะวันออก โดยเฉพาะจังหวัด จันทบุรีและจังหวัดตราด จะมีฝนตกหนัก ให้ประชาชนระวังน้ำท่วม เพราะ ขณะนี้ได้รับอิทธิพลของลมมรสุม และในคืนวันศุกร์นั่นเองฝนก็ตกหนัก เกือบตลอดทั้งคืน จนกระทั่งวันเสาร์ ท้องฟ้าก็ยังเต็มไปด้วยเมฆฝน แต่ใน ช่วงบ่ายฝนเริ่มหยุดตกบ้างแล้วเป็นบางพื้นที่ ข้าพเจ้าก็ไปซื้อของในตลาด จันทบุรีประมาณเวลา ๑๕.๓๐ น. และตั้งใจว่าจะไปดูน้ำท่วมด้วย เพราะมี คนเล่าให้ฟังว่า สะพานวัดจันทน์น้ำท่วมมากจะไปบนเส้นทางนั้นไม่ได้ พอไป ถึงหน้าไปรษณีย์ ตำรวจได้กั้นเครื่องหมายจราจรไม่ให้รถสัญจรลงไปเพราะ น้ำท่วม การจราจรในขณะนั้นติดขัด ข้าพเจ้าจึงตัดสินใจไปซื้อของที่ห้าง โรบินสัน โดยไปตามถนนสายมหาราช แต่ก็ปรากฏว่าน้ำท่วมถนนอยู่ก่อน แล้วประมาณไม่เกิน ๑ ฟุต แล้วแต่บางจุด ข้าพเจ้าก็ไม่คิดว่าน้ำจะเริ่มมาก ขึ้น คิดว่าน้ำที่ท่วมไปเมื่อวันศุกร์คงจะเริ่มลดลงไป คงไม่เป็นอะไร เวลา ผ่านไปประมาณ ๑ ชั่วโมง ก็เดินทางกลับเส้นทางเดิม ขณะนั้นเป็นเวลา ประมาณ ๖ โมงเย็นก็ออกจากห้างโรบินสันถึงโรงแรมอิสเทอร์น ประมาณ ๑

กิโลเมตรเศษ ๆ ข้าพเจ้าต้องอยู่บนถนนสายนั้นประมาณ ๑ ชั่วโมง เพราะน้ำเพิ่มระดับสูงขึ้นกว่าเดิมประมาณเกือบ ๒ ฟุต ในระหว่างนี้ก็เปิดวิทยุฟังข่าวเกี่ยวกับน้ำท่วมเมืองจันท์ก็มีบางคนโทรศัพท์มาแจ้งว่าถนนสุขุมวิทน้ำท่วมบริเวณปั๊มศักดิ์ชัยสูงมากรถจากตราดไม่สามารถเดินทางได้ มีผู้หวังดีได้ให้คำแนะนำว่าจะต้องไปทางถนนสายหนองขอน หนองบัวเข้าเมืองจันท์ก่อนจึงมาได้ บางรายก็แจ้งความเดือดร้อน ขอให้ช่วยเหลือมีอยู่ตลอดเวลาที่น้ำท่วมจันทบุรี พอกลับถึงบ้านเพื่อนบ้านเล่าว่าไปทำธุระที่ทุ่งเพล อำเภอมะขาม ประมาณ ๑๕.๐๐ น. ได้ยินเสียงน้ำป่าไหลหลากลงมาจากเขารู้สึกตกใจ จึงรีบเดินทางกลับออกมา จนถึงค่ายบดินเดชาปรากฏว่าถนนสายนั้นน้ำท่วมมากและไหลเชี่ยว หลายที่ ตั้งแต่ศาลาปากแซงจนถึงสี่แยกเขาไร่ยา ต้องขับรถด้วยความระมัดระวังรถเล็กไม่สามารถสัญจรได้

พอประมาณ ๑๙.๓๐ น. ข่าวจากช่อง ๓ รายงานสภาวะน้ำท่วมจังหวัดจันทบุรีว่าน้ำท่วมมาก เพราะเขาคิชฌกูฏพัง ท่อนซุงจำนวนมากมายถล่มลงมาทับบ้านเรือน สวนในบริเวณสถานีตำรวจพลวง แถบนั้นได้รับความเสียหายมาก ข้าพเจ้าไม่คาดคิดมาก่อนว่าจันทบุรีเมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์ ไม่เคยมีเหตุการณ์น้ำท่วมเหมือนจังหวัดอื่น ๆ ทำไมจึงเป็นเช่นนี้และอะไรเป็นสาเหตุให้น้ำท่วม ก็มีหน่วยงานทางราชการสรุปว่า น้ำท่วมจันทบุรีเพราะปรากฏการณ์แลนด์สไลด์หรือเรียกว่า แผ่นดินเลื่อน เพราะเขาคิชฌกูฏมีหน้าดินน้อยและเป็นหน้าผาชันเมื่อฝนตกมากจึงไม่สามารถรับปริมาณน้ำฝนที่ตกหนักได้ ประการที่สอง เพราะอิทธิพลของลมมรสุมพัดผ่านทำให้เกิดฝนตกหนักหลายวันติดต่อกัน ประการที่สาม ปริมาณน้ำในเขื่อนพลวงมีมากจึงระบายสู่แม่น้ำจันท์มาก และประการที่สี่ สภาพที่ตั้งของเมืองจันท์เป็นที่ลุ่มบริเวณแม่น้ำจันทบุรีและหมู่บ้านจันทนิมิต ซึ่งเป็นที่ลุ่มต่ำประกอบกับการสร้างบ้านเรือนในปัจจุบันมีการถมดินให้สูงขึ้น น้ำจึงไม่มีทางระบาย การไหลของน้ำจึงช้าลง ทำให้เกิดน้ำท่วมจันทบุรี

ในระหว่างวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ถึงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๒ ข้าพเจ้าได้ติดตามข่าวจากหนังสือพิมพ์ ข่าวโทรทัศน์ตลอดมาได้ทราบถึงการเตรียมการแก้ไขวิกฤติการณ์น้ำท่วมในครั้งนี้โดยท่านผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี นายประพันธ์ ชลวีรวงศ์ ได้ประชุมปรึกษาหารือวางแผนป้องกันร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ จากส่วนกลาง เช่น พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่ได้มาตรวจเยี่ยมชาวจันทบุรีและอีกหลายท่าน เพื่อป้องกันว่าเมื่อฝนตกลงมาอีกจะดำเนินการอย่างไรต่อไป แต่ด้วยบุญบารมีของชาวจันทบุรีที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครอง ปริมาณฝนที่ตกไม่มากนักจึงทำให้น้ำที่ท่วมนั้นลดระดับลงไปเรื่อย ๆ

ส่วนสถานการณ์น้ำท่วมจันทบุรีในวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๒ ระดับน้ำเริ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ บางที่สูงถึง ๒ เมตรเศษ บางบ้านแทบมิดหลังคาบ้าน โดยเฉพาะบ้านที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำจันทบุรีและบ้านจันทนิมิต เก็บสิ่งของหนีน้ำกันแทบไม่ทัน เพราะระดับน้ำสูงมากในเวลากลางคืนที่ทุกบ้านส่วนใหญ่นอนหลับกันแล้วและบ้างก็คิดว่าคงไม่ท่วมสูงขนาดนี้ เลยไม่ได้ขนย้ายสิ่งของให้พ้นระดับที่ปลอดภัย เหตุการณ์ที่น่าตื่นเต้นที่สุดคงจะเป็นภาพนักโทษของเรือนจำจันทบุรีที่ถูกน้ำท่วมเรือนจำจนต้องย้ายนักโทษไปอยู่ที่อื่นชั่วคราวอย่างทุลักทุเล และภาพคนแก่ คนท้อง เด็กและคนทั่วไปต่างร้องขอให้ส่งเรือและเครื่องบินมาช่วยให้รอดพ้นจากกระแสน้ำที่เชี่ยวกรากซึ่งข้าพเจ้าได้ชมจากทางโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ที่รายงานข่าวอย่างรวดเร็ว ทำให้คนจันทบุรีแลเห็นภาพอุทกภัยในครั้งนี้อย่างชัดเจน ตลอดระยะเวลาที่จันทบุรียังประสบภัยอยู่

หลังเหตุการณ์น้ำลดลงแล้วสภาพตัวเมืองจันทบุรีในขณะน้ำท่วมนั้น หน่วยงานราชการ เช่น ศาลากลางจังหวัด อำเภอ ธนาคาร โรงเรียน และอีกหลายหน่วยงานไม่สามารถปฏิบัติงานได้ในตัวตลาดจันทบุรีซึ่งเป็นตลาดจ่ายก็ได้ย้ายสถานที่ขายไปอยู่บนถนนตั้งแต่สี่แยกโรงเรียน

อนุบาลไปจนถึงโรงหนังศรีบูรพาอยู่ระยะหนึ่งและในวันที่ ๕-๖ สิงหาคม ๒๕๔๒ เทศบาลได้ทำการล้างทำความสะอาดตัวตลาด ซึ่งน้ำท่วมในครั้งนี้มีขยะและดินเลนเป็นจำนวนมากไหลมาทับถมบริเวณต่าง ๆ จึงต้องช่วยกันทำความสะอาดกันครั้งใหญ่

ผลกระทบที่เกิดจากน้ำท่วมซึ่งเป็นภัยธรรมชาติที่รุนแรงที่สุดในรอบ ๑๐๐ ปี ของจังหวัดจันทบุรี ทำให้สวนผลไม้ ไร่ บ้านเรือน นากุ้งและทรัพย์สินอื่น ๆ เสียหายคิดเป็นมูลค่าไม่ได้ ทางจังหวัดประเมินว่ามีพื้นที่เสียหาย ๑๑๒,๕๒๑ ไร่ใน ๒ อำเภอ ๑ กิ่งอำเภอ ๒๙ ตำบล ๑๓ หมู่บ้าน บ้านเรือนและสถานที่ราชการ วัด สิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ เสียหายมาก มีผู้เสียชีวิต ๕ ศพ สูญหาย ๓ ราย ซึ่งถือเป็นความสูญเสียต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างยิ่ง

ความรู้สึกของชาวจันทบุรีที่ได้รับอุทกภัยในคราวนี้ได้สะท้อนให้ชาวจันทบุรีคำนึงถึงเรื่องที่เราจะต้องช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะป่าไม้ซึ่งเป็นที่กำเนิดของต้นน้ำและดูดซับน้ำตามธรรมชาติที่จะต้องช่วยกันดูแลให้ดี ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นชาวจันทบุรีโดยกำเนิด รู้สึกขอบพระคุณหน่วยงานต่าง ๆ พ่อค้า ประชาชน ทั้งชาวจันทบุรีและชาวต่างจังหวัดต่างหลั่งไหลน้ำใจ สิ่งของและความช่วยเหลือมาสู่ชาวจันทบุรีที่ประสบภัยน้ำท่วม แต่ที่ชาวจันท์รู้สึกภาคภูมิใจและซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งก็คือน้ำพระทัยจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถและพระบรมวงศานุวงศ์ที่ส่งถุงยังชีพพระราชทานมาให้ความช่วยเหลือชาวจันทบุรี สำหรับความรู้สึกและความทรงจำเรื่องน้ำท่วมเมืองจันทบุรีในระหว่างวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ถึง ๓ สิงหาคม ๒๕๔๒ ในครั้งนี้คงจะเป็นประวัติศาสตร์ของจันทบุรีต่อไป ❖

◎ นางสาววีณา พานิชอัตรา โรงเรียนศรียานุสรณ์ ◎

ฝันร้ายของชาวจันท์

ข้าพเจ้าทราบข่าวน้ำท่วมครั้งแรกนั้นเป็นเวลาประมาณช่วงบ่ายของวันเสาร์ที่ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ จากแม่ของข้าพเจ้า ซึ่งเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่าที่ตลาดน้ำท่วมประมาณหัวเข่า ความรู้สึกในเวลานั้นของข้าพเจ้า คือ รู้สึกเป็นห่วงเพื่อนและญาติซึ่งอาศัยอยู่บริเวณที่น้ำท่วม แต่เนื่องจากว่าจังหวัดจันทบุรีไม่เคยประสบอุทกภัยร้ายแรงมาก่อน ความรู้สึกเป็นห่วงจึงทุเลาเบาบางลง

ครอบครัวของข้าพเจ้าเดินทางไปสวนโดยรถส่วนตัว ทุกครั้งที่เริ่มเดินทางพ่อของข้าพเจ้ามักเปิดวิทยุสื่อสารเสมอ เพื่อฟังข่าวสารต่าง ๆ ข้าพเจ้าได้รับข่าวสารน้ำท่วมอีกครั้งหนึ่ง การรับทราบข่าวครั้งนี้สร้างความตกใจและแปลกใจอย่างมากแก่ข้าพเจ้า เพราะมีรายงานข่าวว่าถนนสายพระยาตรังน้ำท่วม ระดับน้ำสูงมากจนรถยนต์ไม่สามารถใช้สัญจรได้ มันเป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าประหลาดใจมากเพราะข้าพเจ้าไม่เคยได้ยินมาก่อนว่ามีน้ำท่วมบริเวณถนนสายนี้ จากข่าวสารนี้จึงทำให้ข้าพเจ้าเริ่มสนใจในสถานการณ์น้ำท่วมมากขึ้นเรื่อย ๆ ความรู้สึกของข้าพเจ้าเริ่มเต็มไปด้วยความกังวลและเป็นห่วงญาติพี่น้องซึ่งอาศัยอยู่ในตัวเมือง ต่อมาไม่นานจึงมีรายงานว่า ต.วังแซ้ม ระดับน้ำท่วมสูงมาก จนชาวบ้านที่อาศัยละแวกนั้นต้องอพยพไปอยู่วัด ซึ่งขณะนั้นมีคนอพยพไปแล้วจำนวนถึง ๒๐๐ ครอบครัว เมื่อได้รับทราบเช่นนั้นข้าพเจ้าก็เกิดความร้อนใจเป็นห่วงเพื่อนมาก เพื่อนของข้าพเจ้าซึ่งเป็นเพื่อนสนิท คือ ปนิดา และธิติกมล ทั้งสองคนอาศัยอยู่ใน ต.วังแซ้ม ข้าพเจ้าติดตามข่าวสารน้ำท่วมมาตลอดการเดินทาง จนกระทั่ง

มาถึง อ.ท่าใหม่ จึงมีรายงานว่าเกิดน้ำท่วมสูงที่บ้านลาว และยังมีประกาศห้ามเข้าเขต อ.เมือง เพราะน้ำท่วมปิดเส้นทางสัญจรทุกสาย หลังจากรับประทานอาหารเย็นข้าพเจ้าติดตามฟังสถานการณ์น้ำท่วมอีกครั้งจากสถานีวิทยุกระจายเสียงประเทศไทย คลื่นวิทยุ ๙๐.๒๕ MHz ช่วงเวลาประมาณ ๑ ทุ่ม สถานการณ์น้ำท่วมเริ่มเลวร้ายขึ้น ระดับน้ำท่วมสูงและเชี่ยวกราก บริเวณที่น่าเป็นห่วงมาก คือ ต.วังแซ้ม ระดับน้ำสูงมากถึงประมาณ ๓ เมตร จนบางบ้านท่วมมิดหลังคาเรือนกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าไปช่วยเหลือได้เพราะเรือที่โดยสารพลิกคว่ำ บริเวณที่น่าเป็นห่วงอีกแห่งหนึ่งก็ คือ กิ่ง อ.เขาคิชฌกูฏ ระดับน้ำสูงมากและกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวได้พัดพาสถานีตำรวจให้จมหายไปกับสายน้ำ ต่อมาในช่วงเวลาประมาณ ๕ ทุ่ม ข้าพเจ้าจึงได้ทราบว่า ต.จันทนิมิต น้ำท่วมหนักมาก ผู้คนในละแวกนั้นต้องอพยพขึ้นไปอยู่บนชั้นสองของบ้าน คนเหล่านั้นต่างประสบความเดือดร้อนอย่างมาก เพราะนอกจากน้ำท่วมแล้ว กระแสไฟฟ้ายังถูกตัด และน้ำประปาก็ไม่สามารถสั่งจ่ายน้ำได้ ช่วงเวลานั้นถึงแม้ตัวข้าพเจ้าเองจะไม่มีญาติที่น้องอาศัยอยู่แถวนั้นแต่ข้าพเจ้าก็เกิดความสงสารผู้ประสบภัยเหล่านั้นอย่างจริงใจ ส่วนตัวข้าพเจ้าไม่สามารถทำสิ่งใดได้นอกจากให้กำลังใจกับผู้คนเหล่านั้น เวลาต่อมาไม่นานจึงมีรายงานว่ากระแสน้ำบริเวณโรงพยาบาลศิริเวชและวัดไผ่ล้อม ว่าระดับน้ำเริ่มท่วมสูง ผู้คนที่ประสบภัยดังกล่าว ต่างต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนจากเจ้าหน้าที่ โดยส่วนใหญ่แล้วจะต้องการอาหารและน้ำดื่ม ต่อมาในเช้าวันอาทิตย์ข้าพเจ้าทราบว่าน้ำท่วมบริเวณตลาดน้ำพุ ระดับน้ำสูงท่วมศีรษะ มีสัตว์ที่เป็นพาหะนำเชื้อโรคลอยตายเป็นจำนวนมาก ทั้งหนู แมลงสาบ ตะขาบเป็นต้น

อุทกภัยร้ายแรงที่เกิดขึ้นในจังหวัดจันทบุรีครั้งนี้ ก่อให้เกิดทั้งความสูญเสียและส่งผลกระทบต่อชาวจันท์ อุทกภัยครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นและ

สร้างความทุกข์แสนสาหัสให้กับชาวจันท์นี้นับว่าเป็นเครื่องพิสูจน์น้ำใจของชาวจันท์ด้วยกันและเพื่อนบ้านจังหวัดใกล้เคียงได้เป็นอย่างดี เพราะเมื่อเริ่มเหตุการณ์น้ำท่วมไม่นาน ก็มีทั้งหน่วยงานจากมูลนิธิสว่างกตัญญูธรรมสถาน หน่วยงานบรรเทาทุกข์ สมาคมจีน และขลุงมูลนิธิ นอกจากนี้ ชาวบ้านบางแห่งที่มิได้ประสบภัยน้ำท่วมยังรวมกลุ่มกันทำอาหารเพื่อแจกจ่ายไปยังผู้ประสบภัยน้ำท่วม เช่น กลุ่มชาว อ.ท่าใหม่ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มชาวบ้านทับนคร ในส่วนของจังหวัดใกล้เคียงก็ให้ความช่วยเหลือเช่นกัน คือ จ.ระยอง ตราด ชลบุรี นครสวรรค์ และสระบุรี เป็นต้น สถานที่ราชการบางแห่งยังเปิดเป็นศูนย์ผู้ประสบภัยน้ำท่วม โดยจัดสถานที่ให้ผู้ที่ประสบภัยน้ำท่วมได้มาพักอาศัยและรับบริจาคน้ำ อาหาร และสิ่งของที่จำเป็น เช่น โรงเรียนศรียานุสรณ์ ศาลากลางจังหวัด และสถานีวิทยุ ส่วนในด้านทหารบก ทหารอากาศ และทหารเรือให้ความช่วยเหลือโดนำเฮลิคอปเตอร์ออกมาใช้ช่วยในการแจกจ่ายอาหาร โดยมีโรงเรียนเบญจมาชูทิศ เป็นสถานที่ที่เครื่องบินขึ้นและลง ที่สำคัญ คือ เราชาวจันท์ได้รับพระมหากรุณาธิคุณทั้งจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานถุงยังชีพ สมเด็จพระเทพ-รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีพระราชทานเครื่องกรองน้ำให้กับมูลนิธิเสมา เพื่อนำมาผลิตน้ำที่สะอาดแล้วนำมาช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม พระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรราชาธินัดดามาตุพระราชทานข้าวกล่อง เครื่องอุปโภคและบริโภค

ระดับน้ำเริ่มลดในวันจันทร์ที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ จนกระทั่งอีก ๒-๓ วันต่อมา ระดับน้ำจึงลดลงจนเข้าสู่ภาวะปกติ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเสียหายเนื่องจากอุทกภัยครั้งนี้ ซึ่งมีดังต่อไปนี้ น้ำท่วมเป็นพื้นที่ ๔๓ ตำบล ๒๐๒ หมู่บ้าน ทำให้ได้รับความเสียหายกว่า ๒๐,๐๐๐ ครัวเรือน สะพานได้รับความเสียหายจำนวน ๒๑ แห่ง วัด ๙ แห่ง โรงเรียน ๕ แห่ง ความเสียหายที่ได้รับทั้งหมดคิดเป็นมูลค่ากว่าสองพันล้านบาท

พื้นที่แปลงเกษตรเสียหายนับแสนไร่ นอกจากจะสูญเสียทางด้านทรัพย์สินเงินทองแล้ว เราชาวจันท์ ยังต้องสูญเสียพี่น้องชาวจันท์ไปด้วยกัน ๖ คน

สาเหตุของการเกิดอุทกภัยครั้งร้ายแรงนี้ เกิดจากน้ำบนเขาคิชฌกูฏที่ไหลลงมาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะเขาไม่สามารถที่จะเก็บกักน้ำไว้ได้ เนื่องจากหน้าดินที่ค่อนข้างอ่อนประกอบกับบนเขามีฝนตกหนัก จึงทำให้น้ำบนเขาไหลลงจากเขาทั้งสิ้น ๙ สาย สาเหตุของน้ำท่วมครั้งนี้ถึงแม้จะเกิดขึ้นเพราะความไม่สมดุลทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นเรื่องยากที่เราจะป้องกันได้ แต่หากเราทุกคนร่วมมือกันแล้วทุกสิ่งทุกอย่างก็จะเป็นเรื่องง่าย โดยลำดับแรกเราต้องช่วยกันปลูกป่าที่สูญเสียไปให้กลับมีต้นไม้ดังเดิม เพราะหากเรายังปล่อยให้พื้นที่เหล่านั้นโล่งเตียนอยู่หากเกิดเหตุการณ์น้ำไหลลงมาอีกกระแสน้ำจะไหลแรงมากเพราะไม่มีต้นไม้ปะทะ ต่อมาคือเราต้องเตรียมพร้อมตัวเองเสมอ คอยฟังพยากรณ์อากาศ หากพบว่าสถานการณ์ไม่น่าไว้วางใจนัก ให้เราเตรียมพร้อมทั้งอาหารและน้ำดื่มไว้ ลำดับสุดท้าย คือหากหน่วยงานใดได้รับการแจ้งว่าจะเกิดเหตุร้าย ควรรีบวางแผนรับมือไม่ควรรอจนถึงขั้นวิกฤตก่อน จากเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งนี้ถึงแม้จะร้ายแรงกว่าครั้งที่ผ่าน ๆ มา แต่หากเราไม่ประมาททำตามคำกล่าวที่ “กันไว้ดีกว่าแก้” มิใช่วัวหายแล้วล้อมคอก ความสูญเสียทั้งทรัพย์สินเงินทองและญาติพี่น้องก็จะไม่เกิดขึ้น

อุทกภัยร้ายแรงที่เกิดขึ้นในจังหวัดจันทบุรีครั้งนี้ ก่อให้เกิดทั้งความสูญเสียและส่งผลกระทบชาวจันท์ทุกคน บางคนไม่มีที่อยู่ บางคนไม่มีเสื้อผ้าให้สวมใส่ บางคนสูญเสียทรัพย์สินเงินทองไปจำนวนมาก และบางคนก็ต้องสูญเสียญาติพี่น้องที่ตนเคารพรัก เหตุการณ์เหล่านี้คงจะถูกฝังตรึงอยู่ในจิตใจของชาวจันท์ทุกคนจนยากที่จะลืมเลือน แต่หากทุกคนมุ่งแต่จดจำโดยไม่คิดป้องกันเสียแล้ว ฝันร้ายที่ที่เพิ่งจะผันผ่านไปก็อาจจะมาเยี่ยมเยือนเราอีกครั้ง ❖

◎ นางสาวอภิริญา วิสุทธิรัตน์ โรงเรียนศรียานุสรณ์ ◎

ปี ๒๕๔๒ อุทกภัยที่ชาวจันท์ไม่อาจลืม

ในตอนแรกที่ข้าพเจ้าได้ทราบข่าวว่า เกิดน้ำป่าไหลหลากเข้าท่วมจังหวัดจันทบุรี ข้าพเจ้าก็รู้สึกตกใจเป็นอย่างมาก เพระไม่คิดว่า มันจะรุนแรงถึงขั้นนี้ หลาย ๆ ความรู้สึกที่ประดังประเดเข้ามากลายมาเป็นความทุกข์ใจความกังวลใจแทน เมื่อนึกถึงผู้คนที่ต้องประสบกับภาวะอันเลวร้ายเช่นนั้น สิ่งแรกที่ข้าพเจ้าทำก็คือ นำวิทยุมาเปิดฟังข่าวน้ำท่วม ซึ่งเขาได้รายงานสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา และข้าพเจ้าก็ได้แต่ภาวนาไปด้วยว่าขอให้เหตุการณ์ในครั้งนี้อย่าได้เลวร้ายไปมากกว่าปีก่อน ๆ ที่ผ่านมานักเลย

ในวันเสาร์ที่ ๓๑ ก.ค. เป็นวันที่ข้าพเจ้าต้องเดินทางเข้ามาในโรงเรียนศรียานุสรณ์เพื่อทำรายงานกลุ่มกับเพื่อน ๆ ที่ได้นัดกันไว้ การเดินทางก็เป็นปรกติเหมือนทุก ๆ ครั้ง แต่ข้าพเจ้าเริ่มรู้สึกผิดสังเกต เมื่อต้องเจอกับการจราจรอันติดขัดบริเวณเชิงสะพานตรีรัตน์ จึงทำให้รถต้องค่อย ๆ เคลือนตัวไปอย่างช้า ๆ และพบว่ามีน้ำท่วมตั้งแต่บริเวณตลาดพลอยเรื่อยไปจนถึงห้างฯ แฟมิลี่ และบริเวณตลาดน้ำพุ ข้าพเจ้าไม่รู้สึกแปลกใจเท่าไหร่ เพราะบริเวณเหล่านั้นเกิดน้ำท่วมเป็นประจำเกือบทุกปีอยู่แล้ว และคิดว่าในตอบบ่ายน้ำก็คงจะลดไปเอง เมื่อข้าพเจ้าทำงานเสร็จแล้วประมาณบ่ายโมงก็เดินลงมาที่ตลาดน้ำพุเพื่อขึ้นรถกลับบ้าน แต่ข้าพเจ้ากลับพบว่าถนนบริเวณหน้าห้างฯ ยิ่งใหญ่ซุปเปอร์มาเก็ตที่ในตอนเช้ายังไม่มีน้ำท่วมนั้นบัดนี้กลับเต็มไปด้วยน้ำจนทำให้ข้าพเจ้าไม่สามารถเดินเข้าไปได้ จึงตัดสินใจนั่งรถรับจ้างไปลงที่โรงแรมเคที แกรนด์ และโทรกลับไปที่บ้านให้เอารถมารับ ซึ่งตามทางที่ข้าพเจ้าได้นั่งรถผ่านนั้น ไม่ว่าจะเป็นบริเวณสี่แยกวัดไผ่ล้อม ถนนหน้าโรงพยาบาลสิริเวช ไปจนเกือบถึงปั๊มน้ำมันศักดิ์ชัย ๑ มีน้ำท่วม

เต็มไปหมด และกระแสน้ำไหลเชี่ยวกรากมาก ทำให้เดินทาง ออกมาได้อย่างทุลักทุเลแต่ก็สามารถกลับถึงบ้านได้อย่างปลอดภัย เมื่อมาถึงแล้วข้าพเจ้าก็ได้ติดตามฟังข่าวอย่างใกล้ชิด ทำให้ทราบว่า ระดับน้ำได้เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนถนนบางสายที่เป็นเส้นทางเข้า-ออกตัวจังหวัด ไม่สามารถใช้เดินทางได้เพราะระดับน้ำสูงมาก ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกระทึกใจ เมื่อนึกไปถึงว่าถ้าข้าพเจ้าทำงานเสร็จช้าไปกว่านี้อีกสักนิดเดียวก็ไม่แน่ใจว่า ข้าพเจ้าจะสามารถเดินทางกลับมาบ้านได้หรือไม่ และให้นึกห่วงไปถึงผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ถูกน้ำท่วมด้วยว่า จะเป็นอย่างไรบ้าง เพราะประมาณ ๒ ทุ่ม-๓ ทุ่ม ของคืนนั้น ในบางพื้นที่ของตัวอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เช่น ต.จันทนิมิต ตลาดน้ำพุ บริเวณห้างฯ แฟมิลี่ วัดใหม่ และบริเวณที่อยู่ริมแม่น้ำ มีระดับน้ำสูงถึงระดับอกแล้ว แต่ในบริเวณ กิ่ง อ.เขาคิชฌกูฏ และ อ.มะขามนั้น น้ำได้ท่วมสูงถึงหลังคาบ้านชั้นเดียวไปแล้ว ข้าพเจ้าได้รับฟังและได้เห็นภาพเหตุการณ์เหล่านี้จากรายงานทางวิทยุ และโทรทัศน์ ก็ให้รู้สึกหดหู่ใจเป็นอย่างยิ่งที่พี่น้องชาวจันทบุรีต้องมาประสบเคราะห์กรรมในครั้งนี้ บ้านเรือนเรือกสวนไร่นาของชาวบ้านจมอยู่ใต้กระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวกรากอย่างไม่มีสิ่งใดจะหยุดมันได้ บางบ้านจึงถูกทั้งน้ำและซุงกระแทกพังไปทั้งหลัง บางครอบครัวต้องหนีขึ้นไปอยู่บนหลังคา ตากแดด ตากฝน คอยรับความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกเศร้าใจอย่างบอกไม่ถูก

แต่ในความเลวร้ายในครั้งนี้ก็ได้แสดงได้เห็นถึงน้ำใจและพลังความสามัคคีของผู้คนทั้งในจังหวัดจันทบุรีเอง และจากจังหวัดอื่นที่ต่างส่งความช่วยเหลือมายังพี่น้องชาวจันทบุรีอย่างไม่ขาดสาย ข้าพเจ้าก็อดที่จะรู้สึกปลื้มใจแทนผู้ที่ประสบอุทกภัยไม่ได้ที่ไม่มีใครทอดทิ้งพวกเขา ไม่ว่าจะเป็นมูลนิธิต่าง ๆ ส่วนราชการ เช่น ส่วนจังหวัด ส่วนอำเภอต่าง ๆ ทหาร ตำรวจน้ำ สาธารณสุข หรือแม้แต่เอกชนและประชาชนต่างก็ร่วมมือกันช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างเต็มที่ ซึ่งในส่วนของหมู่บ้านข้าพเจ้าเองนั้นไม่ได้

ประสบอุทกภัยในครั้งนี้ ผู้คนในหมู่บ้านต่างก็มาช่วยกันอย่างพร้อมเพรียง ทำอาหารกล่องอย่างขยันขันแข็งเพื่อนำไปแจกจ่ายผู้ประสบภัย ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก ผู้ใหญ่ หรือคนเฒ่าคนแก่ เป็นภาพที่ข้าพเจ้ารู้สึกประทับใจมาก และคงจะไม่มีโอกาสได้เห็นบ่อยนักที่ผู้คนจะพร้อมเพรียงกันได้มากขนาดนี้ และเมื่อมองไปบนถนนที่เป็นเส้นทางเข้าจังหวัดจันทบุรี ก็จะเห็นรถบรรทุกอาหาร น้ำดื่ม เรือ และผู้คนมุ่งหน้าเข้าสู่ตัวจังหวัด อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งวันอาทิตย์ที่ ๑ และวันจันทร์ ที่ ๒ ส.ค. ข้าพเจ้าคิดว่า ใครก็ตามที่ได้เห็นภาพนี้ก็คงจะส่งแรงใจไปช่วยผู้ประสบภัยพร้อมกับขบวนรถเหล่านั้นด้วย

เมื่อเข้าสู่วันอังคารที่ ๓ ส.ค. สถานการณ์ต่าง ๆ ก็เริ่มเข้าสู่ปกติ เหลือไว้แต่เพียงร่องรอยแห่งความทรงจำที่ชาวจันท์ทุกคนไม่อาจลืม บางคนถึงกับต้องสูญเสียชีวิตให้กับอุทกภัยในครั้งนี้ เหลือไว้แต่เพียงความโศกเศร้าเสียใจของผู้ที่ยังอยู่ ผู้คนจำนวนมากต้องสิ้นเนื้อประดาตัว ไม่มีที่อยู่อาศัยหลาย ๆ คนยังทำใจไม่ได้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและต่างก็ขอให้เหตุการณ์ในครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้ายที่พวกเขาต้องพบเจอ จากการที่กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราดได้รวบรวมรายงานความเสียหายจากทางจังหวัด พบว่า มีพื้นที่เสียหาย ๔๓ ตำบล ๒๐๒ หมู่บ้าน ๒๓,๔๗๔ ครัวเรือน ประชาชนประมาณ ๑ แสนคน มีผู้เสียชีวิต ๖ คน สูญหาย ๑ คน บ้านเรือนราษฎร ๕๖๗ หลัง วัด ๙ แห่ง โรงเรียน ๕ แห่ง สะพาน ๒๑ แห่ง พื้นที่การเกษตร ๑๕๐,๙๘๕ ไร่ คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๓๐๓,๒๙๗,๒๘๐ บาท ส่วนความเสียหายทางธุรกิจที่สภาหอการค้าจังหวัดประเมินมาประมาณ ๒ พันล้านบาท ซึ่งน่าตกใจมาก เป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจที่คงต้องใช้เวลานานกว่าจะฟื้นตัวกลับสู่ภาวะปกติได้

สำหรับสาเหตุของการเกิดอุทกภัยในครั้งนี้ มาจากความไม่สมดุลทางธรรมชาติ เนื่องจากเกิดฝนตกหนักในจังหวัดจันทบุรีเป็นเวลาหลายวัน

โดยเฉพาะบริเวณเขาคิชฌกูฏที่มีหน้าดินบางอยู่แล้ว ทำให้ดินอุ้มน้ำไม่ไหว เกิดการพังทลายลงมาพร้อมกับน้ำป่าจำนวนมหาศาลทำให้เกิดน้ำท่วมอย่างฉับพลัน ซึ่งอีกสาเหตุหนึ่งก็เกิดมาจากการวางผังเมืองไม่ถูกต้อง การตัดถนนขวางทางระบายน้ำ และการสร้างอาคารทับทางระบายน้ำเดิม ทำให้น้ำไม่มีทางระบายลงสู่ทะเลได้ทัน จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ คงจะเป็นสิ่งที่เตือนใจหน่วยงานราชการหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรจะคิดให้รอบคอบในการวางผังเมือง และการสร้างถนนสายใหม่ ๆ ขึ้นมา เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ที่เลวร้ายเหมือนอย่างปีนี้อีก

ในปี ๒๕๔๒ นี้ คงจะเป็นปีที่ชาวจันท์ไม่อาจลืมได้ เพราะในช่วงเวลากว่า ๓ วันที่เลวร้ายนั้น หลาย ๆ คนต้องหลั่งน้ำตาให้กับความโหดร้ายของภัยธรรมชาติที่ได้กลืนชีวิตบุคคลอันเป็นที่รักของเขาไป รวมทั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เรือกสวนไร่นา ทรัพย์สินต่าง ๆ หายวับไปกับอุทกภัยที่เกิดขึ้น และเหตุการณ์นี้ก็คงจะระลึกอยู่ในความทรงจำของพวกเขาไปอีกนาน ❖

◎ นางสาวธิติกมล สุขเย็น โรงเรียนศรียานุสรณ์ ◎

อุทกภัยครั้งยิ่งใหญ่ของชาวจันท์

เสียงผู้คนตะโกนโหวกเหวก มันช่วยปลุกให้ข้าพเจ้ากลับมาได้สติอีกครั้งหนึ่งหลังจากที่ข้าพเจ้าประสบกับเหตุการณ์อันตื่นตระหนก โดยที่ไม่เคยประสบมาก่อนในชีวิต ในคืนวันนั้น คือ คืนวันศุกร์ที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ข้าพเจ้าได้ประสบกับเหตุการณ์อุทกภัยครั้งยิ่งใหญ่ของชาวจันท์โดยที่ไม่มีใครคาดคิดมาก่อน

เมื่อหลายวันก่อนหน้านี้ มีฝนตกหนักทุกวันทำให้บริเวณคูคลองต่าง ๆ มีปริมาณน้ำขึ้นสูง ในเย็นวันศุกร์ที่ ๓๐ กรกฎาคม ขณะที่ข้าพเจ้าเดินทางกลับจากโรงเรียนโดยบ้านของข้าพเจ้าตั้งอยู่ที่ม.๔ต.วังแซ้ม อ.มะขาม จ.จันทบุรี ระหว่างทางฝนไม่มีทีท่าว่าจะหยุดตก แต่กลับทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อข้าพเจ้ามองออกไปบริเวณข้างทาง เห็นสายน้ำไหลบ่าตัดถนนเป็นช่วง ๆ ทั้งยังท่วมบ้านเรือนผู้คนบ้างแล้ว ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นมาก่อน ข้าพเจ้านึกถึงบ้านของข้าพเจ้าทันที บ้านของข้าพเจ้าจะเป็นเช่นไร... จะประสบกับภาวะนี้หรือไม่...หัวใจของข้าพเจ้าเต้นเร็วและแรงขึ้นเรื่อย ๆ

ไม่มีใครคาดคิดมาก่อนว่าเหตุการณ์อุทกภัยครั้งยิ่งใหญ่ของชาวจันท์ในครั้งนี้ จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วกะทันหันเช่นนี้ เมื่อข้าพเจ้ากลับถึงบ้าน ปริมาณน้ำฝนที่เอ่อล้นจากคูไหลเข้าท่วมบ้านของข้าพเจ้าแล้ว แต่ยังไม่มากนัก ฝนยังคงตกหนักอยู่เช่นเดิม ปริมาณน้ำได้เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ทุกคนคิดว่าน้ำคงท่วมไม่มากจึงใจเย็นไม่รีบร้อนขนย้ายข้าวของ แต่พอตกดึกประมาณน้ำได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ข้าพเจ้า และทุกคนทำอะไรไม่ถูก น้ำฝนทำไมถึงได้เพิ่มขึ้นรวดเร็วเช่นนี้...มันผิดปกติเสียแล้ว แต่ทุกคนก็ไม่ได้

คิดเป็นอย่างอื่น ต่างช่วยกันเก็บข้าวของไว้บนที่สูงอย่างโกลาหล ครอบครัวของข้าพเจ้าเตรียมตัวย้ายไปอยู่ที่บ้านยาย ซึ่งน้ำคงท่วมไม่ถึงแน่นอน ก่อนออกจากบ้านไป ทุกคนมึนงงทำอะไรไม่ถูก เพราะน้ำเพิ่มระดับเร็วกว่าปกติจนน่ากลัวมากข้าวของที่พยายามขนไว้บนที่สูงแล้วไม่อาจพ้นน้ำได้ ทุกคนจึงตัดใจ เดินลงจากบ้านฝ่าสายน้ำออกไปด้วยเท้าเปล่า ระหว่างทางชาวบ้านที่ตะโกนลั่นแข่งกับสายฝนช่วยเรียกสติของข้าพเจ้ากลับคืนมาอีกครั้ง พวกเขาช่วยกันขนของออกจากบ้านของตนเองอย่างทุลักทุเล เป็นภาพที่ดูเวทนาน่าสงสารเป็นยิ่งนัก รวมถึงครอบครัวของข้าพเจ้าเองที่ต้องนำของที่จำเป็นทูนไว้บนศีรษะ เดินฝ่าสายน้ำที่สูงระดับอกอันเชี่ยวกรากไปในยามมืดมิด รวมทั้งสายฝนจากฟ้าที่โปรยปรายลงมาไม่ขาดสายเหมือนกับกำลังแกล้งคนใต้ฟ้าอย่างสนุกสนานและไม่อยากเลิกรา ทุกสิ่งทุกอย่างไม่อาจต้านทานน้ำที่ไหลทะลักเข้ามาได้ ข้าพเจ้าเหมือนถูกครอบงำด้วยความมึนงงทำอะไรไม่ถูกเหมือนตกอยู่ในภวังค์แห่งสายน้ำ...คืนนั้นไม่อาจมีใครข่มตาให้หลับได้ เช้าของวันเสาร์ที่ ๓๑ กรกฎาคม มีเรือพายของวัดขนุนมารับพวกเราที่บ้านยาย เพื่อที่จะพาไปอยู่บนเนิน โดยในหมู่บ้านมีบ้านที่รอดพ้นจากอุทกภัยเพียงสี่หลังคาเรือนเท่านั้น และยังมีศาลาอเนกประสงค์ของหมู่บ้านไว้ให้ผู้ประสบภัยได้พักพิงอีกหลังหนึ่ง ขณะนั้นกระแสน้ำได้เพิ่มสูงขึ้นมากและไหลแรงเป็นลำดับ สายน้ำที่แดงขุ่นไปด้วยดินโคลนดุจสายเลือดที่ท่วมท้นกลืนกินสรรพสิ่งไม่เลือก แม้แต่ชีวิตมนุษย์ชาวจันท์อย่างบ้าคลั่งเมามันและเคียดแค้นครั้งนี้ คือ ความหายนะครั้งยิ่งใหญ่ ซึ่งผู้รับเคราะห์กรรมอันหนักหน่วงนี้ไม่ใช่ใครที่ไหน แต่เป็นพี่น้องชาวจันท์เรานี่เอง

ความรู้สึกอย่างเดียวกันที่ประดังเข้ามาในสมองของทุกคนในขณะนี้ คือ ความตระหนกตกใจความรู้สึกสลดหดหู่ ความเสียดายทรัพย์สินและพื้นที่การเกษตร ทวีเพิ่มขึ้น จนแทบกลั้นน้ำตาไม่อยู่ ความรู้สึกนี้มันเสียดแทงลงไปในหัวใจของทุกคนจนแทบระเบิดออกมา

ในการอพยพหนีน้ำครั้งนี้ ทุกคนหอบหิ้วสัมภาระที่ไขว่คว้าได้ทัน โดยเฉพาะของมีค่าติดตัวมา แต่ยามนี้มันไม่มีค่าเลย เพราะถนนถูกตัดขาด ไร้การติดต่อสื่อสาร ร้านค้าสักร้านก็ไม่สามารถเดินทางไปซื้อได้ ชาวบ้านเท่ากับมาติดเกาะ การอยู่รวมกันหมู่มากในภาวะลำเค็ญเช่นนี้ ทำให้ทราบถึงนิสัยใจคอของกันและกันเป็นอย่างดี พวกเรารับฟังข่าวจากทางวิทยุ สวท.จันทบุรีเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของสถานการณ์อุทกภัยในครั้งนี้ ซึ่งเป็นอุทกภัยครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดในรอบศตวรรษของเมืองจันท์ ที่ใครก็ไม่คาดคิดมาก่อน โศกนาฏกรรมครั้งนี้ก่อความวิบัติ ความหายนะ มาสู่ชาวจันท์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากการฟังรายงานข่าวทำให้ข้าพเจ้าทราบถึงสาเหตุของการเกิดอุทกภัยครั้งนี้ว่า เกิดจากการยุบตัว พังทลายของหน้าดินที่อุ้มน้ำไม่ไหวจึงเกิดน้ำป่าไหลหลากลงมาจากเขาคิชฌกูฏอย่างรุนแรง พร้อมกับพัดพาต้นไม้ ก้อนหิน หน้าดิน ไหลเข้าท่วมกิ่ง อ.เขาคิชฌกูฏ อ.มะขาม และไหลเข้าท่วม อ.เมือง ในคืนวันเสาร์ที่ ๓๑ กรกฎาคม

การที่น้ำป่าหลากมาในครั้งนี้ทำให้ฝายเขื่อนกักเก็บน้ำพังทลายลงมาหลายแห่ง รวมถึงป่าไม้บนเขาคิชฌกูฏที่ได้ลดจำนวนลง ได้ส่งผลกระทบต่อภัยแล้งในอนาคต ซึ่งข้าพเจ้าไม่อยากคิดเลยว่าถ้าปีนี้เกิดอุทกภัยครั้งยิ่งใหญ่แล้ว ปีหน้าเกิดภาวะแล้งจัดอีก ถ้าเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นจริง เกษตรกรที่ขัดสนทั้งเงินทองจะต้องมาสิ้นเนื้อประดาตัวในคราวนี้เป็นแน่ เหตุการณ์อุทกภัยในครั้งนี้ยังมีชีวิตที่ต้องสังเวยต่อสายน้ำ นำความรันทดเศร้าสลดเสียใจมาสู่ญาติ ๆ และชาวจันท์ทุกคน ซึ่งการฟื้นฟูสภาพบ้านเมืองให้กลับเข้าที่เข้าทางนั้น ต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก และใช้ระยะเวลานานกว่าจะคืนสู่สภาพเดิมได้อีกครั้ง และบางอย่างก็ไม่สามารถหาสิ่งอื่นมาทดแทนได้ จากภาวะเศรษฐกิจที่วิกฤติเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ความเสียหายครั้งนี้เหมือนดั่งต้องการซ้ำเติมให้ทวีความโหดร้ายแสนเข็ญในการดำเนินชีวิตของชาวจันท์ขึ้นไปอีก

สถานการณ์น้ำท่วมเมืองจันท์ในครั้งนี้ ได้รับความช่วยเหลืออย่างดีจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนตลอดจนมูลนิธิต่าง ๆ และที่ข้าพเจ้าตื้นตันใจมากที่สุด คือ ได้รับถุงพระราชทานจากพระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ ซึ่งทุกคนต่างซาบซึ้งในพระกรุณาธิคุณ และรู้สึกขอบคุณด้วยใจจริงสำหรับทุกท่านที่ยื่นมือให้ความช่วยเหลือ น้ำใจที่หลั่งไหลอย่างล้นหลามมาไม่ขาดสาย เป็นดั่งสายแห่งวารีอันใสบริสุทธิ์เข้ามาแทนที่น้ำป่ามหาภัยอันแดงขุ่นให้เจือจางลงไป ❖

กลอนสุภาพ ชนะการประกวด ประเภทนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป : รางวัลชนะเลิศ

◎ นายพงษ์ศิลป์ บุณยะนิวาศ ◎

ข้อมูลและการบันทึกเหตุการณ์อุทกภัย ในจังหวัดจันทบุรี พ.ศ. ๒๕๔๒

ณ วันศุกร์ "สามสิบกรกฎา" ปี "สองห้าสี่สอง" ฟ้านองฝน
พิรุณ "แรมสามค่ำ" กระหน่ำจน คล้ายเบื้องบนบ่มโกรธพิโรธแรง
บันดาลฝนล้นหลั่งมิยั้งหยุด ปานประดุจฟ้าทะลุพายุแฝง
กระแสสาดซัดกลบกระทบแซง พลันกำแพงธรรมชาติมิอาจทาน
ไม่มีลางสังหรณ์คืนค่อนดึก อึกทึกน้ำบ่ามหาศาล
จาก "เทือกเขาคิชฌกูฏ" สุดประมาณ รัตติกาลครั่นคืนทะมื่นเงา
น้ำถล่มล้มไม้มากหลายร้อย โค่นหลุดผล็อยพาพรากลงจากเขา
พร้อมเลนดินหินก้อนมิผ่อนเพลา สวนเรือนเหย้าพังพาบลงฉับพลัน
ครัวตำรวจปวดเศร้าคืนหนาวเหน็บ วิกฤติเก็บทุกอย่างที่สร้างสรรค์
มิทันถอนก่อนพรุ่งรุ่งอีกวัน จังหวัดจันท์ท้นทั่วมิดตัวเมือง
กว่าประจักษ์ถึงภัยความไม่เชื่อ ก็ต่อเมื่อน้ำทะลักหนุนหนักเนื่อง
เข้าสู่โจมโหมโหดราวโกรธเคือง มิปล่อยเปลื้องทุกตรอกแม้ซอกมุม
อลเวงชุลมุนน้ำหนุนแช่ เสียงเซ็งแซ่ฝนซ้ำกระหน่ำสุม
คณานับทรัพย์ผองสูดครองคุม วิกฤติกูมกรรมซัดน้ำพัดพา
อุทกภัยร้ายแรงหนแห่งนี้ รอบร้อยปีหน่วงหนักเป็นนักหนา
ที่ลุ่มต่ำน้ำขังถึงหลังคา แม้บรรดานักโทษขังก็ยังย้าย
ถนนหลวงปวงไฟฟ้าประปาขาด โอ้อนาถอาดูรความสูญหาย
อีกวงศาคณาญาติพลัดกระจาย ถึงล้มตายขาดตกรวมหกคน
ศาสนสถานการศึกษา สบปัญหาสั่งปิดวิกฤติผล
มิใช่น้อยร้อยกว่าแห่งแจ้งจำนวน อลวนท้องกิ่วหิวประดัง

ความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท พระพ่อชาติ ธ ทรงพะวงหวัง
พระราชทานอาหารหลวงปวงประทัง เกิดบัลลังก์ให้ธิราชบาทบงสุ์
พระองค์โสมฯ ทรงให้ "ไทยอาสา เพื่อนพึ่งภา ยามยาก" มิพรากหลง
รับสั่งผัดกระเพราข้าวเจาะจง บรรจุส่งพันห่ออิ่มพอแรง
"นายกฯ ชวน หลีกภัย" ท่านไม่หลีก ตั้งใจปลีกเวลามาขันแข็ง
พร้อมรัฐมนตรีฟังชี้แจง อาหารแห้งห่อเข้าบรรเทาภัย
กองทัพเรือเอื้อสั่งกำลังพล ฝ่าน้ำวนเชี่ยวกรากล้นหลากไหล
เรือท้องแบนแผนผลัดถนัดใน อยู่ใกล้ไกลเข้าชิดวิกฤติการณ์
ผนึกรับกับรถ จี.เอ็ม.ซี. ยี่สิบสี่ชั่วโมงอยู่โยงขาน
หลายองค์กรเอกชนพ้องผสงาน อย่างทนทานเต็มที่กว่าสี่วัน

หลังน้ำลดบทเรียนขอเขียนต่อ หวังเป็นข้อเตือนใจใช่อาถรรพณ์
ผลของน้ำหนุนเนื่องท่วมเมืองจันท์ วิเคราะห์กันให้ดีถึงที่มา
คงประมาทขาดเชื่อในเนื้อข่าว อุตุฯ กล่าวเตือนหรือไม่ถือสา
คร้านขุดตมถมซ้ำขวางน้ำพา ตึกโอฬาร์หลายถนนทดหนทาง
ฤๅ เขื่อนขาดมาตรฐานป้องกันภัย ความฉับไวเวียนผลัดเป็นขัดขวาง
ตระหนักแต่ตัวเลขแล้วเสกวาง ต่อทุกอย่างสูญเศร้าค่อยร้าวรอน
ข้อสังเกตเหตุการณ์ก่อนบันทึก ไว้ระลึกล่วงหน้าอุทาหรณ์
ขอกราบถ้าปรากฏอ่านบทกลอน ภัยอย่าย้อนลูกหลานเมืองจันท์...เลย

กลอนสุภาพ ชนะการประกวด ประเภทนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป : รองชนะเลิศอันดับ ๑

◎ นายดำรงค์ สุริยะรังษี ◎

วันวิปโยค

เขาคิชฌกูฏทลายสายน้ำคลั่ง
จะเหนี่ยวรั้งให้หยุดสุดทางแก้
แม่น้ำจันท์สองฝั่งยังพ่ายแพ้
แรงกระแสเร็วไวเหมือนไฟลาม

น้ำหลากล้นล้มต้นไม้ไปจากเขา
ฝ่าลำเนาแนวเนินเกินใครห้าม
สายน้ำหลากระทึกนึกครั่นคร้าม
เสียงโครมครามดั่งฟ้าผ่ามาเร็วไว

สิ้นกรกฎาสี่สองต้องวิปโยค
ชาวจันท์โศกทุกข์กระหน่ำซ้ำครั้งใหญ่
น้ำทะลักจากป่าเร็วกว่าใจ
หนีแต่ตัวทรัพย์สินไปกับสายน้ำ

อนาถหนอพ่อแม่ลูกถูกพลัดพราก
จำต้องจากถิ่นอาศัยภัยกระหน่ำ
ผู้ชรา, เด็กน้อยพลอยระกำ
เสียงร้องร่ำหลั่งน้ำตาเรียกหากัน

บ้านบางหลังพังทลายสายน้ำพัด
โรงเรียน วัด รัฐ ราษฎร์ ต่างหวาดหวั่น
สารพัดสัตว์น้อยใหญ่ได้รับทัณฑ์
เกือบสิ้นขวัญสู้ภัยใจระทม

สายน้ำคลั่งดั่งโกรธแค้นแสนกราดเกรี้ยว
ลัดเลาะเลี้ยวรุกรานบ้านถล่ม
ทุกข์ทั่วหน้าน้ำตานองร้องระงม
นาสวนล่ม ผ้าห่มกายแทบไม่มี

เห็นแต่น้ำรอบกายสุดสายป่าน
อกสะท้านหันขวาซ้ายไร้ทางหนี
นอนบนหลังคานับดาวหนาวราตรี
วันพรุ่งนี้จะได้อะไรกิน

กินน้ำตาต่างข้าวหนาวในอก
น้ำตาตกในอก เหมือนพกหิน
สู้อดทนทนอดด้วยใจรวยริน
เหลือบยุงริ้นรุมตอมต้องยอมทน

วันต่อวันผ่านไปเหนื่อยหน่ายหนอ
เฝ้าแต่รอท้อชีวิตจิตสับสน
เช้าถึงค่ำน้ำรอบกายหนีไม่พ้น
คิดกังวลกลัวถูกซ้ำน้ำจากฟ้า

สูญเสียทรัพย์กับสายน้ำไม่ช้ำจิต
ถ้าชีวิตเสียไปเหมือนไร้ค่า
แค่นี้อกยังต้องนองน้ำตา
ฝนซ้ำมาคงต้องนองน้ำตาย

ฝนลงเม็ดโปรยปรายหมายซ้ำสอง
วิกฤติหมองสุดสามารถเกินคาดหมาย
เทวดาหยอกเย้าเราวุ่นวาย
รอน้ำลดคนโชคร้ายมีไม่น้อย

ผู้หวังดีประสงค์ร้ายกระจายข่าว
เขื่อนพลวงร้าวน้ำล้นองจำต้องปล่อย
ปากต่อปากลือเล่าข่าวโคมลอย
คนปากพล่อยคอยเติมต่อส่อสันดาน

ความสูญเสียตามครรลองเริ่มมองเห็น
ความทุกข์เข็ญขึ้นขมใจเมมร้ายผ่าน
ความร่มเย็นคงมาเยือนเหมือนวันวาร
ปรับปรุงสวนซ่อมแซมบ้านช่วยกันคิด

ราษฎร์–รัฐช่วยทั่วหน้าภาระหนัก
ต่างประจักษ์ทั่วธานีมีน้ำจิต
ความช่วยเหลือหลั่งมาทั่วสารทิศ
ชุบชีวิตที่ชอกช้ำด้วยน้ำใจ

"เพื่อนพึ่งภา ยากยาก" จากองค์ท่าน
ทรงช่วยเหลือเจือจานพระราชทานให้
ทรงเป็นห่วงข้าบาทฯ ผู้ต่อสู้ภัย
น้ำพระทัยพระองค์ภาฯ เปี่ยมปรานี

สายน้ำคลั่งเกือบล้างเมืองเรืองขื่นขม
เหลือขยะโคลนตมฤฎวิถี
กว่าจะฟื้นจากฝันร้ายอีกหลายปี
เหตุการณ์นี้เตือนใจให้จดจำ

กลอนสุภาพ ชนะการประกวด ประเภทนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป : รองชนะเลิศอันดับ ๒

◎ นางสาวเรไร บุญอภัย ◎

อุทกภัยที่เมืองจันทบุรี

ครั้งหนึ่งในชีวิตไม่คิดฝัน คืนวันนั้นฉันตื่นมาน่าใจหาย
สามสิบเอ็ดจำได้มั่นตราบวันตาย กรกฎาสี่สองไชร้ใจอาดูร
เขาคิชฌกูฏพังทลายลงหลายช่อง น้ำเอ่อนองท่วมทุกถิ่นพาสิ้นสูญ
จันทบุรีเคยร่มเย็นสุขสมบูรณ์ เรืองจำรูญสวนผลไม้ไม่อับจน
แต่วันนี้มองไปใจรันทด น้ำท่วมหมดทั้งนาไร่ใจสับสน
มองสายน้ำช้ำหดหู่ใจเหลือทน ต้องขัดสนล้มมลายในพริบตา
น้ำสีแดงไหลแรงและเร็วมาก จำใจจากบ้านไปไกลหนักหนา
เพื่อหาที่ปลอดภัยอยู่สู้ชะตา ขอดินฟ้าจงคุ้มครองช่วยป้องกัน
วอนเทวาอารักษ์พิทักษ์ด้วย โปรดได้ช่วยชีวิตข้าคราคับขัน
ขออย่าให้สายธารท่วมนานวัน จิตหวาดหวั่นตื่นตระหนกด้วยตกใจ
อยู่ที่ศูนย์อพยพภัยในวันแรก รับของแจกทั้งข้าวปลามีมาให้
สุดซาบซึ้งและตื้นตันในน้ำใจ เพื่อนชาวไทยส่งปลอบขวัญช่วยกันมา
ครบสามวันน้ำลดแสนหดหู่ กลับไปดูบ้านของเราเศร้าหนักหนา
ด้วยสิ่งของเครื่องใช้ถูกพัดพา ไปกับสายธาราน่าเศร้าใจ
สิ่งที่เหลือทิ้งไว้ให้ใช่สิ่งอื่น เลนโคลนสิ้นซากหักพังของทั้งหลาย
ทั้งไม้ผลที่ปลูกไว้ต้องวอดวาย สัตว์ล้มตายโศกมาเยือนเหมือนแกล้งเรา

จะมองไปทางไหนให้รันทด ทุกอย่างหมดเกือบจะสิ้นแสนโศกเศร้า
หยาดน้ำตาร่วงหลั่งรินสิ้นแล้วเรา สุดบรรเทาเคราะห์กรรมคงทำมา
เช็ดน้ำตาแล้วลุกขึ้นยืนหยัดสู้ ให้โลกรู้ไม่ยอมแพ้แก่ภัยหนา
จะตั้งต้นสร้างสิ่งใหม่ไม่นำพา ตราบกำลังวังชาข้ายังมี
จะคิดว่าผ่านมานั้นฉันฝันร้าย จงห่างไกลอย่าเกิดอีกจงหลีกหนี
จากนี้ไปขอให้พบแต่สิ่งดี ต่อไปนี้...อุทกภัย...อย่าได้เจอ

◎ นายพงษ์ศิลป์ บุณยะนิวาศ ◎

ข้อมูลและการบันทึกเหตุการณ์อุทกภัย ในจังหวัดจันทบุรี พ.ศ. ๒๕๔๒

บันทึกรันทดถ้อย ทบทวน
วิกฤติการณ์แปรปรวน ป่วนป้อน
อุทกท่วมถมหวน หฤโหด
ระส่ำซ้ำกรรมซ้อน ซากเศร้าเนาสยอง

เนืองนองน้ำท่วมทัน ทรมา
สามสิบกรกฎา ดิ่งดิ้น
ทะลักจากภูผา คิชฌกูฏ
ปีสี่สองดั่งสิ้น สาปแสร้งสูญจันทร์

ทั้งวันฟ้าร่ำไห้ หอบฝน
พายุคะนองบน บ่งใบ้
แทรกเซาะเลาะพาผล พินาศ
หินและมวลแมกไม้ มากล้มถล่มลง

หนุนส่งน้ำเพียบแปล้ ประดัง
บ้านพักตำรวจพัง พุ่งย้ำ
สินทรัพย์ยับย่อยหวัง วายล่ม
ยังแต่ผ้าน่ายน้ำ นุ่งหุ้มห่อกาย

กระจายวายวอดล้น เลนดิน
เคล้าคละพฤกษ์พังภินท์ พ่วงเศร้า
ซากซุงสรรพสุมหิน หอบทุ่ม ถมนา
เพียงชั่วคืนเดียวเข้า ข่มทันท่วมเมือง

นองเนืองน้ำห่อนช้า ฉับพลัน
ทะลักรอบเมืองจันท์ จู่ล้อม
วิกฤติกะทันหัน โหมใส่
น้อยกว่าน้อยเตรียมพร้อม ก่อนน้ำพรั่งพรู

ต่างกู่ต่างก่นร้อง ระงม
สมบัติสูญหายจม จ่อมถ้วน
แรงน้ำพัดพาถม ทนโท่
ระลึกหลังแล้วล้วน ราบเร้นแรงลาญ

แต่กาลแต่ก่อนกู้ กอบภัย
อุทกท่วมเท่าไร รับรั้ง
ครั้งนี้ยากจักไข ขานสู้
สุดปัดสุดป้องยั้ง แยกย้ายป่ายหนี

นทีทะลักแล้ว รวมรอ
กว่าสี่วันเกินพอ พลิกต้าน
สูญสรรพสิ่งสิ้นหนอ เนตรร่ำ
นับหมื่นนับร้อยล้าน ล่มแล้วฤๅลืม

สุดปลื้มปีติไท้ ธ ทรง
พระเมตตาทูกองค์ อุ่นเกล้า
มูลนิธิฯ มิหลง ลืมกิจ
โดยเสด็จฯ ด่วนเข้า ไขว่จ้ำจานเจือ

ทัพเรือรวมพรั่งพร้อม พลมวล
นาวิกโยธินทวน ท่องน้ำ
กอปรฤๅวิกฤติผวน ผันเปลี่ยน
ท่วมกระทั่งถึงค้ำ ชื่อค้างหลังคา

อาสาสมัครฯ เมื้อ มาดไว
หลายหน่วยบรรเทาภัย พ่วงด้วย
วิกฤติเกิดที่ไหน หนุนเนื่อง
ถึงกระนั้นยังม้วย มอดแล้วหกคน

อับจนนักโทษผู้ ผลขัง
น้ำท่วมถึงต้องยัง แยกย้าย
เวิ้งว้างต่างรอหวัง วายวุ่น
หนักหน่วงพ่วงผลร้าย กว่าร้อยครัวเรือน

อาจเตือนอุตุฯ แจ้ง เจาะจง
หากแต่ติดต่างคง ต่างข้อง
มิเคยพบพิษสง สาหัส
ผลสิ่งจำต่างต้อง ต่างด้านธารกรรม

ฤๅทำไม่ถี่ถ้วน ถึงการณ์
ถนนต่อก่ออาคาร เขตกั้น
กระแสหลากขวากฐาน ถั่งท่วม
ผลแห่งกรรมทำนั้น แน่แท้ย้อนทวน

เชิญชวนพินิจเน้น แนวทาง
ตระหนักผังแผนวาง แวดล้อม
มิปล่อยปละสะสาง สารสื่อ
จนกว่าพร้อมถึงพร้อม เพื่อพ้นผลภัย...เทอญ

โคลงสี่สุภาพชนะการประกวด ประเภทนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป : รองชนะเลิศอันดับ ๑

◎ นางสาวธิติกมล สุขเย็น ◎

อุทกภัยที่จังหวัดจันทบุรี ปี ๒๕๔๒

แดนอุดมม่านฟ้า จันท์เรือง
จรัสแจ่มเพริศเมือง ทั่วหล้า
ฟูฟ่องฟ่องประเทือง แลอร่าม
วันหนึ่งนั้นเองอ้า หม่นเศร้าหมองศรี

คืนไหวฤดีหวั่นทั้ง ธรณินทร์
สะทกสะเทือนยลยิน ร่ำไห้
อุทกบ่ากลืนกิน สรรพสิ่ง แล้วเฮย
เร็วดั่งไฟมอดไหม้ หมดสิ้นชาวจันท์

คิชฌกูฏลั่นก้อง คำราม
ฝนห่าเทลงตาม ตอกย้ำ
เสมือนจะแกล้งยาม เศรษฐกิจ วิกฤตินอ
เติมทุกข์ให้ทุกข์ซ้ำ โศกขึ้นเข็ญทวี

น้ำป่าที่ทะลักนั้น เนืองนอง
พาพัดดินเลนกอง ก่อไว้
เป็นเสมือนดั่งของ เตือนจิต ใจนา
ครวญคิดตอกย้ำให้ อย่าได้ลืมเลือน

เสียงครวญเอื้อนโศกเศร้า รำพัน
อุทกภัยฟาดฟัน ร่ำร้อง
น้ำท่วมกะทันหัน วิบัติ แล้วนอ
ขนเก็บของไวหว้อง อย่าช้าเร็วไว

สายวารีไหลท่วมบ้าน เรือนแซ
จมมิดหลังคาแล สลดเศร้า
มองเห็นดั่งเป็นแพ ลอยล่อง ธารา
ที่ซุกหัวนอนเหล้า คับแค้นขมคาว

สุดเกิดจักกล่าวด้วย คำใด
จันท์ทุกข์ทุกถ้วนไป ปั่นปี้
มองจันทร์บ่สดใส หมองหม่น
ทุกคนทุกข์ทุกที่ ท่วมทั้งน้ำตา

ธาราเย็นสะท้าน อินทรีย์
ยามจะกินยากมี อิ่มถ้วน
ยามนอนบ่นอนดี ระลึกอยู่ ตลอดเฮย
คนที่จันท์นับล้วน จิตให้หวั่นไหว

อุทกภัยนี่นั้น ทุกข์ระนาว ดวงแด
จันทบุรีถึงคราว ปั่นปี้
เรือกสวนไร่นาชาว- เกษตรล่ม ตายเฮย
ผลผลิตปีหน้านี้ อย่าได้คำนึง

พอถึงคราวเหือดแห้ง อุทกภัย
คราบแห่งความไฉไล หมดสิ้น
เหลือเพียงร่องอาลัย ให้จัก คิดคะนึง
ดังภาพบาดขาดหวิ้น ตัดให้ใจสลาย

ชาวจันท์หมายร่วมร้อย ใจเดียว
รักมั่นอันกลมเกลียว พี่น้อง
ยามทุกข์ย่อมแลเหลียว เกื้อก่อ กันนอ
ยามสุขร่วมพวกพ้อง ใช่ต้องเดียวดาย
สายใจรวมท่วมท้น จันทบุรี
เป็นดั่งสายนที พรั่งพร้อม
ไหลมาสู่ฤดี จิตผ่อง ใสเอย
เหมือนหนึ่งสายน้ำย้อม ขุ่นข้นคืนใส

มิตรภาพไทยกอบเกื้อ ชาวจันท์
คุณนับอเนกอนันต์ ค่าล้น
ไมตรีมอบให้กัน แสนชื่น จิตนา
ร้ายผ่อนบรรเทาพ้น ห่อนได้ลืมคุณ
หมอกเมฆละมุนผ่านพ้น กำบัง
แสงแห่งอรุณประดัง ส่องหล้า
ชีวิตใช่หมดหวัง เพียงแค่ นี้นอ
จงอย่าหมดแรงล้า ต่อสู้เผชิญชะตา

โคลงสี่สุภาพชนะการประกวด ประเภทนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป : รองชนะเลิศอันดับ ๒

◎ นางธนาวิชญ์ ภิบาลกุล ◎

น้ำท่วมจันทบุรี

ฟ้าทะลุฝนทะลักซ้ำ เขาทลาย
สรรพสิ่งจมหาย อุทกทั้น
เกิดวิกฤติมากมาย ปั่นป่วน
อีกกี่ชั่วคนพ้น จักได้พบเห็น

เป็นเหตุการณ์น้ำท่วม ฉับพลัน
ครั้งใหญ่อันเมืองจันท์ ประสบไซร้
น้ำตาหลั่งเฉกฉัน น้ำป่า
น้ำจิตญาติมิตรให้ แม่นแม้นน้ำนอง

สองพันห้าร้อยสี่- สิบสองพุทธ-ศักแฮ
ปีที่เขาคิชฌกูฏทรุด ลั่นก้อง
เดือนกรกฎามนุษย์ คล้ายนาค
วันที่สามเอ็ดน้อง ร่ำไห้พี่โหย

ฝนโปรยต่อเนื่องทั้ง พสุธา
กระทั่งสามสิงหา หม่นไหม้
สี่วันที่โกลา- หลทั่ว- ไปเฮย
น้ำกว่าจะลดได้ เหนื่อยทั้งแผ่นดิน

ก้อนหินใหญ่เท่าบ้าน คณานับ
มากะน้ำถมทับ ทั่วด้าว
ไม้ป่าหมื่นพันนับ ไหลกวาด มานา
เขาคิชฌกูฏร้าว เกิดน้ำพรั่งพรู

อู้อู้เสียงน้ำป่า เชี่ยวไหล
ครืนครั่นปะทะใด ก็ก้อง
หวีดหวีดนั่นเสียงใคร แตกตื่น ยิ่งนา
เสียงเพื่อนเรียกพวกพ้อง รีบลี้หนีภัย

น้ำไหลท่วมตลิ่งน้ำ ลำคลอง
ทุกที่ต่ำน้ำนอง หลากล้ำ
บ้านเรือนเรือกสวนสอง ฟากฝั่ง
ตลาดจันท์เป็นตลาดน้ำ ไม่แพ้ภาคกลาง

สื่อต่างต่างช่วยร้อง ประกาศ
ทุกสื่อมีบทบาท ทั่วหน้า
ทีวีวิทยุพาด หัวข่าว
เสียงตะโกนผ่านฟ้า โลกรู้ทั่วสกล

บ้างค้นหาข่าวบ้าง รายงาน
ความเดือดร้อนร้าวราน ด่าวดิ้น
บ้างก็ช่วยประสาน ความช่วย เหลือนา
อยู่ที่ไหนรู้สิ้น แห่ห้อมเอาใจ

รถจอดไว้ที่บ้าน ริมคลอง
จู่จู่ก็น้ำนอง ท่วมได้
หลังคารถหม่นหมอง น้ำซับ
อู่ซ่อมรถรับใช้ ลูกค้าล้นมือ

นับถือหน่วยกอบกู้ ภัยพาล
ทั้งเอกชนราชการ แกร่งกล้า
ทั้งตำรวจและทหาร พร้อมพรั่ง
เข้มแข็งไม่เหนื่อยล้า แช่น้ำช่วยคน

ช่วยขนของหลีกลี้ อุทกภัย
ช่วยรับส่งคนไป โน่นนั้น
น้ำเชี่ยวก็เหลือใจ ไม่บ่น
ฉุกละหุกทุกชนชั้น ถอดทิ้งถือตัว

เสียงระรัวเรียกร้อง ช่วยเหลือ
ผ่านวิทยุบางข่ายเครือ อดข้าว
บรรเทาทุกข์พายเรือ ไปช่วย
ติดอยู่ยอดมะพร้าว น่านน้ำล้อมวน

กองกุศลแจกข้าว หลายขบวน
แจกเครื่องนุ่งห่มชวน จัดตั้ง
แจกยาตรวจทบทวน สุขภาพ
จตุปัจจัยรวมทั้ง ที่ค้างชั่วคราว

ราวราวถึงหมื่นบ้าน ครัวเรือน
คนนับแสนสะเทือน สะท้าน
ทรัพย์สินที่ลบเลือน สูญค่า
นับประมาณพันล้าน ทั่วทั้งสีมา

บารมีสมเด็จเจ้า อยู่หัว
คนที่ตายน้อยตัว นับได้
ธ ทรงห่วงครอบครัว ประสบเคราะห์ กรรมนา
ทรงส่งสิ่งของให้ อีกผู้ปลอบขวัญ

มิตรชาวจันท์ห่างใกล้ ทั่วแดน
รู้ข่าวถามมาแสน ชุ่มชื้น
บ้างมาเยี่ยมถึงแม้น มายาก
อยู่ยูโรปภาคพื้น เอ่ยเอื้อนโทรถึง

จึงสรุปทุกข์สุขนั้น ธรรมดา
น้ำท่วมย่อมลดรา ต่ำได้
ใช่ทุกข์เพราะใฝ่หา กิเลส
ทุกข์จากธรรมชาติไซร้ อย่าเฝ้าทุกข์ตรม

ภาพถ่ายที่ชนะการประกวด



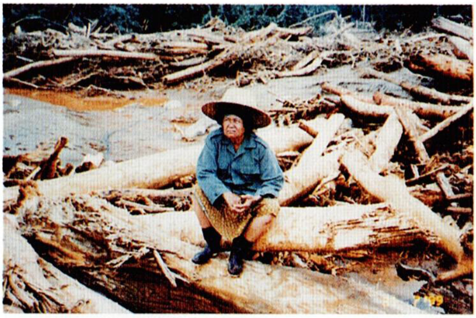
รางวัลชนะเลิศ
นายธรรมรัตน์ สวัสดิชัย



รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๑
นายประสิทธิ์ ธนพัฒนากุล



รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๒
นายสุรศักดิ์ ปักถาระโถ



รางวัลชมเชย ๑

นายพิชิต สอนคงปัง



รางวัลชมเชย ๒

นายประสิทธิ์ ธนพัฒนากุล

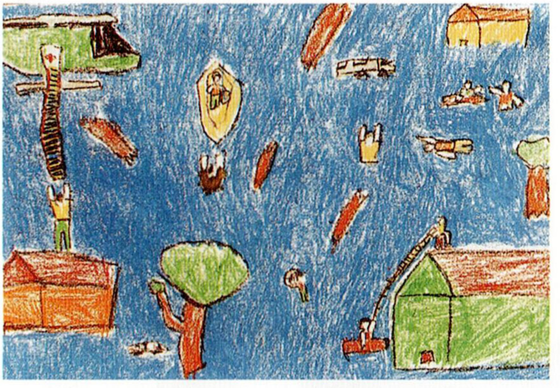


รางวัลชมเชย ๓

นายสุรศักดิ์ ปักถาระโถ

ภาพวาดที่ชนะการประกวด

ระดับประถมศึกษา



รางวัลชนะเลิศ

ด.ช.ปองพล ประมาณพล

ร.ร.อำนวยวิทย์



รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๑

ด.ญ.ชิดชนก ตันติพัฒน์

ร.ร.สฤษดิเดช



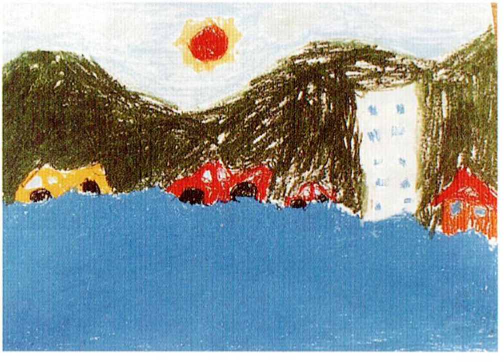
รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๒

ด.ช.ธนภูมิ ดวงนิล

ร.ร.ยอแซฟวิทยา



รางวัลพิเศษอนุบาล
ด.ช.พนัสพงศ์ พลอยอัมพร
ร.ร.อำนวยวิทย์



รางวัลพิเศษอนุบาล
ด.ช.พชรพล พงศ์ภัชราพันธ์
ร.ร.อำนวยวิทย์



รางวัลพิเศษอนุบาล
ด.ช.นัฐวัฒน์ สุขดี
ร.ร.สอยดาววิทยา

ระดับมัธยมศึกษา



รางวัลชนะเลิศ

น.ส.ดารา ศรัทธาบุญ

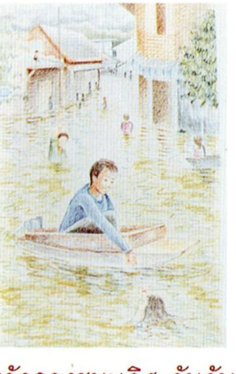
ร.ร.เบญจมานุสรณ์



รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๑

ด.ช.ศุภลักษณ์ รุ่งเรือง

ร.ร.ท่าใหม่พูลสวัสดิ์



รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๒

นายยุทธพงษ์ นาฏสุวรรณ์

ร.ร.ท่าใหม่พูลสวัสดิ์

ระดับอุดมศึกษา



รางวัลชนะเลิศ

น.ส.ดวงพร ศรีพรหม

วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี



รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๑

นายสุทัศน์ พันธุ์อ่อน

สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี



รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๒

นายอัครเดช ดาวกระจาย

สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.อาทร จันทวิมล
เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
ม.ร.ว.จักรรถ จิตรพงศ์
รองเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
นายวีระ บุญยะนิวาศ
รองเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
ดร.เกียรติศักดิ์ อิชยานันท์
ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษา

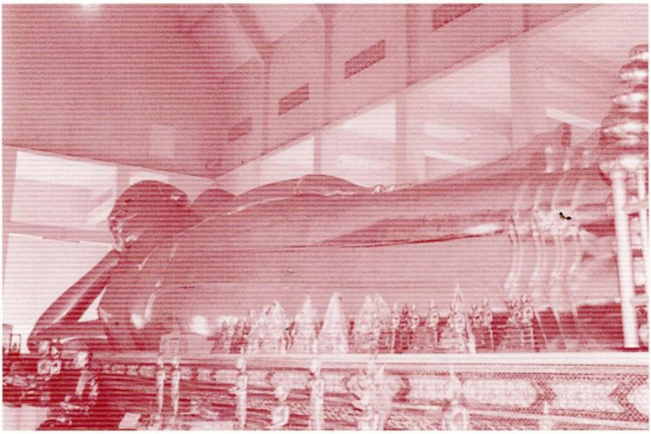
คณะทำงาน

นายอำนวย จั่นเงิน
นางสาวอมรรัตน์ เทพกำปนาท
นางสาวอนงค์รัตน์ ศักดิ์ภักดี
นางมงคลทิพย์ รุ่งงามฤกษ์
นางจิตรี สุขคง

ศิลปกรรม

นายศิริพงษ์ ทับทิม
นายสมโชค อุภัยกุล

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา ๓๑๔-๓๑๖ ปากซอยบ้านบาตร
ถนนบำรุงเมือง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๐๐
โทร. ๒๒๓๓๓๕๑ นายปกรณ์ ตันสกุล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๔๒



พระพุทธไสยาสน์ วัดไผ่ล้อม

คำถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (ว่า ๓ จบ)

ผ้าพระกฐินทานกับทั้งผ้าอานิสงสบริวารทั้งปวงนี้ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ กอปรด้วยพระราชศรัทธา โปรดเกล้าฯ ให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ น้อมนำถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งจำพรรษากาลถ้วนไตรมาสในอาวาสวิหารนี้ ขอพระสงฆ์จงรับผ้าพระกฐินทานนี้ กระทำกฐินัตถารกิจ ตามพระบรมพุทธานุญาตนั้น เทอญ.



ระยอง
เขาวง
ไป อ.แกลง
อ.นายายอาม
3
3399
วัดเขาสุกิม
เขื่อนวังโตนด
อ.ท่าใหม่
ค่ายเนินวง
วัดเขาพลอยแหวน
คุ้งกระเบน
แหลมเสด็จ
อ่าวไทย
หาดเจ้าหลาว
แนวปะการัง
อ่าวยาง
เกาะนมสาว
อ่าวกะทิง
เกาะจุฬา